

BERTA BOJETU BOETA

Filio Is Not at Home
Novel

Berta Bojetu Boeta – Filio Is Not at Home

Novel

Sample translation

Uredili / Edited by

Tanja Petrič, Katja Stergar

Prevodi v angleščino / English translations by

Jason Blake

Založila in izdala Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, Tržaška 2, 1000 Ljubljana

Zanjo Aleš Novak, direktor

Issued and published by Slovenian Book Agency, Tržaška 2, 1000 Ljubljana

Aleš Novak, Director

Grafično oblikovanje in prelom / Technical editing and layout

Nenad Cizl

Tisk / Print

Tiskarna Petrič

Naklada / Print run

300 izvodov / 300 copies

Darilna publikacija / Gift edition

© Nosilci avtorskih pravic so avtorji/prevajalci sami, če ni navedeno drugače.

© The authors/translators are the copyright holders of the text unless stated otherwise.

Ljubljana, 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-311.2(048.4)

BOJETU, Berta, 1946-1997

Filio is not at home : novel : sample translation / Berta Bojetu Boeta. - Ljubljana : Javna agencija za knjigo Republike Slovenije = Slovenian Book Agency, 2014

ISBN 978-961-93270-1-2

272402432

TABLE OF CONTENTS

Berta Bojetu Boeta: About the author and her work	2
<i>Filio ni doma</i> (excerpt in Slovenian)	4
Translations	
Bosnian (Translated by Ahmed Burić)	7
Croatian (Translated by Božidar Brezinščak Bagola and Ariana Klier)	10
Czech (Translated by Aleš Kozár and Eliška Papcunová)	16
Finnish (Translated by Kari Klemelä)	22
French (Translated by Stéphane Baldeck)	26
German (Translated by Daniela Kocmut and Sebastian Walcher)	30
Hungarian (Translated by György Lukács)	38
Italian (Translated by Sabina Tržan)	41
Lithuanian (Translated by Laima Masytė)	44
Romanian (Translated by Eva Georgeta Catrinescu)	47
Serbian (Translated by Jelena Budimirović)	51
Spanish (Translated by María Florencia Ferre)	54
List of translators	57
Co-financing publications of Slovenian authors in foreign languages	61

Berta Bojetu Boeta

The actress, poet and writer Berta Bojetu Boeta was born in 1946 into a Jewish family in Maribor, where she completed high school. She was enrolled in Slavic studies at the Faculty of Education in Ljubljana, and graduated with an acting degree from Ljubljana's Academy for Theatre, Radio, Film and Television. She began writing poetry already at a young age; her poems were published from 1976 on in such renowned Slovenian magazines as *Tribuna*, *Dialogi* and *Mentor*, and later also in *Literatura* and *Nova Revija*. She published two collections of poems, *Žabon* (Frog, 1979) and *Besede iz hiše Karlstein* (Words from the House of Karlstein, 1988), which were very well received. At the end of the 1980s and in the early 1990s she

was very active in the *Nova Revija* circle. She also published several short stories and plays, but is most recognized and lauded for her two novels, *Filio ni doma* (Filio Is Not at Home, 1990) and *Ptičja hiša* (The Bird's House, 1994). The second novel was written during her stay in Jerusalem, and in 1996 she became the first woman to receive the Kresnik Award for the best Slovenian novel. Her postmodern, highly poetic language and style have been the subject of many studies – in May 2002, in Maribor, the first international symposium on the author was held, and her work has been studied at the University of Vienna and at Columbia University in New York, among other places. She died in Ljubljana in 1997.

Contact of the copyright holder
Klemen Jelinčič Boeta: klemenyb@siol.net

Filio Is Not at Home,
book cover

Filio ni doma (*Filio Is Not at Home; novel*)

In the novel *Filio ni doma*, in this bestiary of madness and bloody pangs, Berta Bojetu left behind many a splendid literarization of totalitarian social machinery. Not until here, in fact, did the *link between sexuality and power*, of which we have some inklings but of which we know so little, appear in full measure; not until here was the human obsession with creating difference according to sex and social position pushed to the extreme; not until here were *physical pain, a tattered body, gasping and shivering*, but also the *uncompromising and unrelenting arrogance of the master* brought to expression. The voice of oppression and repression, of torturing and suffering is expressed. We encounter an entirely special but at the same time *universal* image of a world in which competences are accurately divided, and each transgression is brutally punished. This is an image of a world that constantly evokes a concentration camp with guards and a code of prohibitions, while boundless coercion results from law which has actually been internalized – each experiences it from the inside.

This is a fascinating work in which Kafka and Beckett, eastern European totalitarianism and desire for freedom meet. The island, on which men rule with brutal force and women are only humble second-class citizens, is a shocking allegory for a life in which all of those who are willing to cast off their identities are sentenced to oblivion and humiliation. Berta Bojetu writes out the price of maintaining her own “self” in the language of pain, shivering nerves, blood and mucous. A shocking, powerful, erotically-taut and physically straightforward book.

Adapted from novel's dust cover

Filio ni doma

(odlomek)

Marec je. Prvi topli vetrovi grejejo zemljo na vrtu, kjer posedam in si toplim premaženo telo. Mrzlo je bilo v kleteh, kjer so me držale tri mesece.

Tisti dan smo čistile prebeljeno in pobarvano hišo. Devet nas je bilo. Hitele smo, ker nas je čakalo veliko dela po drugih hišah. Jesen je bila dolga in topla. Prevešala se je že v zimo, zato je bilo vedno več dežja in hladnih dni. Topli dnevi so bili samo še spomin, čeprav smo se v hladu in uspešnem delu oddahnile. Morda tudi od tega, ker se ni zgodilo nič, česar smo se bale. Napetost pa ni popustila, kljub dobri volji. Bilo je nekaj med nami, kar nas je plašilo.

Ribala sem stopnice. Z zavijanim krilom sem se počutila mlajšo in močno. Umazana kolena so sprožala smeh in radost vseh nas. Veselila sem se njihove preproste in zdrave misli, smeha, ki se je odprl za vse pozabljeni dni. Ne moremo veliko spremeniti. Veseliti se moramo dovolj apna in barve, da bodo domovi čisti in lepi, otroci pa rdečih lic in siti.

Veliko pritajenega in glasnega smeha je bilo te dni. Od hiše do hiše je bilo več žensk, ki so pomagale. Delo je hitro napredovalo. Pol mesta je imelo drugo podobo in sveže klicalno neurejene hiše v družbo.

Pripovedovala sem šalo ženski, ki je čistila balkonsko ograjo nad menoj. Odprla so se vrata z ulice. Ozrla sem se kleče, prek ramena in videla Kate, kako je porivala neko žensko in Mare proti meni. Tako sem vedela. Prišle so pome. Vstala sem in si poravnala krilo. Stopila sem priti njim. Ustavila sem se pred Kate, ki je bila skoraj za celo glavo večja od mene. Zrla sem ji v obraz in videla jezo in odločnost v rumenih očeh, prepričanje, da je oblastnica in da se ne bo pustila zmotiti.

Obrnila sem glavo nazaj proti ženskam, ki so obstale in čakale, kaj bo. Odprla sem vrata na cesto. Mare me je trdo prijela za laket in me zadržala. V hišo sem imela še čas reči, da kmalu pridem, ker me je takoj za tem ona druga ženska prijela za drugo roko in skupaj sta me pred Kate vlekli nekam stran. Za hip smo se ustavile pred neko hišo. Kate je vstopila prva in ob vratih počakala. Videla sem jo v obraz, ki je bil zaprt, in vendar sem vedela, da se veseli svoje moči. Imela me je in nisem vedela, kaj bo z menoj. Zbala sem se. Nikogar ni bilo, ki bi mi upal pomagati. rflidi z njim si ta hip nisem mogla pomagati. Sama sem kriva. Tak odnos sem si že lela in ni mi dolžan pomagati. Prepustila sem se in računala na vse dobro. Mogoče bodo popustile, morda bo kdo zame vendar kaj storil. Nisem vedela, da se bom kdaj tako bala žensk.

Mare je odprla neka vrata. Odšle smo v klet. Porinili sta me in prvi hip nisem vedela, kje sem. Stegnila sem roki, da, bi v temi obšla prostor. Samo za korak sem se premikala v vse smeri in takoj zadela ob zid. Stala sem v temi in stisnilo mi je telo. Počepnila sem in čakala zvok, svetlobo, nekaj, kar bi premaknilo tiste trenutke stiske. Nič se ni zgodilo. Bilo je komaj dovolj prostora, da sem na pol skrčenih nog sedla.

Legla sem. Ne bodo me zlomile. Debelo, široko krilo sem slekla in si ga ovila ob telo. Dobro sem, spala. Nekajkrat sem dvignila nogi ob zdi. Enkrat ali dvakrat sem vstala, da raztegnem telo in ponovno zaspala.

Bilo je svetleje, ko sem se ponovno zbudila. Pripeljale so me pred večerom, zato sem domnevala, da je zunaj dan. Prisluhnila sem glasovom nekje blizu in mirno sedla.

Tako se je izmenjalo nekaj spanj in bedenj in še vedno se ni nič zgodilo. Hranile so me skozi nanaglo odprto lino z vodo in starim kruhom. Svetloba in zrak, ki sta ob tem planila v prostor, sta sprožila tudi stisko. Potem sem vedno klecnila in jokala. Za nič ni bilo prostora v tej luknji in potrebovala sem vso svojo moč in – izkušnjo, da sem obmirovala in poskušala pomiriti misel, ki je divjala sama in me preganjala. Strašna stiska rok in nog, ki niso imele prostora za več kot korak, se je večala, napenjala in z ugrizi v roko, ramo, z udarci glave ob zid sem reševala telo in vso svojo čast. Prosila bi jih za sprehod, za zrak za tri korake naprej in nazaj, za nekaj čisto majhnega, če se ne bi zavedala, da bi jih razveselila. Moram prebiti to krizo, vsak hip znova, drugače ne bom zlomila tega zidu moči in miselnosti, obsojena bom na neumnost in omejenosti. Zdaj z otoka ne morem več, zdaj me tudi spustili ne bi več, zato moram zdržati. Pa tudi rada bi ostala.

Kaj so čakale? Da bi jih morda česa prosila, kaj obljudila? Koliko časa bom zdržala, nisem vedela. Bilo je hudo, čeprav sem znala veliko spati. Tunel, v katerem sem se znašla, je bil predolg, utrujal me je, zato sem se včasih bala, da me bo prostor stisnil, objel in zadušil. Sedla sem takrat, si objela kolena in popevala. Silila sem se obmirovati, čeprav sem pogostokrat vstala in se v nemiru prestopala ter se bala, da bom začela kričati in prositi za več prostora in zraka.

Dušilo me je ta dan, krčila sem roke in noge, bolela me je glava, boleče mi je razbijalo v hrbtni in od groze pred majhnim prostorom sem se potila in zvijala po tleh kot bolan pes.

Odprla so se vrata. Umirila sem se in obrisala ob rokav, preden me je svetloba pokazala. Sklonjene glave sem čakala, kaj bo. Trdno me je nekdo prijel za ramo in me dvignil. Bila je ona tretja ženska, ki je nisem prvi hip prepoznała. Odvlekla me je po stopnicah navzgor in me porinila v neko sobo. Sprva nisem ničesar videla. Ne vem, koliko dni je minilo, vsekakor je bila zame svetloba bolečina. Videla sem samo njo, ki me je pripeljala. Porinila me je na stol. Sedla sem in zaprla oči. Prehiteti jih moram v vsem, zato sem se zbrala. Moram vedeti, kje sem in s kom, da se pripravim. Kate sem prepoznała po glasu. Dvignila sem glavo in jo videla. Sedela je pod oknom z Mare in za njima je stalo nekaj žensk, ki so se prezirljivo naslanjale in čakale, kaj se bo zgodilo. Beli zid za njimi je poudarjal kavkaste obraze in hudobijo. Vse so me gledale začudeno nekaj trenutkov in pomislila sem, da so razočarane. Pričakovale so me zlomljeno, objokano in prestrašeno, morda umazano od lastnih odpadkov. Ne boste se veselile, sem pomislila in se še bolj zbrala. Bila sem čista. Srajca, ki je ostala v kibli, raztrgana na koščke, mi je služila za vse, ker sem potrebovala, da nisem zaudarjala.

Pogledala sem k ženskam in se ustavila vsa mirna, brez sovraštva, kakor človek, ki se je prišel pogovarjat. Kate je zamahnila proti meni, da sem čutila premik zraka, ko je spregovorila.

»Veliko sem jih spamerovala. Tudi tebe bom. Ali pa ugonobilna. Nikoli ne bom razumela, zakaj te ni poslal takoj stran, ali zato, ker te je hotel, tako preklasto, kot si, ali pa zato, ker si morda preveč videla. Zdaj si pač tu in podrejala se boš. Že davno je bilo odločeno, da bodo živelji ločeno, da so bolj koristni, če živijo vsak zase, da po izračunih iz tabel pustimo rojevati bebast rod, ki dela in umre. S teboj so moški popustljivejši. Opozorjam jih, da si lahko razpoka, ki bo podrla zid, pa mi ne verjamejo. Jih bo že izučilo! Nobenih navodil še nimam v zvezi s teboj. Ostala boš in premislila, kaj je zate bolj prav. Mirovati ali ostati v kleti.«

Prijela je palico, ki je ležala pred njo na mizi in jo z drugo roko ukrivljala. Prožna je nihala v njeni roki in mi grozila. Spomnila sem se gospodinjinjih besed. Brez previdnosti sem rekla:

»Pripeljalo me je naključje in me tudi zadržalo. Vsega drugega sem vajena, ker poram živeti«, sem rekla in že me je udarila z roko čez usta in takoj zatem je udarjala s palico čez hrbet, ki sem ji ga v strahu nastavila. Z rokama sem skrivala glavo, ko je letelo tudi tam čez brez prestanka in z vso silo. čakala sem, da se utrudi, čeprav sem se bala, da bom bruhalo od bolečine in razburjenja. Vedno težja sem bila, dolgo je trajalo, in če ne bi nehala, ne bi zmogla skriti. Vstala sem, da se ji uprem, in jo pogledala. Ni več udarila. Umaknila se je za mizo in me spodila ven. Slišala sem jo nekaj reči. Ena od žensk me je porinila naprej in me odpeljala v klet. Odklenila je večja vrata in me za trenutek pustila stati pred njimi. V prostoru sem zagledala nekaj žensk vseh starosti. Nisem jih prepoznala, prehudo sem bila zdelana in obtolčena. Prijela sem se zidu in vstopila. Naredile so mi prostor na deskah, kjer so sedeče. Kolena me niso več nesla, komaj sem prišla do sedeža. Zaprla je, preden sem zajokala. Naslonila sem se na prvo ramo in se skrčila. Nisem čuvala solz. Po vsem, kar sem preživila tukaj, so tudi te solze del njih. Ne bodo mi jih zamerile. Objela me je roka čez bolečo ramo in me tolažila. Rada jih imam.

Tako so minili ti tedni. Nič pomembnega se ni več zgodilo, ni me več klicala. Živila sem kot vse, ob slabih hrani in postani vodi, izmenjavale so se zapornice in dnevi, ki so prinašali dobre novice. Ženske so obnavljale domove, one pa so jih zapirale in teple in tudi spuščale.

Kate še nisem videla, odkar sem zunaj. Rane so se mi hitro celile. Vedno sem bila zdrava. Dan, ko me je tepla, pa bo ostal vedno z menoj.

Izbrala sem si drugo polovico življenja tukaj in živila jo bom v najbolj čudnem kraju in okolju, ki ga oni na celini najbrž niti ne sanjajo. Kako daleč je do celine? Kjer sem? Kako so jih tako nesmiselno ujeli in jih že tako dolgo ne spustijo? Razpustilo se bo neki dan. Morda popusti gospodar, ko ostari in ne bo mladih, da bi prevzeli.

Večer je. Legla bom. Rada imam svojo posteljo in blazino, ki sem jo od doma prinesla s seboj. Niti smeri ne vem, iz katere sem prišla. Zgodilo seje, da sem tukaj, in ostati moram. Skoraj petdeset let imam in vseeno je, kje se staram. Sama ali s kom. Imam ženske, te ne bodo odšle vse naenkrat.

Berta Bojetu Boeta: *Filio ni doma*. Založba Wieser: Klagenfurt/Celovec 1990.
© 1990 by Založba Wieser Celovec

Filio nije kući (odlomak)

Translated by Ahmed Buric

Contact of the translator: ahmedburic@gmail.com

Mart je. Prvi topli vjetrovi griju zemlju u vrtu, gdje sjedam i zgrijem promrzlo tijelo. Hladno je bilo u podrumima, gdje su me držali tri mjeseca.

Bilo nas je devet. Žurile smo jer nas je po drugim kućama čekalo puno posla. Jesen je bila duga i topla. Kačila se je za zimu, zato je bilo sve više kiše i hladnih dana. Topli dani su bili još samo sjećanje, iako smo se u hladu odmorile nakon uspješno završenog posla. Možda i od toga što se nije dogodilo ništa od onoga čega smo se bojale. Ali, unatoč dobroj volji napetost nije popustila. Između nas je bilo nečega što nas je plašilo.

Ribala sam stepenice. Zavrнуте kecelje osjećala sam se mlađom i jakom. Zaprljana koljena su širila smijeh i veselje svih nas. Njihove zdrave i jednostavne misli su me radovale, smijeh je otvorio sve one zaboravljene dane. Ne možemo puno promjeniti. Moramo se radovati što ima dovoljno kreča i boje da kuće budu čiste i lijepa, a djeca rumena u licu i sita.

Tih dana bilo je puno pritajenog i glasnog smijeha. Bilo je više žena koje su pomagale od kuće do kuće. Posao je išao brzo. Polovina mjesta dobila je drugo lice, i pozivala neuređene kuće u novo društvo.

Pričala sam vic ženskoj koja je čistila balkonsku ogradu iznad mene. Vrata su se od ulice otvorila. Klečeći sam se okrenula preko ramena i vidjela Kate kako odguruje neku žensku i Mare kako idu prema meni: odmah sam znala. Došle su po mene. Ustala sam i izravnala kecelju. Krenula sam prema njima. Stala sam ispred Kate koja je skoro za glavu bila viša od mene. Gledala sam je u lice i vidjela jezivu odlučnost u požutjelim očima, uvjerenje da je ona tu na vlasti i da neće dozvoliti da joj iko smeta.

Okrenula sam glavu nazad prema ženama; one su stajale i čekale šta će se dogoditi. Otvorila sam vrata prema ulici, Mare me je jako stisnula za lakat i držala me. U kući sam još uspjela dobaciti da odmah dolazim, jer me je odmah zatim ona druga uzela za drugu ruku i skupa su me pred Kate vodili negdje ustranu. Za trenutak smo se zaustavile pred jednom kućom. Kate je ušla prva i sačekala pored vrata. Vidjela sam joj mračno lice i odmah znala da je njezina moć raduje. Sad sam bila njena i nisam znala šta će biti za mnom. Prepala sam se. nije bilo nikoga ko bi mi mogao pomoći. Ni on mi u tom trenutku nije mogao pomoći. Sama sam kriva. Takav odnos sam htjela i ne duguje mi pomoći; odlučila sam da se prepustim i računala da će sve biti dobro. Možda popuste, možda će za mene neko ipak nešto učiniti. Nisam znala, da ću se ikada tako bojati žena.

Mare je otvorila jedna vrata. Sišle smo u podrum, gurnule su me i u prvi mah nisam znala nisam znala gdje sam. Stisla sam ruke da u mraku zauzmem prostor. Pomjerala sam se samo korak po korak u svim pravcima i odmah udarila u zid. Stajala sam u mraku i tijelo mi se kočilo. Pokucala sam i čekala zvuk, svjetlo, nešto što bi odagnalo te trenutke stiska. Ništa se nije dogodilo. Bilo je taman toliko prostora da sam mogla sjesti napola savijenih nogu.

Legla sam. Skinula sam debelu, široku kecelju i omotala je oko tijela. Dobro sam spavala. Nekoliko puta sam na zid digla noge. Jednom ili dvaput sam ustala da protegnem tijelo i ponovo zaspala.

Kad sam se ponovo probudila bilo je svjetlige. Doveli su me predveče, shvatila sam da je vani dan. Čula sam glasove negdje blizu i sjela.

Tako se izmijenjalo nekoliko spavanja i bdijenja i još uvijek se ništa nije dogodilo. Hranile su me kroz naglo otvorenu rupu vodom i starim kruhom. Svetlo i zrak koji su tada sunuli u prostor opustili su grč. Potom bih uvijek poklekla i plakala. Ništa se nije moglo uraditi u toj rupi i trebali su mi sva moja snaga i iskustvo za mirovanje i da pomirim misli koje su načisto divljale i progonile me. Strašni grč u rukama i nogama koje nisu imale prostora za više od jednog koraka postajao je sve jači, a svoju čast sam spašavala ugrizima u ruku i rame i udarcima glavom u zid. Molila bi ih za šetnju, za zrak, za tri koraka naprijed i nazad, za nešto skroz malo, samo kad ne bih bila svjesna da bi ih to obradovalo. Moram savladati tu *krizu*, svaki tren iznova, jer u protivnom neću srušiti taj zid moćnog i misaonog, biću osuđena na glupost i ograničenja. Sada ne mogu više s otoka, sad me već ne bi ni pustili odavde, zato moram izdržati. A i rado bih ostala tu.

Šta su čekale? Da ih možda nešto zamolim, nešto obećam? Nisam znala koliko vremena mogu izdržati. Bilo je grozno, iako sam znala dugo spavati. Tunel u kojem sam se našla bio je predug i umarao me je, zato sam se ponekad bojala da će me prostor stisnuti, zagrliti i ugušiti. Sjedila sam tada, obgrnila koljena i pjevala. Na silu sam ostajala mirna, iako sam često puta stajala i nemirno prelazila i onda se bojala da ću početi vrištati i moliti za više prostora i zraka.

Taj dan me gušilo grčile su mi se ruke i noge, boljela me je glava, leđa su mi se bolno pružala, a od straha pred malim prostorom sam se znojila i savijala po tlu kao bolestan pas.

Vrata su se otvorila. Smirila sam se i obrisala rukavom prije nego je svjetlost pala na mene. Zaklonjene glave sam čekala šta će biti. Neko me je snažno uhvatio na rame. Bila je to ona treća ženska, koju u prvi mah nisam prepoznala. Odvukla me je po stepenicama nagore i gurnula me u jednu sobu. Isprva nisam vidjela ništa. Ne znam koliko je dana prošlo, svjetlost je za mene svakako bila bolest. Vidjela sam samo nju koja me je dovela. Gurnula me je na stolicu. Sjela sam i zatvorila oči. Moram ih preteći u svemu, zato sam se sabrala. Moram znati gdje sam i s kim da se pripremim. Kate sam prepoznala po glasu, digla sam glavu i vidjela je. Sjedila je ispod prozora uz Mare a iz njih je stajalo nekoliko žena koje su prezirivo sjedile i čekale šta će se dogoditi.

Bijeli zidiza njih je naglašavao čavčija lica i zlobu.

Sve su me začuđeno gledale nekoliko trenutaka i pomislila sam da su razočarane. Očekivale su me slomljenu, uplakanu i prestrašenu, možda čak i prljavu od vlastitog izmeta. Nećete se radovati, pomislila sam i još se sabrala. Bila sam čista. Bluza koja je ostala u kibli rastrgnana na komadiće služila mi je za sve što mi je trebalo da ne smrdim.

Pogledala sam prema ženama i zaustavila se mirno, kao čovjek koji je došao razgovarati. Kate je zamahnula prema meni, tako da sam kad je progovorila čula kako se zrak pomjera.

»Dosta sam ih opametila. I tebe ču. Ili ču te zbrisati. Nikada neću razumjeti zašto te odmah nije maknuo. Da li zato što te je želio takvu, bljedunjavu, ili zato što si možda previše vidjela. Sad si ovdje i slušaćeš.

Već je davno bilo odlučeno da su korisniji ako žive odvojeno, ako žive sami za sebe, ako prema proračunima iz tabela pustimo da nastave rađati neretnike, koji rade i umiru.

S tobom su muški popustljiviji. Kažem im da može pući, ako sruši zid, ali mi ne vjeruju. Nemam još nikakvih uputstava u vezi s tobom. Ostaćeš i razmisliš šta je bolje

za tebe. Da miruješ, ili da ostaneš u podrumu.” Uzela je palicu koja je stajala na stolu ispred nje i drugom rukom je zakrivila. Ispružena je stajala u njezinoj ruci i prijetila mi. Sjetila sam se domaćinim riječi. I nimalo oprezno, rekla:

“Dovela me je slučajnost i ona me je i održala. Na sve sam drugo navikla, jer moram živjeti”, rekla sam i već me je udarila rukom po ustima i odmah počela udarati po ležima palicom po ležima koja sam okrenula od straha. Rukama sam pokrivala glavu jer je udaralo sa svih strana, iz sve snage bez prestanka. Čekala sam da se umori, iako sam se bojala da će povratiti od bola i uzbuđenja. Bila sam sve teža, trajalo je dugo, i da nije prestala ne bih to više mogla kriti. Ustala sam da se oduprem i pogledala je. Nije više udarala. Povukla se iza stola i odvukla me van. Još sam je čula kako nešto govori. Jedna od žena me je gurnula naprijed i odvela me u podrum. U prostoriji sam vidjela nekoliko ženskih svih generacija. Nisam ih prepoznala bila sam previše odrađena i otučena. Uhvatila sam se za zid i ušla. Napravile su mi mjesto na daskama na kojima su sjedjele. Koljena me više nisu držala, jedva sam došla do sjedala. Zatvorila je, prije nego sam zaplakala. Naslonila sam se na prvo rame i sklupčala. Nisam krila suze. Nakon svega što sam preživjela te su suze dio njih. Neće mi ih zamjeriti. Preko bolnog ramena zagrlila me ruka i tješila me. Volim ih.

Tako su proši ti dani. Ništa se važno više nije dogodilo, nije me više zvala. Živjele smo kao i sve, na slaboj hrani i ustajaloj vodi, mijenjale su se zatvorenice i dani što su donosili dobre vijesti. Žene su obnavljale kuće, one su sui h zatvarale i tuke, ali i puštale.

Otkad sam vani Kate nisam vidjela. Rane su mi brzo zacjeljivale. Uvijek sam bila zdrava. Dan kad me je tukla ostaće uvijek u meni.

Drugu polovinu života odlučila sam ovdje preživjeti, i živjeću je u najčudnijem kraju što ga oni na kontinentu ni ne sanjaju. Koliko daleko je kopno? Gdje sam? Kako su ih tako besmisleno uhvatili i već ih tako dugo ne puštaju? Jednoga će se dana ovo raspasti. Možda će gospodar popustiti, kad ostari i više ne bude mladih da to preuzmu.

Noć je. Idem leći. Volim svoju postelju i jastuk koji sam od kuće donijela sa sobom. Ne znam više ni pravac iz kojeg sam došla. Desilo se da sam tu, i moram ostati. Skoro mi je pedeset i svejedno mi je gdje starim. Sama ili s nekim. Imam žene, sve one neće otići odjednom.

Filio nije doma

(odlomak)

Translated by Božidar Brezinščak Bagola

Contact of the translator: bozidar.brezinscak.bagola@kr.t-com.hr

Ožujak je. Prvi topli vjetrovi griju zemlju na vrtu, gdje tu i tamo sjednem na klupu da zagrijem promrzlo tijelo. Hladno je bilo u podrumima gdje su me držale tri mjeseca.

Taj dan čistile smo okrećenu i obojanu kuću. Nas devetero. Žurile smo, jer nas je čekalo mnogo posla u drugim kućama. Jesen je bila duga i topla. Već je polako prelazila u zimu, bilo je sve više kišovitih i hladnih dana. Topli dani bili su tek uspomena, mada smo na hladnoći i zahvaljujući uspješnom radu zapravo predahnule. Predahnule možda i zato što se nije dogodilo ništa čega smo se bojale. Ali napetost nije popuštala unatoč dobroj volji. Bilo je nešto među nama što nas je plašilo.

Ribala sam stepenice. U zavrnutoj sukњi osjećala sam se mlađom i jakom. Prljava koljena izazivala su u svakoj od nas smijeh i radost. Veselila sam se njihovim jednostavnim i zdravim mislima, smijehu u koji bismo prasnule za sve zaboravljene dane. Ne možemo mnogo toga promijeniti. Moramo se veseliti dovoljnoj količini vapna i boje, da kuće budu čiste i lijepa, a djeca crvena u licu i sita.

Mnogo pritajenog i glasnog smijeha bilo je tih dana. Od kuće do kuće povećavao se broj žena koje su nam pomagale. Posao je brzo napredovao. Polovica kuća zadobila je drugu sliku te su osvježene dozivala neuređene da im se pridruže.

Pričala sam šalu ženi koja je čistila balkonsku ogradu iznad mene. Otvoriše se ulična vrata. Klečeći okrenem glavu preko ramena i ugledam Mare i Kate koja je gurala neku ženu prema meni. Odmah mi je bilo jasno. Došle su po mene. Ustala sam i poravnala sukњu. Prišla sam im bliže. Zaustavih se ispred Kate, koja je skoro za čitavu glavu bila viša od mene. Gledala sam je u lice i vidjela srdžbu i odlučnost u žućkastim očima, njenu samouvjerenost da je obnašateljica vlasti i da se neće tako lako smesti.

Okrenula sam glavu opet prema ženama koje su prestale raditi i čekale što će biti. Otvorila sam vrata na ulicu. Mare me čvrsto uhvati za lakat i zaustavi. U kuću sam uspjela jedino dobaciti da ću brzo doći, jer me u tili čas uhvati za drugu ruku ona druga žena te su me njih dvije ispred Kate nekamo vukle. U trenu smo se stvorile pred nekom kućom. Kate je ušla prva i zaustavila se na vratima. Vidjela sam joj lice, bilo je zatvoreno, a ipak sam znala da se raduje svojoj moći. Imala me i nisam znala što će sa mnom. Uplasih se. Nikoga nije bilo tko bi se usudio priskočiti mi u pomoć. Ni on mi u tom času nije mogao pomoći. Prepustila sam se računajući da će sve dobro završiti. Možda će njih tri ipak popustiti, možda će ipak netko poduzeti nešto za mene. Nisam znala da ću se ikad bojati žena.

Mare otvorila neka vrata. Sišle smo u podrum. Gurnuše me i u prvi mah nisam znala gdje se nalazim. Ispružila sam ruke, kako bih u tami prošla prostorom. Pomakla sam se samo za korak na svaku stranu i odmah naišla na zid. Stajala sam u tami i tijelo mi je postalo tjesno. Čučnula sam i čekala zvuk, svjetlost, nešto što bi pomaklo trenutke tjeskobe. Ništa se nije dogodilo. Bilo je jedva toliko prostora da sam napola skvrčenih nogu mogla sjesti.

Legla sam. Neće me slomiti. Svakla sam debelu, široku sukњu i obavila je oko tijela. Dobro sam spaval. Nekoliko puta podigla sam noge uza zid. Jednom ili dvaput sam ustajala, da protegnem tijelo, i ponovno sam zaspala.

Kad sam se probudila bilo je svjetlje. Dovale su me prije večere, zato sam pretpostavljala da je napolju dan. Prisluškivala sam glasove negdje u blizini i mirno sjela.

Tako se izmijenilo nekoliko spavanja i bdjenja i još uvijek se ništa nije dogodilo. Hranile su me vodom i starim kruhom kroz krišom otvoren prozorčić. Svjetlost i zrak, što su pritom banuli u prostoriju, donijeli su sa sobom ujedno i tjeskobu. Nakon toga bih svaki put klecnula i plakala. U toj rupi nije bilo mesta za išta drugo i valjalo mi se napinjati svom snagom i iskustvom, kako bih ostala mirna i pokušala primiriti misao koja je divljala sama sa sobom i progona me. Strašna stješnjenost ruku i nogu, koje nisu imale prostora većeg od jednog koraka, stalno se povećavala, napinjala te sam ugrizima u ruku, rame, udaranjem glave o zid, spašavala tijelo i svoju čast. Kad ne bih bila svjesna činjenice da će se one tome radovati, zamolila bih da me puste na šetnju, na zrak, da napravim tri koraka naprijed i nazad, zamolila bih za nešto posve neznatno. Moram prebroditi tu kruz, svakog časa iznova, u protivnom neću razoriti taj zid moći i misaonosti, bit ću osuđena na glupost i ograničenja. Sada ne mogu više napustiti otok, sada mi to ne bi dozvolili, zato moram izdržati. A i sama želim ostati.

Što su čekale? Da ih možda za nešto zamolim, da im nešto obećam? Nisam znala koliko ću vremena izdržati. Bilo je teško, iako sam znala dugo spavati. Tunel u kojem sam se zatekla bio je predugačak, umarao me, zato sam se ponekad pribojavala da će me to mjesto stisnuti, zagrliti i zadaviti. Tada bih sjela, rukama obujmila koljena i pjevala. Primoravala sam sebe na mir, iako sam često puta ustajala, nemirno se prebacivala s noge na nogu i plašila se mogućnosti da stanem vikati i moliti za više prostora i zraka.

Gušilo me tog dana, grčile mi se ruke i noge, boljela me glava, leđa mi pucala od bolova, preznojavala sam se prestravljeni malim prostorom i savijala se na podu poput bolesnog psa.

Otvoriše se vrata. Smirila sam se, u rukav obrisala lice, prije nego me svjetlost obasjala. Pognute glave čekala sam što će se dogoditi. Netko me čvrsto uhvatio za rame i uspravio. Bila je to ona treća žena koju nisam prepoznala u prvom trenutku. Odyukla me uza stepenice i gurnula u neku sobu. Isprva nisam ništa vidjela. Ne znam koliko je dana prošlo, u svakom slučaju svjetlost mi je nanosila bol. Vidjela sam samo nju koja me dovela. Gurnula me do stolice. Sjela sam i sklopila oči. Moram ih u svemu preduhitriti, zato sam se sabrala. Moram znati gdje sam i s kim sam, da se mogu pripremiti. Kate sam prepoznala po glasu, podigla sam glavu i pogledala je. Sjedila je kod prozora zajedno s Mare, a iza njih je stajalo nekoliko žena, koje se prezrivo naslanjaju o zid, čekajući što će se dogoditi. Bijeli zid u pozadini naglašavao je njihova svračja lica i nevolju. Sve su me u čudu promatrale nekoliko trenutaka i pomislila sam da su razočarane. Očekivale su me slomljenu, uplakanu i uplašenu, možda prljavu od vlastita izmeta. Bila sam čista. Košulja koja je ostala u kanti, poderana na komadiće, služila mi je za sve što mi je trebalo da ne zaudaram.

Pogledala sam žene i ostala posve mirna, bez ikakve mržnje, poput čovjeka koji je došao na razgovor. Kate je mahnula rukom prema meni, tako da sam osjetila nalet zraka kad je progovorila.

»Mnoge sam opametila. Opametit ću i tebe. Ili te dotući. Nikad neću shvatiti zašto te nije odmah udaljio, zar zato što te poželio, ovaku mršavicu kakva jesi, ili zato što si možda previše vidjela. Sada si naprsto ovdje i morat ćeš se podčinjavati. Već je davno bilo odlučeno da će živjeti odvojeno, da su korisniji ako žive zasebno, da ćemo na temelju podataka iz tabela dozvoliti rađanje umno tupava naraštaja koji radi i umire. Prema tebi su muškarci popustljiviji. Upozoravam ih da bi ti mogla biti raspluklina koja će srušiti zid, ali oni ne vjeruju. Kad-tad naučit će svoju lekciju! Nisam dobila još

nikakvih naputaka kako postupati s tobom. Ostat ćeš i razmisliti što je bolje za tebe. Mirovati ili ostati u podrumu.«

Uhvatile je šibu koja je ležala na stolu ispred nje i drugom ju je rukom savijala. Poput opruge njihala se u njenoj ruci i prijetila mi. Sjetila sam se gazdaričinih riječi. Progoverila sam nimalo obazrivo:

»Ovamo me dovela slučajnost koja me ovdje i zadržala. Na sve ostalo sam navikla, jer moram živjeti«, i samo što sam to izgovorila, lupila me rukom po ustima, a odmah zatim udarala me šibom po ledima koja sam joj u strahu namjestila. Rukama sam prekrila glavu, jer su udarci šibe padali i po njoj, bez prestanka i svom snagom. Čekala sam da se umori, iako sam se bojala da će povraćati od bolova i uzrujanosti. Bivala sam sve težom, dugo je trajalo, i da nije prestala, ne bih mogla to sakriti. Ustala sam u znak protivljenja i pogledala je. Nije me više nijednom udarila. Vratila se za stol i najurila me iz sobe. Čula sam kako nešto govori. Jedna od žena gurnula me naprijed i odvela u podrum. Otključala je veća vrata i za trenutak me ostavila stajati na vratima. U prostoriji sam ugledala nekoliko žena svih starosnih dobi. Nisam ih prepoznala, bila sam previše izmučena i pretučena. Osilonila sam se o zid i ušla. Načiniše mi mjesto na daskama gdje su sjedile. Koljena su mi klecali, jedva sam došla do tog mjesta. Zatvorila je vrata prije nego što sam zaplakala. Naslonila sam glavu na prvo rame i skvrčila se. Nisam zadržavala suze. Poslije svega što sam ovdje doživjela i suze su dio njih samih. Neće mi zamjeriti na suzama. Zagrlila me ruka iznad bolnog ramena i tješila me. Volim ih.

Tako su minuli tjedni. Ništa značajno nije se više dogodilo, više me nije zvala. Živjela sam kao i sve ostale, na slaboj hrani i ustajaloj vodi, zatvorenice se izmjenjivahu baš kao i dani koji su donosili sa sobom dobre vijesti. Žene su obnavljale kuće, a one su ih zatvarale, tukle i opet otpuštale iz zatvora.

Kate još nisam vidjela otkako sam izašla iz podruma. Rane mi brzo zacijeliše. Uvijek sam bila zdrava. A dan kad me tukla ostat će zauvijek sa mnom.

Izabrala sam drugu polovicu života ovdje i živjet će je u najčudnijem kraju i okolišu, o kakvom oni na kopnu najvjerojatnije ne mogu ni sanjati. Koliko ima do kopna? Gdje se nalazim? Kako su ih tako besmisleno ulovili i već ih dugo ne puštaju na slobodu? Dogodit će se to jednog dana. Možda vlasnik popusti, kad ostari, te neće biti mladih da preuzmu.

Večer je. Leći će. Volim svoj krevet i perinu koju sam od doma ponijela sa sobom. Ne znam ni smjer kojim sam došla. Dogodilo se da sam ovdje i valja mi ostati. Imam skoro pedeset godina i sasvim mi je svejedno gdje će ostarjeti. Sama ili s nekim. Imam žene, neće one otići sve odjednom.

Filio nije kod kuće (odlomak)

Translated by Ariana Klier

Contact of the translator: arianaklier@gmail.com

Ožujak je. Prvi topli vjetrovi griju zemlju na vrtu gdje sjedim i grijem svoje promrzlo tijelo. Bilo je hladno u podrumima u kojima su me držale tri mjeseca.

Tog smrda dana čistile prebijeljenu i obojanu kuću. Bilo nas je devet. Žurile smo jer nas je čekalo mnogo posla po drugim kućama. Jesen je bila duga i topla. Već je prelazila u zimu, zato je bilo sve više kiša i hladnih dana. Topli dani bili su još samo uspomena, iako smo odahnule u hladovini i uspješnom poslu. Možda i zbog toga jer se nije dogodilo ništa, čega bismo se bojale. Usprkos dobrom raspoloženju, napetost nije popustila. Bilo je nešto među nama što nas je plašilo.

Ribala sam stepenice. S podvrnutom sukњom osjećala sam se mlađom i snažnijom. Uprljana koljena pokretala su smijeh i radost svih nas. Veselila sam se njihovoj jednostavnosti i zdravim mislima, smijehu koji se otvorio za sve zaboravljene dane. Ne možemo mnogo promijeniti. Moramo se veseliti dovoljnoj količini vapna i boje kako bi domovi bili čisti i lijepi, a djeca rumenih obrazu i sita.

Tih je dana bilo mnogo prigušenog i glasnog smijeha. Od kuće do kuće bilo je sve više žena koje su pomagale. Posao je brzo napredovao. Pola grada je imalo drugačiji izgled i svjež je pozivao neuređene kuće u društvo.

Pričala sam šalu ženi koja je čistila balkonsku ogradu iznad mene. Otvorila su se vrata s ulične strane. Klečeći sam se okrenula preko ramena i vidjela Kate kako gura neku ženu i Mare prema meni. Odmah sam znala. Došle su po mene. Ustala sam i popravila sukњu. Zakoračila sam prema njima. Zaustavila sam se ispred Kate koja je bila gotovo za glavu viša od mene. Zurila sam joj u lice i vidjela ljutnju i odlučnost u žutim očima, uvjerenje kako je gospodarica i kako neće dopustiti da se smetne.

Okrenula sam glavu ponovno prema ženama koje su zastale i čekale što će se dogoditi. Otvorila sam vrata prema cesti. Mare me čvrsto primila za podlakticu i zadržala. Prema kući sam još uspjela dobaciti kako će se uskoro vratiti jer me odmah nakon toga ona druga žena uhvatila za drugu ruku i zajedno su me, ispred Kate, vukle nekamo u stranu. Za tren smrda se zaustavile ispred neke kuće. Kate je ušla prva i pričekala kod vrata. Vidjela sam joj na licu koje je bilo zatvoreno, ipak sam znala, kako se veseli svojoj moći. Imala me i nisam znala što će biti sa mnom. Uplašila sam se. Nije bilo nikoga tko bi mi se usudio pomoći. Ni s njim si taj tren nisam mogla pomoći. Sama sam kriva. Htjela sam takav odnos i nije mi dužan pomoći. Prepustila sam se i računala kako će sve biti dobro. Možda će popustiti, možda će netko učiniti nešto za mene. Nisam znala da će se jednom tako bojati žena.

Mare je otvorila neka vrata. Otišle smo u podrum. Gurnule su me i u prvi tren nisam znala gdje sam. Ispružila sam ruke kako bih u tami obišla prostoriju. Pomaknula sam se samo za korak u svim smjerovima i odmah udarila u zid. Zastala sam u tami, a tijelo mi se stisnulo. Čučnula sam i čekala zvuk, svjetlost, nešto što bi odagnalo ove trenutke muke. Ništa se nije dogodilo. Bilo je jedva dovoljno mjesta da sjednem s napola skvrčenim nogama.

Legla sam. Neće me slomiti. Skinula sam debelu, široku suknju i ovila je oko tijela. Dobro sam spavala. Nekoliko sam puta digla noge uza zid. Jednom ili dva puta sam ustala kako bih rastegnula tijelo i ponovno zaspala.

Bilo je svjetlige kada sam se ponovno probudila. Dovale su me prije večere, zato sam pretpostavljala kako je vani dan. Osluhnula sam glasove negdje u blizini i mirno sjela.

Tako se izmjenjivalo nekoliko spavanja i bdijenja, a još se uvijek ništa nije dogodilo. Hranile su me vodom i starim kruhom kroz naglo otvoreni prozorčić. Svjetlost i zrak koji bi u tom trenu grunuli u prostoriju pokrenuli bi muku. Tada bih uvijek klonula i plakala. U toj rupi za ništa nije bilo mjesta i trebala sam svu svoju snagu i iskustvo da se smirim i pokušam pomiriti misao koja je sama divljala i proganjala me. Strašna muka ruku i nogu koje nisu imale prostora za više od koraka se povećavala, napinjala, pa sam ugrizima u ruku, rame, udarcima glave o zid spašavala tijelo i svu svoju čast. Molila bih ih za šetnju, zrak, za tri koraka naprijed i nazad, za nešto sasvim malo, kad ne bih bila svjesna da bi ih time razveselila. Moram prebroditi tu krizu, svaki trenutak ispočetka, inače neću slomiti taj zid snage i mentaliteta, biti će osuđena na glupost i ograničenosti. Sada s otoka više ne mogu, sada me ne bi više ni pustili, zato moram izdržati. A i voljela bih ostati.

Što su čekale? Da ih možda nešto molim, nešto obećam? Nisam znala koliko će moći izdržati. Bilo je teško, iako sam znala puno spavati. Tunel u kojem sam se našla bio je predug, umarao me, zato sam se ponekad bojala da će me prostorija stisnuti, obgrliti i ugušiti. Tada bih sjela, obgrlila koljena i pjevušila. Prisiljavala sam se mirovati, iako bih često ustala i u nemiru se njihala te se bojala kako će početi vrištati i moliti za više prostora i zraka.

Gušilo me taj dan, kvrčila sam ruke i noge, boljela me glava, u leđima mi je bolno nabijalo, a zbog straha od malog prostora sam se znojila i izvijala na tlu kao bolestan pas.

Otvorila su se vrata. Smirila sam se i obrisala u rukav prije nego me svjetlost pokazala. Pognute glave čekala sam što će biti. Netko me grubo primio za rame i podigao. Bila je to ona treća žena koju u prvi tren nisam prepoznala. Odvukla me gore po stepenicama i gurnula u neku sobu. Isprva nisam ništa vidjela. Ne znam koliko je dana prošlo, ali za mene je svjetlost svakako bila bolna. Vidjela sam samo nju, koja me dovela. Gurnula me u stolac. Sjela sam i zatvorila oči. Moram ih preduhitriti u svemu, zato sam se sabrala. Moram znati gdje sam i s kim, da se pripremim. Kate sam prepoznala po glasu. Podigla sam glavu i vidjela je. Sjedila je ispod prozora s Mare, a iza njih je stajalo nekoliko žena koje su se prezrivo naslanjale i čekale što će se dogoditi. Bijeli zid iza njih naglašavao je čavkasta lica i zloču. Sve su me nekoliko trenutaka gledale začuđeno i pomislila sam kako su razočarane. Očekivale su me slomljenu, uplakanu i prestrašenu, možda uprljanu vlastitim fekalijama. Nećete se veseliti, pomislila sam i još se više sabrala. Bila sam čista. Košulja koja je ostala u kantici rastrgnuta na komadiće služila mi je za sve što je bilo potrebno da ne zaudaram.

Pogledala sam prema ženama i zaustavila se potpuno mirna, bez mržnje, kao čovjek koji je došao razgovarati. Kate je zamahnula prema meni tako da sam osjetila micanje zraka kada je progovorila.

„Mnoge sam opametila. I tebe će. Ili uništiti. Nikad neću razumjeti zašto te odmah nije poslao drugamo, je li zato jer te želio takvu štrkljastu kakva jesi ili zato jer si možda previše vidjela. Sada si tu i podredit će se. Već odavno je bilo odlučeno da će živjeti odvojeno, da su korisniji ako žive svaki za sebe, da prema izračunima iz tablica prestanemo rađati glupav rod koji radi i umire. S tobom su muškarci popustljiviji. Upozoravam ih da si možda pukotina koja će srušiti zid, ali mi ne vjeruju. Već će ih

naučiti pameti! Još nemam nikakvih uputa vezanih uz tebe. Ostat ćeš i promisliti što je za tebe ispravnije. Mirovati ili ostati u podrumu.“

Uzela je batinu koja je ležala ispred nje na stolu i drugom je rukom savijala. Savitljiva se njihala u njenoj ruci i prijetila mi. Sjetila sam se gospodaričnih riječi. Neoprezno sam rekla:

„Dovela me i ovdje zadržala slučajnost. Na sve sam drugo naučena jer moram živjeti, rekla sam i već me udarila rukom po ustima, a odmah zatim me udarala batinom po leđima koja sam joj u strahu okrenula. Rukama sam skrivala glavu, a udarci su letjeli i tamo, bez prestanka i svom snagom. Čekala sam da se umori, iako sam se bojala kako će povraćati od bolova i uzbudjenja. Bila sam sve teža, trajalo je dugo i da nije prestala više ne bih mogla sakriti. Ustala sam da joj se oduprem i pogledala je. Nije više udarila. Odmaknula se iza stola i potjerala me van. Čula sam kako je nešto rekla. Jedna od žena me gurnula naprijed i odvela u podrum. Otključala je veća vrata i na tren me ostavila stajati ispred njih. U prostoriji sam ugledala nekoliko žena svih dobi. Nisam ih prepoznala, bila sam previše iscrpljena i natučena. Uhvatila sam se za zid i ušla. Napravile su mi mjesta na daskama gdje su sjedile. Koljena me više nisu nosila, jedva sam došla do sjedala. Zatvorila je prije nego sam zaplakala. Naslonila sam se na prvo rame i skvrčila. Nisam zadržavala suze. Nakon svega što sam ovdje preživjela i suze su dio njih. Neće mi ih zamjeriti. Ruka me obujmila preko bolnog ramena i tješila. Volim ih.

Tako su prošli ti tjedni. Ništa važno se više nije dogodilo, nije me više zvala. Živjela sam kao sve, uz lošu hranu i ustajalu vodu, izmjenjivale su se čuvarice i dani koji su donosili dobre vijesti. Žene su obnavljale domove, a one su ih zatvarale i tukle, ali i puštale.

Od kad sam vani, Kate još nisam vidjela. Rane su mi brzo zacjeljivale. Uvijek sam bila zdrava. Dan kad me tukla uvijek će ostati sa mnom.

Svoju drugu polovicu života izabrala sam provesti ovdje i proživjet će je u najčudnijem mjestu i okolini koje oni na kontinent najvjerojatnije ne mogu ni zamisliti. Koliko daleko je od kontinenta? Gdje sam? Kako su ih samo besmisleno uhvatili i već ih tako dugo ne puštaju? Raspustit će se jednog dana. Možda gospodar popusti kada ostari, kada neće biti mlađih koji bi ga naslijedili.

Večer je. Leći će. Volim svoj krevet i jastuk koji sam sa sobom donijela od kuće. Ne znam ni smjer iz kojeg sam stigla. Dogodilo se da sam ovdje i tu moram ostati. Imam gotovo pedeset godina i svejedno je gdje starim. Sama ili s nekim. Imam žene koje neće otići sve odjednom.

Filio není doma

(úryvek)

Translated by Aleš Kozár

Contact of the translator: ales.kozar@post.cz

Czech

Je březen. První teplé větry ohřívají půdu na zahradě, kde vysedávám a nahřívám si zkřehlé tělo. Ve sklepích, kde mě tři měsíce drželi, byla zima.

Ten den jsme uklízeli nabílený a vymalovaný dům. Devět nás bylo. Pospíchali jsme, protože na nás čekala spousta práce v dalších domech. Podzim byl dlouhý a teplý. Přecházel už do zimy, takže bylo pořád víc deště a studených dní. Teplé dny zůstaly už jen vzpomínkou, i když jsme si v chladu a při zdařilé práci oddechly. Možná i díky tomu, že se nestalo nic, čeho jsme se obávaly. Napětí i navzdory dobré vůli nepolevovalo. Bylo něco mezi námi, co nás znepokojovalo.

Drhla jsem schody. S vykasanou sukni jsem si připadala mladší a silnější. Špinavá kolena vyvolávala smích a veselí nás všech. Těšila mě jejich jednoduchá a zdravá nálada, smích, který se otevřel za všechny zapomenuté dny. Nemůžeme toho moc změnit. Musíme mít radost z dostatku vápna a barvy, aby byly domovy čisté a krásné a děti s ruměncem ve tváři a nasycené.

V těch dnech bylo mnoho ztajeného i halasného smíchu. Dům od domu bylo pořád víc žen, které pomáhaly. Práce rychle postupovala. Polovina města měla jinou podobu a zčerstva to volalo neuklizené domy ke společnému dílu.

Vyprávěla jsem vtip ženě, která čistila balkonové zábradlí nade mnou. Dveře z ulice se otevřely. Vkleče jsem se ohlédlá přes rameno a viděla Kate, jak strkala nějakou ženu a Mare směrem ke mně. Hned jsem to věděla. Přišly pro mě. Vstala jsem a urovnala si sukni. Vykročila jsem směrem k nim. Zastavila jsem se před Kate, která byla skoro o celou hlavu větší než já. Dívala jsem se jí do tváře a ve žlutých očích viděla zlost a rozhodnost, přesvědčení, že je velitelka a že se nenechá vyvést z míry.

Obrátila jsem hlavu zpátky k ženám, které se zastavily a čekaly, co bude. Otevřela jsem dveře na ulici. Mare mě pevně chytla za loket a zastavila mě. Měla jsem ještě okamžik říct do nitra domu, že brzy přijdu, a hned potom mě ta druhá žena chytla za druhou ruku a spolu mě před Kate tálly někam pryč. Na okamžik jsme se zastavily před jakýmsi domem. Kate vešla jako první a počkala u dveří. Viděla jsem jí do tváře, která byla nepřístupná, ale přesto jsem věděla, že má radost ze své moci. Měla mě a nevěděla jsem, co se mnou bude. Dostala jsem strach. Nebyl nikdo, kdo by si mi troufal pomoci. V té chvíli jsem si nemohla pomoci ani s ním. Můžu si za to sama. Takový vztah jsem chtěla a není povinen mi pomáhat. Podvolila jsem se a počítala se vším dobrým. Možná poleví, možná pro mě někdo něco udělá. Nevěděla jsem, že se někdy tak moc budu bát žen.

Mare otevřela nějaké dveře. Odešly jsme do sklepa. Strčily mě tam a v první chvíli jsem nevěděla, kde jsem. Natáhla jsem ruce, abych ve tmě obešla prostor. Všemi směry jsem se pohnula jen o krok a hned jsem narazila do zdi. Stála jsem ve tmě a sevřelo se mi tělo. Klekla jsem si a čekala na zvuk, světlo, cokoli, co by pohnulo těmi okamžiky tisně. Nic se nestalo. Bylo tam stěží dost místa, abych si s napůl skrčenýma nohami sedla.

Lehla jsem si. Nezlomí mě. Svlékla jsem si silnou, širokou sukni a omotala si ji kolem těla. Spala jsem dobře. Několikrát jsem zvedla nohy u zdi. Jednou nebo dvakrát jsem vstala, abych si protáhla tělo a znova usnula.

Bylo víc světla, když jsem se vzbudila znova. Přivedly mě navečer, takže jsem se domnívala, že je venku den. Poslouchala jsem hlasy někde poblíž a klidně se posadila.

Tak se vystřídalo několik spánků a bdění a pořád ještě se nic nedělo. Krmili mě vodou a starým chlebem, který mi podávali škvírou, která se otvírala jen na chvilku. Světlo a vzduch, které v tu chvíli pronikly do místnosti, vyvolávaly také tísň. Pak jsem vždycky padla na kolena a plakala. V té dře nebylo místo na nic a potřebovala jsem všechny své síly a zkušenosti, abych se uklidnila a snažila se utišit myšlenky, které byly rozdivočelé a pronásledovaly mě. Obrovský tlak rukou a nohou, které neměly místo na víc než krok, se zvětšoval, napínal a hryznutími do ruky, ramene, údery hlavou do zdi jsem zachraňovala tělo a celou svou čest. Poprosila bych je o procházku, na vzduch, o tři kroky tam a nazpátek, na něco úplně malinkého, když bych si neuvědomovala, že bych jim tím udělala radost. Musím překonat tu krizi, každý okamžik znova a znova, jinak neprolomím tu zeď moci a myšlení, budu odsouzena k hlouposti a omezenosti. Ted' už z ostrova nemůžu, ted' by mě ani nepustili, takže musím vydržet. A chtěla bych i zůstat.

Na co čekaly? Že je možná o něco poprosím, něco slíbím? Jak dlouho vydržím, to jsem nevěděla. Bylo to zlé, i když jsem dokázala dlouho spát. Tunel, v němž jsem se ocitla, byl příliš dlouhý, unával mě, proto jsem se někdy bála, že mě prostor sevře, obejme a udusí. Tehdy jsem si sedla, objala kolena a zpívala si. Snažila jsem se uklidnit, i když jsem často vstala a znepokojeně přešlapovala a bála se, že začnu křičet a prosit o víc prostoru a vzduchu.

Ten den mě to dusilo, krčila jsem ruce a nohy, bolela mě hlava, bolestivě mě braly záda a hrůzou z malého prostoru jsem se potila a svíjela po podlaze jako nemocný pes.

Otevřely se dveře. Uklidnila jsem se a otřela do rukávu, než mě zalilo světlo. Se skloněnou hlavou jsem čekala, co se stane. Někdo mě pevně chytil za rameno a zvedl ze země. Byla to ta třetí žena, kterou jsem v první chvíli nepoznala. Odvlekla mě po schodech nahoru a strčila mě do nějaké místnosti. Nejdřív jsem nic neviděla. Nevím, kolik dní přešlo, každopádně mi ale světlo způsobovalo bolest. Viděla jsem jen tu, která mě přivedla. Usadila mě na židli. Posadila jsem se a zavřela oči. Musím je předběhnout ve všem, tak jsem se snažila dát dohromady. Musím vědět, kde jsem a s kým, abych se připravila. Kate jsem poznala po hlase. Zvedla jsem hlavu a spatřila ji. Seděla pod oknem s Mare a za nimi stálo ještě několik dalších žen, které se povýšeně nakláněly a čekaly, co se bude dít. Bílá stěna za nimi zdůrazňovala havraní tváře a zlobu. Všechny se na mě několik okamžíků dívaly udiveně a napadlo mě, že jsou zklamané. Čekaly mě zlomenou, uplakanou a vystrašenou, možná špinavou od vlastních výkalů. Tu radost vám neudělám, proletělo mi hlavou a ještě víc jsem se soustředila. Byla jsem čistá. Košile, která zůstala ve vědru, roztrhaná na kousky, mi sloužila ke všemu, co jsem potřebovala k tomu, abych nesmrدela.

Podívala jsem se směrem k ženám a zastavila se úplně mírná, bez nenávisti, jako člověk, který si přišel promluvit. Kate se rozmachla proti mně, takže jsem ucítila proud vzduchu, když řekla:

„Hodně jsem jich už přivedla k rozumu. A tebe přivedu taky. Anebo zničím. Nikdy nepochopím, proč tě neposlal hned pryč, jestli proto, že tě chtěl takovou vyhublou, jako jsi, nebo proto, že jsi toho viděla možná až příliš. No a ted' jsi tady a budeš poslouchat. Už dávno bylo rozhodnuto, že budou žít odděleně, že jsou užitečnější, když žijí každý sám pro sebe, že podle výpočtu z tabulek necháváme množit stupidní plemeno, které pracuje a umře. S tebou jsou muži povolnější. Upozorňuji je, že můžeš být prasklina, která rozboří zeď, ale nevěří mi. Ono už je to naučí! V souvislosti s tebou nemám ještě

žádné pokyny. Zůstaneš a rozmyslíš si, co je pro tebe lepší. Uklidnit se, nebo zůstat ve sklepě.“

Chytila hůl, která ležela před ní na stole a druhou rukou ji ohýbala. Pružně švihala holí ve své ruce a hrozila mi. Vzpomněla jsem si na slova hospodyně. Neobezřetně jsem řekla:

„Přivedla mě náhoda a taky mě tu zadržela. Na všechno ostatní jsem zvyklá, protože musím žít,“ řekla jsem a už mě udeřila rukou po ústech a ihned poté mě přetáhla holí přes záda, která jsem jí ze strachu nastavila. Rukama jsem si chránila hlavu, když i tam dopadaly rány bez ustání a vší silou. Čekala jsem, až se unaví, i když jsem se bála, že se pozvracím bolestí a vztekem. Bylo mi pořád hůř, trvalo to dlouho, a kdyby nepřestala, nedokázala bych se ovládnout. Vstala jsem, že se jí vzepřu, a podívala jsem se na ni. Už neudeřila. Poodstoupila za stůl a dala mě vyvést ven. Slyšela jsem ji něco říkat. Jedna z žen mě strkala dál a odvedla mě do sklepa. Odemkla větší dveře a na okamžik mě nechala před nimi stát. Kdesi v prostoru jsem zahlédla několik žen různého stáří. Nepoznala jsem je, byla jsem hrozně vyčerpaná a potlučená. Chytila jsem se zdi a vstoupila. Udělali mi místo na prknech, na nichž seděly. Kolena už mě nechtěla nést, sotva jsem dokázala dojít k místu. Zavřela, než jsem se rozplakala. Opřela jsem se o první rameno a skrčila se. Nehlídala jsem své slzy. Po všem, co jsem tady prožila, jsou i ty slzy součást všeho. Nebudou mi nic vyčítat. Objala mě ruka kolem rozbolavělého ramene a tišila mě. Mám je ráda.

Tak míjely ty týdny. Už se nestalo nic důležitého, už si mě nevolala. Žila jsem jako všechny, o špatném jídle a zkažené vodě, měnily se vězeňkyně a dny, které přinášely dobré zprávy. Ženy opravovaly domy, tamty je zavíraly a bily a taky propouštěly.

Od té doby, co jsem venku, jsem Kate ještě neviděla. Rány se mi rychle hojily. Byla jsem pořád zdravá. Den, kdy mě bila, ale zůstal napořád ve mně.

Vybrala jsem si druhou polovinu života tady a budu ji žít v nejpodivnějším místě a prostředí, o němž se těm na kontinentě ani nesní. Jak daleko je na pevninu? Kde jsem? Jak je tak nesmyslně chytili a už tak dlouho je nechtějí pustit? Jednoho dne se to rozpadne. Možná až vládce zestárne a nebudou mladí, svolí, aby to po něm převzali.

Je večer. Lehnu si. Mám ráda svou postel a peřinu, kterou jsem si z domova přinesla s sebou. Ani neznám směr, z něhož jsem přišla. Stalo se, že jsem tady, a musím zůstat. Je mi skoro padesát let a je jedno, kde stárnu. Sama nebo s někým. Mám ženy, ty neodejdou všechny najednou.

Filio není doma (úryvek)

Translated by Eliška Papcunová

Contact of the translator: elispapcunova@gmail.com

Je březen. První teplý vítr hřeje zem na zahradě, kde sedávám a nahřívám si promrzlé tělo. Byla tam zima, ve sklepech, kde mě držely tři měsíce.

Ten den jsme uklízely vybílený a vymalovaný dům. Devět nás bylo. Spěchaly jsme, protože nás čekalo mnoho práce po dalších domech. Podzim byl dlouhý a teplý. Přehupoval se už do zimy, proto bylo stále více dešťových a chladných dní. Teplé dny už byly jen vzpomínkou, přesto jsme si v chladu a během úspěšné práce oddechly. Možná také proto, že se nestalo nic, čeho jsme se bály. Napětí ale nepominulo, navzdory dobré náladě. Bylo mezi námi něco, co nás plašilo.

Drhla jsem schody. S vykasanou sukňí jsem se cítila mladší a silnější. Špinavá kolena způsobila smích a veselí nás všech. Měla jsem radost z jejich prostých a zdravých myšlenek, smíchu, který se otevřel pro všechny zapomenuté dny. Nemůžeme mnoho změnit. Musíme mít radost aspoň z vápna a barvy, aby byly domy čisté a krásné a děti s ruměncem ve tváři a syté.

Mnoho skrytého i hlasitého smíchu jsme si v těch dnech užily. Od domu k domu bylo stále více žen, které pomáhaly. Práce rychle postupovala. Polovina města už měla jinou tvář a svěže volala neupravené domy, aby se přidaly.

Vyprávěla jsem vtip ženě, která čistila zábradlí balkonu nade mnou. Otevřely se dveře z ulice. Klečíc jsem se ohlédlá přes rameno a viděla Kate, jak postrkuje nějakou ženu a Mare ke mně. Hned jsem věděla. Přišly pro mne. Vstala jsem a upravila si sukni. Vyšla jsem jim vstříc. Zastavila jsem se před Kate, která byla skoro o hlavu větší než já. Dívala jsem se jí do obličeje a viděla vztek a odhodlání ve žlutých očích, přesvědčení, že má moc a nenechá si ji vzít.

Otočila jsem hlavu k ženám, které zůstaly stát a čekaly, co se bude dít. Otevřela jsem dveře na ulici. Mare mne silně chytla za loket a zadřžela. Ještě jsem stihla říci do domu, že brzy přídu, ale vzápětí mne ta druhá ženská chytla za druhou ruku a před Kate mne spolu vlekly někam pryč. Na okamžik jsme se zastavily před nějakým domem. Kate vstoupila první a čekala u dveří. Viděla jsem jí do obličeje, který byl uzavřený, a přesto jsem věděla, že se těší ze své moci. Měla mne a já nevěděla, co se mnou bude. Začala jsem se bát. Nebyl nikdo, kdo by se odvážil mi pomoci. Ani s ním jsem si v tu chvíli nemohla pomoci. Můžu si za to sama. Takový vztah jsem si přála a on mi nebyl povinný pomáhat. Vzdala jsem se a spoléhala na vše dobré. Třeba se obměkčí, možná pro mne přeci jen někdo něco udělá. Netušila jsem, že se někdy budu tolík bát žen.

Mare otevřela nějaké dveře. Šly jsme do sklepa. Postrčily mne a v první chvíli jsem nevěděla, kde jsem. Natáhla jsem ruce, abych ve tmě obešla prostor. Všemi směry jsem se pohnula jenom o krok a hned narazila do zdi. Stála jsem ve tmě a tělo se mi svíralo. Děpla jsem si a čekala na zvuk, světlo, na něco, co by pohnulo touto chvílí tísň. Nic se nestalo. Bylo tam sotva tolík prostoru, abych s napůl skrčenýma nohami seděla.

Lehla jsem si. Nezlomí mne. Tlustou, širokou sukni jsem svlékla a ovinula si ji kolem těla. Dobře jsem se vyspala. Několikrát jsem zvedla nohy o stěnu. Jednou nebo dvakrát jsem vstala, abych protáhla tělo, a zase jsem usnula.

Czech

Bylo světleji, když jsem se znova vzbudila. Přivedly mne před večerem, proto jsem se domnívala, že je venku den. Zaslechla jsem hlasy někde blízko a klidně seděla.

Tak se prostřídalo několik spaní a bdění a stále se nic nedělo. Krmily mne vodou a starým chlebem skrze nečekaně otevřenou škvíru. Světlo a vzduch, které přitom pronikaly dovnitř, ještě umocnily stísněnost prostoru. Vždy jsem se potom zhroutila a rozbrečela. Na nic nebylo dost místa v té díře a potřebovala jsem všechnu svoji sílu a zkušenosť, abych se uklidnila a snažila se uklidnit i myšlenky, které samy divocele a honily mne. Strašná bolest rukou a nohou, které neměly prostor na více než krok, sílila, napínala se a já jsem hryzanci do ruky, ramene, údery hlavou o stěnu zachraňovala tělo a všechnu svoji čest. Byla bych je prosila o procházku, o vzduch, o tři kroky tam a zpět, o něco docela malého, kdybych nevěděla, že jím tím udělám radost. Musím překonat tuto krizi, zas a znova, jinak nezlomím tu zed' moci a systému, odsouzena budu k hlouposti a omezenosti. Ted' už z ostrova nemohu, ted' už by mne ani nepustili, proto musím vydržet. A i ráda bych zůstala.

Na co čekaly? Že je třeba budu o něco prosit, že něco slibím? Kolik času vydržím, jsem nevěděla. Bylo to těžké, ačkoliv se mi dařilo hodně spát. Tunel, ve kterém jsem se ocitla, byl příliš dlouhý, unavoval mne, proto jsem se chvílemi bála, že mne prostor stiskne, obejme a zadusí. Tehdy jsem si sedla, objala kolena a prozpěvovala si. Nutila jsem se ke klidu, ačkoliv jsem často vstala a nervózně přešlapovala, a zároveň se bála, že začnu křičet a prosit o více prostoru a vzduchu.

Dusilo mne ten den, krčila jsem ruce i nohy, bolela mne hlava, bolestně mě píchalo v zádech a z hrůzy z malého prostoru jsem se potila a svíjela na zemi jako nemocný pes.

Otevřely se dveře. Zklidnila jsem se a otrěla do rukávu, než mne světlo ukázalo. Se skloněnou hlavou jsem čekala, co bude. Někdo mne tvrdě chytil za ruku a zvedl mne. Byla to ta třetí ženská, kterou jsem v první chvíli nepoznala. Odvlekla mne po schodech nahoru a postrčila mne do nějaké místnosti. Nejdříve jsem nic neviděla. Nevím, kolik uplynulo dní, nicméně světlo pro mne bylo muka. Viděla jsem jen tu, která mne přivedla. Strčila mne na židli. Sedla jsem si a zavřela oči. Předběhnout je musím ve všem, proto jsem se vzchopila. Musím vědět, kde jsem a s kým, abych se připravila. Kate jsem poznala po hlase. Zvedla jsem hlavu a viděla ji. Seděla pod oknem s Mare a za nimi stálo několik ženských, které se opovržlivě opíraly o zed' a čekaly, co se bude dít. Bílá stěna za nimi zvýrazňovala jejich kavčí obličeje a zlobu. Všechny na mne překvapeně hleděly nějakou chvíli a myslím, že byly zklamané. Očekávaly mne zlomenou, uplakanou a ustrašenou, možná umazanou od vlastních odpadků. Tu radost vám neudělám, pomyslela jsem si a ještě více se vzchopila. Byla jsem čistá. Košile, která zůstala v kýblu, roztrhaná na kousíčky, mi sloužila ke všemu, protože jsem potřebovala nezapáchat.

Zadívala jsem se k ženským a zcela klidná, bez nenávisti jsem se postavila, jako člověk, který přišel diskutovat. Kate mávla směrem ke mně, až jsem ucítila závan vzduchu, když promluvila.

„Spoustu jsem jich vypadatovala. Tebe zvládnu taky. Nebo tě zničím. Nikdy nepochopím, proč tě neposlal ihned pryč, jestli proto, že tě chtěl, takovou jaká jsi, hubenou jak lunt, nebo že s možná moc viděla. Ted' jsi prostě tady a podřídíš se. Dávno bylo rozhodnuto, že budou žít odděleně, aby byli užitečnější, když žijou sami pro sebe, že podle výpočtů z tabulí necháme rodit retardovanou rasu, která dělá a pak umře. S tebou jsou muži povolnější. Upozorňuju je, že jsi puklina, která roztrhne zed', ale oni mi nevěří. Však ono je to naučí. Žádné příkazy ještě nemám, co se tebe týče. Zůstaneš a promyslíš si, co je pro tebe lepší. Zklidnit se, nebo zůstat ve sklepě.“

Vzala prut, který ležel přední na stole, a druhou rukou ho ohýbala. Pružně se kýval v jejích rukou a hrozil mi. Vzpomněla jsem si na slova hospodyně. Bez opatrnosti jsem řekla:

„Přivedla mne náhoda a ta mě také zadržela. Na všechno ostatní jsem zvyklá, protože musím přežít,“ řekla jsem a už mne udeřila po tváři a vzápětí mě mlátila prutem po zádech, které jsem jí ze strachu nastavila. Rukama jsem si bránila hlavu, když zaletěla rána i tam, bez varování a vší silou. Čekala jsem, až se unaví, přestože jsem se bála, že budu zvracet z bolesti a rozhořčení. Byla jsem stále těžší, dlouho to trvalo, a kdyby nepřestala, nemohla bych to skrýt. Vstala jsem, abych se jí vzepřela, a podívala se na ni. Už neuhodila. Přesunula se za stůl a vyhnala mne ven. Slyšela jsem ji něco říci. Jedna z ženských mne popostrčila a odvedla mne do sklepa. Odemkla větší dveře a nechala mne chvíli stát před nimi. V prostoru jsem spatřila několik žen různého stáří. Nepoznala jsem je, byla jsem příliš zničená a zbitá. Přidržela jsem se zdi a vstoupila. Udělaly mi místo na prýcnách kde seděly. Kolena mne už nenesla, sotva jsem tam došla. Zavřela dříve, než jsem se rozplakala. Nehlídal jsem slzy. Po všem, co jsem tady prožila, jsou i ty slzy jejich součástí. Nebudou mi je vyčítat. Kolem bolavých ramen mne objala ruka a konejšila mne. Mám je ráda.

Tak ty týdny minuly. Nic důležitého se nestalo, už mne nezavolala. Žila jsem jako všechny, o špatném jídle a odstáté vodě, střídaly se vězenky i dny, které přinášely dobré zprávy. Ženy opravovaly domy a ony je zavíraly a mlátily a zase pouštěly.

Kate jsem od té doby, co jsem venku, ještě neviděla. Rány se mi rychle zacelily. Vždycky jsem byla zdravá. Den, kdy mne bila, ale už navždy zůstane se mnou.

Vybrala jsem si druhou polovinu života zde a prožiji ji v nejdívnejším místě a prostředí, o kterém se těm na pevnině ani nezdá. Jak daleko je na pevninu? Kde jsem? Jak je tak nesmyslně chytili a tak dlouho už je drží? Jednou se to uvolní. Možná poleví pán, až zestárne a nebude mladých, kteří by převzali.

Je večer. Půjdu si lehnout. Má ráda svoji postel a polštář, který jsem si s sebou přinesla z domova. Ani směr neznám, odkud jsem přišla. Stalo se, že jsem tu, a musím zůstat. Je mi skoro padesát let a je jedno, kde zestárnu. Sama nebo s někým. Má ženské, ty neodejdou všechny najednou.

Filio ei ole kotona (katkelma)

Translated by Kari Klemelä

Contact of the translator: kari.klemela@kolumbus.fi

On maaliskuu. Ensimmäiset lauhat tuulet lämmittivät puutarhan multaa, kun istahdan maahan sulattamaan kankeaa ruumistani. Kellareissa oli kylmää, niissä joihin minut teljettiin kolmeksi kuukaudaksi.

Samana päivänä siivosimme valkaistun ja maalatun talon. Meitä oli työssä kymmenen. Pidimme kiirettä, koska muissa taloissa odotti vielä paljon tehtävää. Syksy oli ollut pitkä ja lämmin. Nyt se roikkui kiinni talvessa, sillä sateisia, kalseita päiviä oli koko ajan enemmän. Lämpimät päivät olivat enää pelkkä muisto, vaikka sään viilenemisen ja töiden sujumisen ansiosta saimme hengähdyystauon. Ehkä myös sen ansiosta, ettei ollut tapahtunut mitään sellaista mitä olimme pelänneet. Hyvästä tahdosta huolimatta jännitys ei lientynyt. Välillämme oli jotain mikä pelotti meitä.

Kuurasin portaita. Hulmuavassa hameessa tunsin itseni nuoremaksi ja vahvemmaksi. Likaiset polveni herättivät kaikissa naurua ja hilpeyttä. Minua ilahduttivat toisten maanläheinen, terve järki sekä nauru, joka raikui kaikkien unholaan painuneiden päivien jälkeen. Emme pysty muuttamaan asioita paljon. Meidän on vain iloittava siitä, että on riittävästi kalkkia ja maalia, joilla saamme taloista puhaita ja kauniita, ja että lapset ovat kylläisiä ja punaposkisia.

Noin päivinä kuultiin paljon hillittyä mutta jopa äänekästä naurua. Taloista ilmestyi koko ajan enemmän naisia auttamaan. Työ eteni nopeasti. Jo puoli kaupunkia oli saanut uuden kuosin, ja tuoreus houkutti kunnostamattomiakin taloja liittymään joukkoon.

Olin juuri kertomassa jotain hauskaa juttua naiselle, joka puhdisti parvekkeen kaidetta yläpuolellani, kun ulko-ovi aukesi. Vilkaistessani olan yli näin Katen, joka kiskoi jotain naista ja Marea luokseni. Arvasin heti mistä oli kyse. He olivat tulleet noutamaan minua. Nousin ja suoristin hameen. Menin heidän luokseen. Pysähdyin minua lähes päättä pitemmän Katen eteen. Havaitsin hänen ruskeissa silmissään vihaa, päättäväisyyttä ja vakaan uskon, että hän on valtias eikä salli mitään virheitä.

Katsahdin uudestaan kahta muuta naista, jotka olivat jääneet seuraamaan mitä tapahtuisi. Avasin ulko-oven takanani uudelleen. Mare tarttui lujaa käsviranteeni ja yritti estää minua. Ehdin vielä huutaa sisään, että tulen pian takaisin, mutta heti sen jälkeen toinenkin nainen tarttui toiseen käteeni, ja he alkoivat yhdessä raahata minua jonnekin Katen seuratessa perässä. Pysähdyimme jonkin talon eteen. Kate astui sisään ensimmäisenä ja jäi odottamaan ovensuhun. Hänen kasvonsa olivat ilmeettömät, mutta tiesin hänen riemuitsevan päättäväisyydestään. Hän oli saanut minut, enkä tiennyt mitä minulle tapahtuisi. Minua pelotti. Kukaan ei uskaltaisi auttaa minua. Hänkään ei olisi voinut tuolla hetkellä auttaa. Olin yksin syyllinen. Tuollainen asenne oli minulle kuitenkin tervetullut, kellään ei ollut velvollisuutta auttaa minua. Tuudittauduin sen varaan, että asiat kääntyisivät parhain pään. Kenties he antaisivat minun mennä, kenties joku sittenkin tekisi jotain puolestani. En ollut osannut edes aavistaa, että joskus pelkäisin naisia näin paljon.

Mare avasi oven. Astuimme kellarin. Minut työnnettiin sisään enkä heti tiennyt missä olin. Ojensin käteni tunnustellakseni pimeää tilaa. Pystyin ottamaan vain yhden askeleen joka suuntaan ennen kuin kohtasin seinän. Seisoin pimeässä ja minua ahdisti.

Menin kyykkyn ja odotin jotain ääntä, valoa, mitä tahansa mikä poistaisi ahdistuksen. Mitään ei tapahtunut. Tila tuskin riitti että pystyin istumaan jalat puoliksi koukussa.

Asetuin pitkäksi. Eivät he saa minua murtumaan. Riisuin paksun, väljän hameeni ja käriydyin siihen. Nukuin hyvin. Joskus väillä kohotin jalat seinää vasten. Pari kertaa nousin ylös oikaistakseni jäseniä ja nukahdin uudestaan.

Herättessäni uudelleen oli valoisampaa. Minut oli haettu illalla, ja arvelin että ulkona oli jo päivä. Kuuntelin jostain läheltä kuuluvia ääniä ja istuin levollisena.

Sillä tavalla vuoroin nukuin ja vuoroin valvoin, mutta vieläkään ei tapahtunut mitään. Avoimesta luukusta minulle työnnettiin vettä ja vanhaa leipää. Luukusta tulviva valo ja ilma laukaisivat ahdistuksen uudelleen. Silloin polvistuin lattialle ja itkin kauan. Loukossa ei ollut lainkaan tilaa, ja jouduin pinnistämään kaikki voimani ja taitoni rauhoittuakseen ja torjuakseen inhana riehuvan ajatuksen, joka ahdisti minua. Käsiäni ja jalkojani puristi entistä kauheammin ja pinkeämmin, sillä niillä ei ollut tilaa kuin askeleen verran, mutta purin kämmentä ja olkaa ja hakkasin päättä seinään ja yritin sillä tavalla pelastaa ruumiini ja kunniani. Olisin vainut pyytää että he päästäisivät minut kävelylle, haukkaamaan ilmaa, vain kolme askelta eteen ja taakse, jotain aivan pientä, ellen olisi tiennyt että se olisi tuottanut heille vain riemua. Minun oli pakko kestää jokainen uusi kriisi, muuten en pystyisi murtamaan tätä vallankäytön ja ajattelutavan muuria ja olisin tuomittu mielettömään eristykseen. En päässyt enää pois saaresta eikä minua enää päästetäisikään, joten oli vain pakko kestää. Mutta nyt halusin itsekin mieluummin jäädä.

Mitä he oikein odottivat? Että kysyisin heiltä jotain, lupaisin heille jotain? En tiennyt, kuinka kauan vielä kestäisin. Oloni oli kurja, vaikka onnistuin nukkumaan paljon. Tunneli, johon olin joutunut, oli liian pitkä ja uuvutti minut, ja usein pelkäsin että tämä tila alkaisi pusertaa minua ja kietoutua ympärilleni, kunnes se tukahduttaisi minut. Tuollaisina hetkinä istahdin paikalleen, kiedoin kädet polvien ympäri ja aloin laulaa. Pakotin itseni rauhoittumaan, vaikka usein nousin ylös, otin muutaman levottoman askeleen ja pelkäsin, että alan huutaa ja anoa lisää tilaa ja ilmaa.

Tuona päivänä olin tukehtua, koukistelin käsiä ja jalkoja, päättä särki, selässä tuntui kipua ja ahtaan tilan aiheuttaman kauhun takia hikoilin ja kiemurtelein lattialla kuin kipeä koira.

Ovi avattiin. Rauhoituin ja pyyhkäisin kasvoja hihaan ennen kuin valo paljasti minut. Pää alas painettuna odotin mitä tapahtuisi. Joku tarttui lujaa olkapäähähni ja kiskoi minut ylös. Se oli tuo kolmas nainen, jota en heti tunnistanut. Hän kiskoi minut portaita ylös ja työnsi johonkin huoneeseen. Aluksi en nähty mitään. En tiedä, kuinka monta päivää oli mennyt, koska valo teki kipeää. Näin vain minua saattavan naisen. Hän tuupasi minut tuoliin. Istuin siinä silmät suljettuna. Minun oli pakko olla heitä ovelampi kaikessa ja yritin hillitää hermoni. Minun oli pakko saada tietää, missä olin ja kenен seurassa, minun oli oltava valmistautunut. Tunnistin Katen äänen. Kohottaessani pääni näin hänet. Hän istui Maren kanssa ikkunan alla, ja heidän takanaan seisoi muutama nainen halveksuvasti nojaillen ja odottaen mitä tapahtuman piti. Valkoinen seinä heidän takanaan korosti naisten petolintumaisia kasvoja ja julmuutta. Jonkin aikaa kaikki tuijottivat minua hämmästyneinä, ja arvelin heidän olevan pettyneitä. He olivat kuvitelleet minun ilmestyyvän heidän eteensä murtuneena, itkettyneenä ja säikkynä, kenties omien eritteitteni tahraamana. Ette saa tilaisuutta iloita, ajattelin ja yritin kootta itseni vielä paremmin. Olin puhdas. Jättesankoon jänyt riekaleiksi revitty paita oli palvellut minua kaikessa, mihin olin tarvinnut sitä niin etten ollut alkanut haista.

Katselin naisia ja pysyttein täysin rauhallisena, tuntematta vihaa, aivan kuin kuka tahansa, joka on tullut keskustelemaan. Kate tuuskahti minua kohti, ja tunsin ilman löyhähdyksen hänen alkaessaan puhua.

"Olen saanut jo monta järkiini. Aion saada sinutkin. Tai nitistää sinut. En kerta kaikkiaan ymmärrä, miksi en lähetännyt sinua heti pois, ehkä siksi että hän himoitsi sinua, tuollaista herneenvartta, tai koska olit saattanut nähdä liikaa. Juuri siksi olet täällä ja saat alistua. Jo kauan sitten päättetiin, että he saavat elää erillään, sillä he ovat hyödyllisempä kun he saavat elää omaa elämäänsä, ja suunnitelmien toteuttamiseksi annamme heidän synnyttää vähäjätkistä sukua, joka tekee työtä ja kuolee. Sinua kohtaan miehet ovat sallivampia. Olen varoittanut, että saatat olla se halkeama, joka murtaa padon, mutta he eivät usko. He saavat vielä ottaa opikseen! Minulla ei ole mitään ohjeita sinun varallesi. Saat pysyä täällä ja miettiä, mikä on itsellesi parasta. Rauhoitut tai pysyt kellarissa."

Hän tarttui edessään pöydällä olevaan piiskaan ja taivutti sitä toisella kädellä. Vitsa heilui kädessä ja uhkasi minua. Muistin emännän sanat. Yhtään harkitsematta sanoin:

"Minut toi tänne sattuma ja se sai minut jäämään tänne. Kaikkeen muuhun olen tottunut, koska minun on pakko elää", sanoin, ja nainen läimäytti minua oitis kämmenellä suulle ja iski heti perään kepakolla selkään, jonka kauhuissani paljastin hänelle. Peitin kasvot käsillä ja iskut mäiskivät sinne tänne lakkaamatta, täysin voimin. Odotin että hän väsyisi, vaikka samalla pelkäsin kohta oksentavani kivusta ja raivosta. Minun oli koko ajan työlämpää kestävä, sillä hakkaaminen jatkui kauan, ja ellei hän olisi itse lopettanut en olisi enää pystynyt salaamaan ajatuksiani. Nousin ylös valmiina tekemään vastarintaa ja aloin tujottaa häntä. Hän ei lyönyt enää. Hän meni pöydän taakse ja komensi minut ulos. Kuulin hänen sanovan muutaman sanan. Yksi naisista syöksähti eteeni ja ohjasi minut kellarin. Nainen avasi suuren oven ja jätti minut hetkeksi seisomaan sen eteen. Nän samassa huoneessa joukon eri-ikäisiä naisia. En tunnistanut heitä, minut oli hakattu ja piesta liian pahasti. Tarrauduin seinään ja astuin sisään. Minulle tehtiin tilaa lankuilla, joilla naiset istuivat. Polveni eivät enää kantaneet, tuskin pääsin istuimen ääreen. Naisen sulkiessa oven aloin itkeä. Nojasin lähimpään olkapähän ja painuin sykkyrälle. En tuntenut kyyneliä. Kyyneleetkin olivat osa kaikesta täällä kokemastani. En tuntenut häpeää niiden takia. Jonkin käsि hyvälli kipeää olkapäätäni ja lohdutti minua. Tiesin että pidin heistä.

Tuolla tavalla nuo viikot kuluivat. Mitään ihmeellistä ei enää tapahtunut, minua ei enää tultu hakemaan. Elin niin kuin kaikki muutkin, söin kurjaan ruokaa ja join seisonutta vettä, sellit ja päivät vuorottelivat, päivät, jotka toivat hyviä uutisia. Naiset kunnostivat taloja, toiset naiset sulkivat heitä selleihin, hakkasivat ja päästivät taas pois.

Katea en nähnyt sen jälkeen kun olin käynyt ulkona. Haavani paranivat nopeasti. Olin ollut aina vahva. Silti en voisi koskaan unohtaa sitä päivää, kun hän hakkasi minua.

Päätin elää elämäni jälkipuoliskon täällä, merkillisimmässä paikassa ja ympäristössä, jollaisesta mantereella asuvat tuskin osasivat uneksiakaan. Kuinka pitkä matka täältä on mantereelle? Missä oikein olen? Miksi heidät on siepattu näin järjettömällä tavalla ja miksi heitä on pidetty täällä näin kauan vankeina? Jonain päivänä heidän kuitenkin annettaisiin mennä. Ehkä herra päästääsi heidät lähtemään tultuaan vanhaksi ja kun ei hengissä olisi enää ketään häntä nuorempaa.

On ilta. Menen makuulle. Pidän vuoteestani ja kotoa tuomastani tyynystä. En edes tiedä, mistä suunnasta tulin. Niin vain kävi, että päädyin tänne ja minun oli pakko jäädä tänne. Olen melkein viisikymmenvuotias ja minulle on täysin yhdentekevää, missä vietän vanhuuteni. Yksin tai jonkun muun kanssa. Minulla on naiset, eivät he voi kaikki kadota yhtä aikaa.

Filio s'en est allée (fragment)

Translated by Stéphane Baldeck

Contact of the translator: stephane_baldeck73@yahoo.com

On est en mars. Pour la première fois, la terre est réchauffée par un vent tiède dans le jardin où je me tiens assise en sentant la chaleur envahir mon corps glacé. Il faisait froid dans les cellules où l'on m'a retenue trois mois.

Ce jour-là, on l'avait passé à nettoyer la maison blanchie et peinte. Nous étions neuf. Nous nous dépêchions car beaucoup de travail nous attendait encore dans d'autres maisons. L'automne avait été long et chaud. Il s'était soudain mué en hiver, apportant toujours plus de pluie et de froides journées. Les jours chauds n'étaient plus qu'un souvenir, même si nous avions pu nous reposer grâce au froid et au travail efficace. Peut-être aussi du fait que rien de ce que nous craignions ne s'était produit. La tension n'était cependant pas retombée, malgré la bonne humeur. Il y avait quelque chose entre nous qui nous terrifiait.

Je récurais les escaliers. Avec ma jupe retroussée, je me sentais forte et rajeunie. Mes genoux sales nous avaient tous fait rire et rendu joyeux. Je me réjouissais de leurs pensées toutes simples et saines, du rire qui s'ouvrait après tous ces jours perdus. Nous ne pouvions pas changer grand-chose. Nous devons nous réjouir de la chaux et de la peinture afin que les maisons soient propres et belles et que les enfants soient rassasiés et qu'ils aient les joues rouges.

Il y avait eu beaucoup de rires contenus et bruyants ces jours derniers. Beaucoup de femmesaidaient de maison en maison. Le travail avançait vite. La moitié de la ville avait un tout autre aspect et invitait toutes les maisons non rénovées à la rejoindre.

Je racontais une blague à une femme qui nettoyait la balustrade d'un balcon au-dessus de moi. La porte d'entrée s'ouvrit. Je me tournai vers elle et par-dessus mon épaule j'aperçus Kate qui amenait une femme et Mare vers moi. Je compris tout de suite. Elles étaient venues pour moi. Je me levai et arrangeai ma jupe. Je marchai vers elle. Je m'arrêtai devant Kate qui me dépassait presque d'une tête. Je lui contemplai le visage et j'aperçus de la colère et de la décision dans ses yeux jaunes, l'assurance qu'elle détenait le pouvoir et qu'elle était infaillible.

Je me retourna vers les femmes qui se tenaient derrière moi et qui attendaient ce qui allait se passer. J'ouvris la porte qui donnait sur la rue. Mare m'attrapa fermement le coude et me retint. J'eus seulement le temps de dire aux gens de la maison que je reviendrais bientôt, car juste après la femme me prit l'autre main et ensemble elles me tirèrent à l'écart devant Kate. Nous nous arrêtâmes un instant devant une autre maison. Kate marchait devant nous et attendit devant la porte. Je regardai son visage fermé et cependant je savais qu'elle se réjouissait de son pouvoir. Elle m'avait en sa possession et je ne savais pas ce qu'on allait faire de moi. J'avais peur. Personne n'osait m'aider. Lui non plus ne pouvait me venir en aide. J'étais coupable moi-même. C'est moi qui avais choisi ce type de rapport et il n'avait pas à m'aider. Je me laissais aller et pensais que tout allait bien se passer. Peut-être qu'ils allaient tout laisser tomber lorsque quelqu'un interviendrait en ma faveur. Je n'aurais jamais pensé qu'un jour des femmes pourraient tant m'effrayer.

Mare ouvrit une porte. Nous sommes entrées dans une cellule. Elles m'ont poussée et je n'ai pas su tout d'abord où je me trouvais. J'étendis les mains afin d'inspecter l'espace obscur. Dans chaque direction, je n'avais qu'à faire un pas et je pouvais déjà toucher le mur. Je me tenais debout dans l'obscurité et je sentis une pression sourde dans mon corps. Je m'accroupis et j'attendis un son, une lumière, quelque chose qui aurait pu chasser la tension de ces moments. Rien n'arriva. Il y avait à peine assez de place pour que je puisse m'asseoir les jambes fléchies à moitié.

J'étais couchée. Ils ne vont pas me faire craquer. J'avais ôté ma jupe épaisse et ample et je m'en couvrais le corps. Je dormais bien. Parfois je tenais mes jambes en hauteur contre le mur. Une ou deux fois je m'étais levée afin de m'étirer puis je m'étais rendormie.

Il faisait moins sombre lorsque je me réveillai à nouveau. Ils m'avaient amené avant le soir, ainsi je me doutais qu'il faisait jour dehors. J'entendis des voix non loin et je m'assis tranquillement.

Ainsi se succédèrent quelques périodes de veille et de sommeil mais rien de plus ne se passa. Elles me nourrissaient d'eau et de vieux pain à travers une embrasure vite entrouverte. L'air et la lumière qui surgissaient alors dans la cellule y apportaient également de la tension. Ensuite je flétrissais toujours et je pleurais. La place manquait pour tout dans ce trou et j'avais besoin de toutes mes forces et de toute mon expérience afin de parvenir à me calmer et d'apaiser mes pensées qui tempêtaient et me tourmentaient. La terrible pression des jambes et des bras qui n'avaient pas plus d'espace qu'un pas augmenta, enfla et c'est en me mordant la main, l'épaule, en me frappant la tête contre les murs que je sauvais mon corps ainsi que mon honneur. J'aurais voulu les supplier pour une promenade, de l'air, pouvoir faire trois pas en avant et en arrière, quelque chose de tout simple, si je n'avais pas su que cela les réjouirait. Je dois surmonter cette crise, à chaque instant, sinon je ne pourrai détruire ce mur de puissance et d'idéologie, je serai condamnée à la stupidité et à l'étroitesse. Maintenant je n'en peux plus de cette île, maintenant ils ne me laisseraient plus partir, c'est pourquoi il me faut tenir. Et puis j'aimerais aussi rester.

Qu'est ce qu'elles attendaient ? Que je leur demande quelque chose, que je leur promette quelque chose ? Combien de temps allais-je pouvoir tenir, je n'en savais rien. C'était difficile, même si je savais dormir beaucoup. Le tunnel dans lequel je me retrouvais était trop long, il m'exténuait, voilà pourquoi j'avais parfois peur d'être enserrée, comprimée, puis étouffée par l'espace dans lequel je me trouvais.

A ces moments je m'asseyais, agrippais mes genoux et me mettais à chanter. J'essayais de me calmer, même si à de nombreuses reprises je me levais, marquais le pas et craignais de commencer à crier et à les supplier de me donner plus d'air et d'espace.

Une fois j'ai suffoqué, mes bras et mes jambes se sont ratatinés, la tête me faisait mal, la douleur me vrillait le dos et dans cet espace minuscule, je suais de peur et me contorsionnais à terre comme un chien malade.

La porte s'est ouverte. Je me suis calmée et j'ai utilisé les manches pour m'essuyer avant que la lumière ne me révèle. J'ai attendu tête baissée ce qui allait se passer. Quelqu'un m'a pris fermement par l'épaule et m'a relevée. C'était cette troisième femme que je n'avais pas reconnue au premier moment. Elle m'entraîna en haut par les escaliers et me poussa dans une pièce. Au début je n'ai rien pu voir. Je ne savais pas combien de jours s'étaient écoulés, mais de toute manière la lumière me faisait très

mal. Je ne voyais que celle qui m'avait emmenée ici. Elle me poussa sur une chaise. Je m'assis et fermai les yeux. Je dois être plus rapide qu'elles en toutes choses, et donc j'ai cherché à rassembler mes forces. Je dois savoir où je me trouve et avec qui, puis je dois me préparer. Je reconnus Kate à sa voix. J'ai levé la tête et l'ai vue. Elle se tenait assise sous une fenêtre avec Mare et derrière elles se trouvaient encore quelques femmes qui me regardaient avec mépris et attendaient ce qui allait se passer. Le mur blanc derrière elles accentuait leurs visages grimaçants et leur méchanceté. Elles m'ont toutes regardée avec étonnement pendant quelques instants et j'ai pensé qu'elles étaient déçues. Elles s'attendaient à me voir brisée, éploquée, effrayée, peut-être même souillée de mes propres excréments. Vous n'allez pas vous réjouir, ai-je pensé en rassemblant mes forces encore plus. J'étais propre. La chemise qui était restée dans le seau, déchirée en lambeaux me servait pour tout ce dont j'avais besoin afin de ne pas sentir mauvais.

Je contemplai les femmes et m'arrêtai toute calme, sans haine, comme quelqu'un venu pour parler. Kate fit un geste vers moi, afin que je ressente le déplacement de l'air lors de son discours.

« J'ai réussi à en assagir plus d'un. Avec toi aussi j'y parviendrai. Ou bien je t'anéantirai. Je n'ai jamais bien compris pourquoi il ne t'a pas immédiatement chassée, est-ce-qu'il t'aurait désirée, grande tige comme tu es, ou bien parce que tu en avais trop vu. Mais de toute façon tu es ici désormais et tu vas te soumettre. Il a été décidé il y a longtemps, que l'on vivrait séparément, que l'on serait plus utile si chacun vivait de son côté, et que l'on laisserait se reproduire selon des estimations statistiques cette stupide espèce qui travaille et meurt. Avec toi les hommes sont plus conciliants. Je les mets en garde contre toi, car tu pourrais être la fissure qui fera s'écrouler le mur, mais ils ne me croient pas. Ils verront bien ! Je n'ai pas encore reçu d'instructions te concernant. Tu vas rester et réfléchir à ce qui est le plus juste pour toi. Te tenir tranquille ou rester en prison. »

Elle prit un bâton, qui se trouvait sur la table devant elle et elle le fléchit de son autre main. L'élasticité vibrait dans sa main et me menaçait. Je me suis souvenue des paroles de la maîtresse de maison. Je parlai sans ambages :

« C'est le hasard qui m'a amené ici et qui m'y a également retenu. Je suis habituée à tout le reste car il me faut vivre, » comme je parlais, elle me frappa la bouche de sa main, puis de son bâton elle me frappa aussitôt le dos car je m'étais retournée de peur. Je me protégeai la tête de mes mains, car le bâton s'y abattait également sans interruption et avec toute la force possible. J'attendis qu'elle se fatigue, même si j'avais peur de vomir à cause de la douleur et de mon désarroi. Je me sentis toujours plus lourde, cela dura longtemps, et si elle n'avait pas cessé je n'aurais pas pu le cacher. Je me suis levée afin de lui résister et l'ai regardée. Elle ne frappait plus. Elle revint vers la table et me fit sortir. Je l'ai entendu dire quelque chose. L'une des femmes m'entraîna plus loin et me ramena dans le cachot. Elle ouvrit une porte plus grande et me laissa quelques instants immobile devant elle. J'aperçus quelques femmes de tous âges dans cet espace. Je ne les reconnus pas, j'étais trop fatiguée et moulue de coups. Je m'appuyai au mur et entrai. Elles me firent de la place sur les dalles où elles étaient assises. Les genoux ne me soutenaient plus, je pus à peine gagner ma place. Elle referma la porte avant que je ne pleure. Je me penchai sur la première épaule et me recroquevillai. Je ne retins pas mes larmes. Ces larmes étaient aussi une partie de tout ce que j'avais pu endurer ici. On ne me les reprocherait pas. On me prit la main par-dessus mon épaule endolorie et on me consola. Je les aimais.

Voilà comment se passèrent ces semaines-là. Il ne se passa plus rien d'important, je ne fus plus appelée. Je vivais comme les autres, d'une nourriture mauvaise et d'eau croupie, les cellules et les jours se succédaient, puis arrivèrent de bonnes nouvelles. Les femmes retapaient les maisons, les autres les arrêtaient et les frappaient mais les relâchaient également.

Je n'ai plus vu Kate depuis ma sortie. Les blessures ont rapidement cicatrisé. J'ai toujours été saine. Mais le jour où elle m'a frappée restera en moi éternellement.

J'ai choisi de vivre la deuxième partie de ma vie ici et je la vivrai dans l'endroit le plus étrange et dans un environnement que l'on n'imagine même pas sur le continent. A quelle distance se trouve le continent ? D'ici où je me trouve ? Comment ont-elles pu les capturer aussi impitoyablement et pourquoi les retiennent-elles depuis si longtemps ? Un jour tout cela va se dissoudre. Peut-être que le maître renoncera avec l'âge, et qu'il n'y aura pas de jeunes pour prendre le pouvoir.

C'est le soir. Je vais m'allonger. J'aime bien mon lit et le matelas que j'avais emporté avec moi de ma maison. Je ne sais même pas de quel côté je suis arrivée. Il se trouve que je suis ici et que je dois y rester. J'approche de la cinquantaine et il m'importe peu de vieillir dans un endroit particulier. Seule ou avec quelqu'un. J'ai ces femmes, celles-là ne partiront pas toutes d'un seul coup.

Filio ist nicht zu Hause

(Auszug)

Translated by Daniela Kocmut

Contact of the translator: daniela_kocmut@hotmail.com

Es ist März. Die ersten warmen Winde wärmen die Erde im Garten, in dem ich sitze und meinen durchfrorenen Körper auftaue. Es war kalt in den Kellern, wo sie mich drei Monate lang festgehalten hatten.

An jenem Tag waren wir gerade dabei gewesen in einem geweißten und neu gestrichenen Haus sauber zu machen. Wir waren zu neunt. Wir beeilten uns, weil noch viel Arbeit in den anderen Häusern auf uns wartete. Der Herbst war lang und warm. Er neigte sich dem Winter zu, daher gab es immer mehr Regenfälle und kalte Tage. Die warmen Tage waren nur noch eine Erinnerung, obwohl wir in der Kühle und wegen unserer erfolgreichen Arbeit aufatmen konnten. Vielleicht auch deswegen, weil nichts passierte, wovor wir uns hätten fürchten müssen. Die Anspannung dagegen hatte nicht nachgelassen, trotz der guten Laune. Es war etwas unter uns, das uns Angst einjagte.

Ich schrubbte gerade die Stiegen. Mit aufgekremptem Rock fühlte ich mich jünger und ich fühlte mich stark. Die schmutzigen Knie lösten Lachen und Freude in uns allen aus. Ich erfreute mich an ihren einfachen und munteren Gedanken, an ihrem Lachen, das sich nun für all die vergessenen Tage öffnete. Wir können nicht viel ändern. Wir müssen uns über genug Kalk und Farbe freuen, damit wir die Heime sauber und schön und die Kinder rotbackig und satt kriegen.

Es gab viel heimliches und lautes Lachen in jenen Tagen. Von Haus zu Haus gab es immer mehr Frauen, die mit anpackten. Die Arbeit machte rasch Fortschritte. Die halbe Stadt hatte ein neues Ebenbild und rief erfrischt die unordentlichen Häuser dazu auf, ihnen Gesellschaft zu leisten.

Ich erzählte einer Frau, die über mir einen Balkonzaun putzte, einen Scherz. Da ging die Tür zur Straßenseite auf. Hockend sah ich mich über die Schulter um und erblickte Kate, die eine Frau und Mare vor sich her auf mich zuschob. Ich wusste es sofort. Sie waren gekommen, um mich zu holen. Ich stand auf und strich meinen Rock zurecht. Ich trat auf sie zu. Ich blieb vor Kate stehen, die fast einen Kopf größer war als ich. Ich starrte ihr ins Gesicht und sah die Wut und Entschlossenheit in ihren gelben Augen, die Überzeugung, dass sie die Herrin sei und sich nicht beirren lassen würde.

Ich wandte meinen Kopf zu den Frauen um, die dastanden und warteten, was geschehen würde. Ich öffnete die Tür zur Straße. Mare packte mich hart am Unterarm und hielt mich fest. Ich hatte gerade noch genug Zeit, um ins Haus hinein zu rufen, dass ich bald wieder kommen würde, weil mich gleich darauf die andere Frau am anderen Arm packte und mich mit Kate irgendwohin wegzog. Kurze Zeit hielten wir vor einem großen Haus. Kate trat zuerst ein und wartete an der Tür. Ich sah ihr Gesicht, es war verschlossen und dennoch wusste ich, dass sie sich über ihre Macht freute. Sie hatte mich und ich wusste nicht, was mit mir geschehen würde. Angst überkam mich. Es war niemand da, der den Mut aufgebracht hätte, mir zu helfen. Auch er war mir in diesem Augenblick keine Hilfe. Ich bin selbst schuld. Ich wollte so eine Beziehung und außerdem ist er nicht verpflichtet, mir zu helfen. Ich überließ mich dem Ganzen und rechnete damit, dass alles gut werden würde. Vielleicht würden sie nachgeben,

vielleicht würde ja doch jemand etwas für mich tun. Ich hätte nicht gedacht, dass ich jemals eine solche Angst vor Frauen haben würde.

Mare öffnete eine Tür. Wir gingen in einen Keller. Sie stießen mich hinein und im ersten Augenblick wusste ich nicht, wo ich war. Ich streckte die Arme aus, um im Dunkeln den Raum abzutasten. Ich machte einen einzigen Schritt und stieß sofort auf eine Mauer. Ich stand im Dunkeln und mein Körper verkrampfte sich. Ich hockte mich hin und wartete auf ein Geräusch, auf Licht, auf etwas, das jene Augenblicke der Beklemmung wegrücken würde. Nichts geschah. Es gab kaum genug Platz, um mich mit halb angewinkelten Beinen setzen zu können.

Ich legte mich hin. Sie würden mich nicht brechen. Meinen dicken, breiten Rock zog ich aus und umwickelte damit meinen Körper. Ich schlief gut. Ein paar mal hob ich die Beine an die Mauer. Ein oder zweimal stand ich auf, um meinen Körper zu strecken und schlief wieder ein.

Als ich wieder aufwachte, war es schon heller. Sie hatten mich vor dem Abend hierher gebracht, daher nahm ich an, dass jetzt draußen Tag war. Ich hörte irgendwo in der Nähe Stimmen und setzte mich ruhig hin.

So wechselten sich einige Schlaf- und Wachphasen ab und noch immer war nichts geschehen. Sie gaben mir durch einen eilig geöffneten Spalt Wasser und altes Brot zu essen. Das Licht und die Luft, die dabei in den Raum drangen, lösten auch ein Gefühl der Bangigkeit aus. Dann taumelte ich stets und musste weinen. In diesem Loch war für nichts genug Platz und ich musste meine ganze Kraft und Erfahrung aufwenden, um ruhig zu bleiben und den Gedanken zu beruhigen, der von allein wütete und mich hetzte. Die schreckliche Enge für meine Beine und Arme, die sich nicht mehr als einen Schritt rühren konnten, wurde immer schlimmer, spannte sich an und indem ich in die Hände, in die Schultern biss, meinen Kopf gegen die Mauer schlug, rettete ich meinen Körper und meine Ehre. Ich hätte sie um einen Spaziergang gebeten, um Luft, um drei Schritte nach vor und zurück, um etwas ganz Kleines, wenn mir nicht bewusst gewesen wäre, dass ich ihnen damit regelrecht eine Freude bereitet hätte. Ich muss diese Krise überwinden, jeden Augenblick von neuem, sonst würde ich diese Mauer der Macht und Mentalität nie durchbrechen, ich wäre zu Dummheit und Beschränktheit verdammt. Jetzt kann ich nicht mehr weg von dieser Insel, jetzt würden sie mich auch nicht mehr gehen lassen, deswegen muss ich durchhalten. Und ich würde auch gerne bleiben.

Worauf haben sie gewartet? Dass ich sie vielleicht nach einiger Zeit bitten, ihnen etwas versprechen würde? Ich weiß nicht, wie lange ich durchgeholt habe. Es war schlimm, obwohl ich viel schlafen konnte. Der Tunnel, in dem ich mich wiederfand, war zu lang, er ermüdete mich, daher hatte ich manchmal Angst, der Raum würde mich erdrücken, in seine Arme schließen und mich ersticken. Ich saß damals da, umarmte meine Knie und sang vor mich hin. Ich zwang mich reglos zu sein, obwohl ich oft aufstand und unruhig von einem Fuß auf den anderen trat und Angst hatte, ich würde beginnen zu schreien und um mehr Raum und Luft betteln.

An jenem Tag bekam ich keine Luft, ich zog meine Arme und Beine zusammen, ich hatte Kopfweh, im Rücken hämmerte es vor Schmerzen und vor Grauen vor diesem kleinen Raum schwitzte und wälzte ich mich am Boden wie ein kranker Hund.

Die Tür ging auf. Ich beruhigte mich und wischte mich im Ärmel ab, ehe man mich im Licht zu sehen bekam. Mit gesenktem Kopf wartete ich, was geschehen würde. Jemand packte mich hart an der Schulter und hob mich hoch. Es war die dritte Frau, die ich im ersten Moment nicht erkannt hatte. Sie zog mich über die Stufen hinauf und

schob mich in ein Zimmer. Zunächst konnte ich überhaupt nichts sehen. Ich weiß nicht, wie viele Tage vergangen waren, auf jeden Fall verursachte mir das Licht Schmerzen. Ich sah nur sie, die mich geholt hatte. Sie stieß mich auf einen Stuhl. Ich setzte mich und schloss die Augen. Ich muss ihnen in Allem zuvorkommen, daher sammelte ich mich. Ich muss wissen, wo ich bin und mit wem, um mich vorzubereiten. Ich erkannte Kate an ihrer Stimme. Ich hob meinen Kopf und erblickte sie. Sie saß unter einem Fenster mit Mare und hinter ihnen standen noch einige Frauen, die sich verächtlich anlehnten und warteten, was als Nächstes passieren würde. Die weiße Mauer hinter ihnen ließ ihre dohlenartigen Gesichter und ihre Bosheit nur noch mehr zur Geltung kommen. Sie alle sahen mich einige Augenblicke verwundert an und mir ging durch den Kopf, dass sie enttäuscht sein mussten. Sie hatten erwartet, ich wäre gebrochen, verweint und verschreckt, vielleicht beschmutzt vom eigenen Dreck. Die Freude mache ich euch sicher nicht, dachte ich und sammelte mich noch mehr. Ich war sauber. Das Hemd, das im Kübel geblieben war, in Stücke zerrissen, hatte mir für alles gedient, was ich benötigte, um nicht zu stinken.

Ich schaute zu den Frauen und hielt ruhig inne, ohne Hass, wie ein Mensch, der gekommen war, um zu reden. Kate machte eine ausholende Bewegung zu mir hin, dass ich den Luftzug spürte, als sie zu reden begann.

„Ich habe viele zur Vernunft gebracht. Auch dich werde ich zur Vernunft bringen. Oder zugrunde richten. Ich werde nie verstehen, warum er dich nicht gleich weggeschickt hat, entweder, weil er dich wollte, so spindeldürr, wie du bist, oder, weil du vielleicht zu viel gesehen hast. Jetzt bist du eben hier und du wirst dich unterordnen. Es wurde schon vor ewiger Zeit entschieden, dass sie getrennt leben, dass sie nützlicher sind, wenn jeder für sich allein lebt, dass man nach Berechnungen aus Tabellen einen schwachsinnigen Stamm in die Welt setzen lässt, der arbeitet und stirbt. Mit dir sind die Männer nachgiebiger. Ich warne sie, dass du der Riss sein könntest, der die Mauer zum Einsturz bringt, aber sie glauben mir nicht. Sie werden schon sehen! Was dich betrifft, habe ich keine Anweisungen. Du wirst bleiben und darüber nachdenken, was für dich besser ist. Ruhig sein oder im Keller bleiben.“

Sie nahm den Stock, der vor ihr auf dem Tisch lag und verbog ihn mit der anderen Hand. BiegSAM schwang er in ihrer Hand hin und her und drohte mir. Ich erinnerte mich an die Worte der Wirtschafterin. Ohne Vorsicht sagte ich:

„Der Zufall brachte mich hierher und der Zufall hält mich auch hier. Alles andere bin ich gewohnt, weil ich leben muss“, sagte ich und schon schlug sie mir mit der Hand auf den Mund und gleich darauf mit dem Stock auf meinen Rücken, den ich ihr in meiner Angst hinhieß. Ich schützte meinen Kopf mit den Händen, als es auch dort hart und ohne Unterlass auf mich niederprasselte. Ich wartete, dass sie müde würde, obwohl ich befürchtete, dass ich mich vor Schmerz und Aufregung übergeben würde müssen. Ich fühlte mich immer schwerer, es hatte lange gedauert und wenn sie nicht aufgehört hätte, hätte ich nicht mehr geschafft, es zu verbergen. Ich stand auf, um mich ihr zu widersetzen und blickte sie an. Sie hörte auf zu schlagen. Sie trat hinter den Tisch zurück und jagte mich hinaus. Ich hörte sie etwas sagen. Eine der Frauen stieß mich nach vor und führte mich in den Keller. Sie schloss eine größere Tür auf und ließ mich einen Augenblick lang davor stehen. Im Raum erblickte ich mehrere Frauen verschiedenen Alters. Ich erkannte sie nicht, ich war sehr mitgenommen und durchgeprügelt. Ich hielt mich an der Mauer fest und trat ein. Sie machten mir auf den Brettern, auf denen sie saßen, Platz. Meine Knie trugen mich nicht mehr, ich schaffte es kaum noch zum Sitzplatz. Bevor ich zu weinen begann, ging die Tür wieder zu. Ich

lehnte mich an die nächste Schulter und krampfte mich zusammen. Ich sparte nicht mit den Tränen. Nach allem, was ich hier erlebt habe, waren diese Tränen auch ein Teil von ihnen. Sie würden sie mir nicht übel nehmen. Eine Hand umarmte mich über die schmerzende Schulter und tröstete mich. Ich habe diese Frauen gern.

So vergingen Wochen. Nichts Bedeutendes trug sich mehr zu, sie ließ mich nicht mehr rufen. Ich lebte wie alle anderen, von schlechtem Essen und abgestandenem Wasser, es wechselten sich die Gefangenen ab und die Tage, die gute Nachrichten brachten. Die Frauen erneuerten ihre Heime, und sie sperrten sie ein und schlügen sie und ließen sie wieder frei.

Kate hatte ich noch nicht gesehen, seit ich wieder draußen bin. Die Wunden sind schnell verheilt. Ich war immer schon von robuster Gesundheit. Der Tag hingegen, an dem sie mich geschlagen hatte, wird immer mit mir sein.

Ich habe mir die zweite Hälfte meines Lebens hier ausgesucht und werde sie in diesem eigenartigen Ort und in dieser eigenartigen Umgebung verbringen, von der diejenigen am Festland nicht einmal zu träumen wagen. Wie weit ist es bis zum Festland? Wo bin ich? Wie konnten sie sie so sinnlos gefangen gehalten und sie so lange nicht frei gelassen haben? Eines Tages wird sich alles auflösen. Vielleicht wird der Herr nachgeben, wenn er alt wird und es keine Jungen mehr geben wird, die übernehmen könnten.

Es ist Abend. Ich werde mich hinlegen. Ich mag mein Bett und das Kissen, das ich von Zuhause mitgebracht hatte. Ich kenne nicht einmal die Richtung, aus der ich gekommen war. Es ist so passiert, dass ich hier bin und ich muss bleiben. Ich bin beinahe fünfzig Jahre alt und es ist egal, wo ich alt werde. Allein oder mit jemandem zusammen. Ich habe Frauen da, die nicht alle auf einmal gehen werden.

Filio, nicht zu Hause

(Auszug)

Translated by Sebastian Walcher

Contact of the translator: sebastian.walcher@gmx.at

Es ist März. Die ersten warmen Winde erwärmen die Erde im Garten, wo ich oftmals sitze und meinen ausgekühlten Körper aufwärme. Es war kalt in den Kellern, in denen sie mich drei Monate festgehalten hatten.

An jenem Tag reinigten wir ein geweißtes und gestrichenes Haus. Wir waren zu neunt. Wir beeilten uns, da in den anderen Häusern viel Arbeit auf uns wartete. Der Herbst war lang und warm gewesen. Langsam schlug er in den Winter über, daher gab es immer mehr Regen und kalte Tage. Die warmen Tage waren nur mehr eine Erinnerung, wenngleich wir wegen der Kühle und der erfolgreichen Arbeit aufatmen konnten. Vielleicht deswegen, weil nichts geschah, wovor wir uns gefürchtet hätten. Doch die Anspannung ließ nicht nach, trotz der guten Laune. Es war etwas unter uns, das uns verschreckte.

Ich schrubbte die Stufen. Mit hochgerafftem Rock fühlte ich mich jünger und stark. Meine schmutzigen Knie riefen Lachen und Fröhlichkeit unter uns allen hervor. Ich erfreute mich an ihren einfachen und gesunden Gedanken, an ihrem Lachen, das nach all den vergessenen Tagen erschallte. Ich kann nicht viel ändern. Ich muss froh sein, dass es genügend Kalk und Farbe gibt, dass die Häuser sauber und schön sein werden und die Kinder rotwangig und satt.

Dieser Tage erschallte viel angenehmes und lautes Lachen. Von Haus zu Haus waren es mehr Frauen, die halfen. Die Arbeit ging rasch voran. Die halbe Stadt zeigte sich in einem anderen Licht und lud die unordentlichen Häuser in ihre Gesellschaft.

Ich erzählte einer Frau, die über mir das Balkongeländer putzte, einen Witz. Von der Straße öffnete sich die Tür. In der Hocke wandte ich mich um, über die Schulter und erblickte Kate, wie sie eine Frau und Mare in meine Richtung schob. Ich wusste sofort, sie waren gekommen mich zu holen. Ich stand auf und strich meinen Rock glatt. Ich trat ihnen entgegen. Vor Kate, die mich beinahe um einen ganzen Kopf überragte, blieb ich stehen. Ich blickte ihr ins Gesicht und sah Zorn und Entschlossenheit in ihren gelben Augen, Überzeugung, dass sie die Obrigkeit war und sich nicht beirren lassen würde.

Ich drehte meinen Kopf zu den Frauen zurück, die inne gehalten hatten und warteten, was geschehen würde. Ich öffnete die Tür zur Straße. Mare packte mich fest am Unterarm und hielt mich zurück. Ich konnte gerade noch ins Haus rufen, dass ich bald kommen werde, da mich gleich danach die zweite Frau am anderen Arm packte und gemeinsam zogen sie mich vor Kate her fort. Für einen Moment blieben wir vor einem Haus stehen. Kate trat als erste ein und blieb an der Tür stehen. Ich blickte in ihr Gesicht, das verschlossen war und dennoch wusste ich, dass sie sich ihrer Macht freute. Sie hatte mich und ich wusste nicht, was mit mir geschehen würde. Ich bekam Angst. Es gab niemanden, der es gewagt hätte, mir zu helfen. Auch mit ihm konnte ich mir in diesem Moment nicht helfen. Ich war selbst schuld. So ein Verhältnis hatte ich mir gewünscht und er war nicht verpflichtet, mir zu helfen. Ich ergab mich und rechnete mit dem Besten. Vielleicht würden sie ablassen, vielleicht würde doch jemand etwas für mich tun. Ich hätte nicht gedacht, dass ich mich jemals so vor Frauen ängstigen würde.

Mare öffnete eine Tür. Wir gingen in den Keller. Sie schoben mich vor und im ersten Moment wusste ich nicht, wo ich war. Ich streckte die Arme aus, um in der Dunkelheit den Raum abzugehen. Ich machte nur einen Schritt in jede Richtung und stieß sofort an die Wand. Ich stand in der Dunkelheit und mein Körper verkrampfte sich. Ich hockte mich nieder und wartete auf ein Geräusch, Licht, etwas, das diese Momente der Qual verdrängen würde. Nichts geschah. Es war gerade genug Platz, um mich mit halb angewinkelten Beinen hinzusetzen.

Ich legte mich nieder. Sie werden mich nicht brechen. Ich zog den dicken, weiten Rock aus und wickelte ihn um meinen Körper. Ich schlief gut. Ein paar Mal hob ich die Beine an die Wand. Ein oder zwei Mal stand ich auf, um meinen Körper zu strecken und schlief wieder ein.

Es war heller, als ich wieder aufwachte. Sie hatten mich am Abend hergebracht, daher nahm ich an, dass draußen Tag sei. Ich lauschte Lauten in der Nähe und setzte mich ruhig hin.

So wechselte sich Schlaf mit Wachen ab und noch immer geschah nichts. Sie gaben mir durch eine plötzlich geöffnete Luke Wasser und altes Brot. Licht und Luft, die dabei in den Raum fielen, verursachten Qual. Danach ging ich immer in die Knie und weinte. In diesem Loch war für nichts Platz und ich benötigte all meine Kraft und Erfahrung, um mich zu beruhigen und meine Gedanken zur Ruhe zu bringen, die rasten und mich verschreckten. Die schrecklichen Qualen meiner Arme und Beine, die keinen Platz für mehr als einen Schritt hatten, wurden immer größer, waren strapaziös und mit Bissen in die Hand, die Schulter und Schlägen mit dem Kopf gegen die Wand, versuchte ich meinen Körper und all meine Würde zu retten. Ich hätte sie um einen Spaziergang gebeten, um Luft, um drei Schritte vorwärts und zurück, um etwas sehr Kleines, wäre ich mir nicht bewusst gewesen, sie damit zu erfreuen. Ich musste diese Krise bewältigen, jeden Moment aufs Neue, sonst würde ich diese Mauer der Macht und der Ideologie nicht durchbrechen, ich wäre zur Dummheit und Beschränktheit verurteilt. Nun konnte ich nicht mehr von der Insel, nun würden sie mich auch nicht mehr lassen, also musste ich ausharren. Außerdem wollte ich gerne bleiben.

Worauf warteten sie? Dass ich sie um etwas bitten, etwas versprechen würde? Ich wusste nicht, wie lange ich es aushalten würde. Es war fürchterlich, obwohl ich viel schlafen konnte. Der Tunnel, in dem ich mich wiedergefunden hatte, war zu lang, er ermüdete mich, daher ängstigte ich mich manchmal, der Raum könnte mich erdrücken, umfassen und ersticken. Dann setzte ich mich hin, umfasste die Knie und sang. Ich zwang mich ruhig zu werden, wenngleich ich häufig aufstand und unruhig von einem Bein auf das andere trat und mich fürchtete, ich könnte zu schreien beginnen und um mehr Platz und Luft bitten.

An diesem Tag drohte ich zu ersticken, ich zog die Beine und Arme an, mein Kopf schmerzte, mein Rücken pochte und vor Grauen vor dem kleinen Raum schwitzte ich und wand mich auf dem Boden wie ein kranker Hund.

Die Tür öffnete sich. Ich beruhigte mich und wischte mich mit dem Ärmel ab, bevor mich das Licht offenbarte. Mit gesenktem Haupt wartete ich, was geschehen würde. Jemand packte mich fest an der Schulter und hob mich hoch. Es war diese dritte Frau, dich ich im ersten Moment nicht erkannt hatte. Sie zog mich die Treppe hoch und schob mich in ein Zimmer. Anfangs sah ich nichts. Ich wusste nicht wie viele Tage vergangen waren, auf alle Fälle schmerzte mich das Licht. Ich sah nur sie, die mich hergeführt hatte. Sie zwang mich auf einen Sessel. Ich setzte mich und schloss

die Augen. Ich musste bei allem schneller sein als sie, daher sammelte ich mich. Ich musste wissen, wo ich war und mit wem, um mich vorzubereiten. Kate erkannte ich an ihrer Stimme. Ich hob den Kopf und sah sie. Sie saß mit Mare unter einem Fenster und hinter den beiden standen einige Frauen, die sich verächtlich anlehnten und warteten, was geschehen würde. Die weiße Wand betonte ihre dohlenartigen Gesichter und ihre Bösartigkeit. Verwundert betrachteten mich alle für einige Momente und ich dachte, sie wären enttäuscht. Sie hatten mich gebrochen erwartet, verweint und verschreckt, vielleicht verschmutzt von eigenen Exkrementen. Ihr werdet euch nicht freuen, dachte ich und sammelte mich noch mehr. Ich war sauber. Das Hemd, das im Abortkübel geblieben war, in Stücke gerissen, hatte mir für alles gedient, was ich benötigte, um nicht zu stinken.

Ich blickte zu den Frauen und hielt inne, ruhig, ohne Feindseligkeit, wie jemand, der gekommen war sich zu unterhalten. Ich spürte den Lufthauch, als Kate mit der Hand ausholte und zu sprechen begann.

„Ich habe viele zur Vernunft gebracht. Das werde ich auch dich. Oder ich werde dich vernichten. Niemals habe ich verstanden, warum er dich nicht sogleich fort geschickt hatte, weil er dich wollte, eine Bohnenstange wie du sie bist, oder weil du vielleicht zu viel gesehen hast. Wie auch immer, nun bist du hier und du wirst dich unterordnen. Schon vor langer Zeit wurde beschlossen, dass sie getrennt leben, dass sie nützlicher sind, wenn jeder für sich lebt, dass wir entsprechend den Berechnungen aus den Tabellen eine degenerierte Sippe, die arbeitet und stirbt, Kinder zeugen lassen. Bei dir sind die Männer nachgiebiger. Ich weise sie immer darauf hin, dass du der Riss bist, der die Mauer zu Fall bringen wird, doch sie glauben mir nicht. Sie werden schon noch sehen! Was dich betrifft, habe ich noch keine Anweisungen. Du wirst hier bleiben und darüber nachdenken, was für dich besser ist. Stillzuhalten oder im Keller zu bleiben.“

Sie nahm einen Stock, der vor ihr auf dem Tisch lag und bog ihn mit der anderen Hand. Geschmeidig wippte er in ihrer Hand und drohte mir. Ich erinnerte mich an die Worte der Hausfrau. Ohne Vorsicht sagte ich:

„Der Zufall führte mich her und behielt mich hier. An alles andere bin ich gewöhnt, weil ich leben muss“, sagte ich und schon schlug sie mir mit der Hand über den Mund und gleich danach mit dem Stock über den Rücken, den ich ihr in meiner Angst zugewandt hatte. Mit den Händen verbarg ich den Kopf, als es auf mich niederprasselte, ohne Pause und mit aller Kraft. Ich wartete, dass sie ermüden würde, wenngleich ich Angst hatte, ich würde mich vor Schmerzen und Aufregung übergeben. Ich wurde immer schwerer, es dauerte lange, und hätte sie nicht abgelassen, hätte ich es nicht mehr verbergen können. Ich richtete mich auf, um mich ihr zu widersetzen und sah sie an. Sie schlug nicht mehr zu. Sie zog sich hinter den Tisch zurück und jagte mich hinaus. Ich hörte sie etwas sagen. Eine der Frauen schob mich vor sich her und führte mich in den Keller. Sie öffnete eine größere Tür und für einen Moment ließ sie mich davor stehen. Im Raum erblickte ich Frauen jeden Alters. Ich erkannte sie nicht, dafür war ich zu mitgenommen und verbeult. Ich stützte mich an die Wand und trat ein. Sie machten mir auf den Brettern, auf denen sie saßen, Platz. Meine Knie gaben nach, ich kam beinahe nicht zu meinem Sitzplatz. Sie schloss die Tür noch bevor ich in Tränen ausbrach. Ich lehnte mich an die nächste Schulter und kauerte mich zusammen. Ich hielt meine Tränen nicht zurück. Nach all dem, was ich hier überstanden hatte, sind auch diese Tränen ein Teil von ihnen. Sie würden sie mir nicht übelnehmen. Ein Arm legte sich über meine schmerzende Schulter und tröstete mich. Ich hatte sie gerne.“

So vergingen diese Wochen. Es geschah nichts Bedeutsames mehr, sie rief mich nicht mehr. Ich lebte wie alle, bei schlechtem Essen und abgestandenem Wasser, es wechselten Tage und Insassinnen, die gute Neuigkeiten brachten. Die Frauen erneuerten die Häuser, und sie sperrten sie ein, schlugen sie und ließen sie frei.

Seit ich draußen war, hatte ich Kate noch nicht gesehen. Die Wunden waren schnell verheilt. Ich war immer gesund. Der Tag, an dem sie mich verprügelt hatte, würde für immer bei mir bleiben.

Ich hatte mir die zweite Hälfte meines Lebens hier ausgesucht und ich würde es am sonderbarsten Ort und in der eigenartigsten Umgebung führen, wie sie sich jene auf dem Festland wahrscheinlich nicht einmal vorstellen könnten. Wie weit war es bis zum Festland? Wo war ich? Wie konnten sie sie so sinnlos einfangen und so lange nicht freilassen? Es würde sich eines Tages auflösen. Vielleicht wird der Herrscher nachgeben, wenn er alt sein und es keine Jungen mehr geben wird, die übernehmen würden.

Es war Abend. Ich werde mich niederlegen. Ich hatte mein Bett und meinen Polster, den ich von zu Hause mitgebracht hatte, gerne. Ich weiß nicht einmal die Richtung, aus der ich gekommen war. Es war so geschehen, dass ich hier war und ich musste bleiben. Ich bin beinahe fünfzig Jahre alt und mir ist gleich wo ich alt werde. Ob alleine oder mit jemandem. Ich habe die Frauen, sie werden nicht alle auf einmal fortgehen.

Filio házon kívül van (részlet)

Translated by György Lukács

Contact of the translator: lukacs.gyorgy@ymail.com

Március van. A kertben, ahol üldögélek, az év első meleg fuvallatai melengetik a földet, enyhítve átfagyott testem kínjain. Hideg volt a pincékben, ahol három hónapig fogva tartottak.

Aznap takarítottuk ki a kimeszelt és kifestett házat. Kilencen voltunk. Siettünk, mivel rengeteg munka várt ránk a többi házban is. Az ősz hosszú volt és langyos. Lassan télbe fordult, ezért egyre több volt az eső és a hideg nap. A meleg nappalok emlékké halványultak, de a hideg és a sikeresen elvégzett munka is okozott öröömöt. Talán az is közrejátszott, hogy nem történt semmi olyan, amitől tartottunk. A feszültség ugyanakkor nem enyhült, a jókedv ellenére sem. Volt a levegőben valami ijesztő.

A lépcsőt súroltam. Felhajtott szoknyával fiatalabbrak és erősnek éreztem magamat. A piszkos térdek látványa mindenkiunkból nevetést és egymás iránti szeretetet váltotta ki. Örültem egyszerű és egészséges gondolataiknak, nevetésüknek. Nem tudunk sok mindenén változtatni. Örülünk kell, hogy elég meszünk és festük van, hogy az otthonok tiszták lesznek és szépek, a gyermekek pedig jóllakottak, arcuk pedig pirosposzgás.

Ezekben a napokban sok volt a titokzatos és hangos nevetés. Egyre több volt a segítő asszony, a segítő kéz. A munka gyorsan haladt. A fél város teljesen másként festett, és csak úgy csábította a rendezetlen házakat, hogy csatlakozzanak.

Egy viccet meséltem az asszonyaknak, aki fölöttek tisztította a balkon korlátját. Kinyílt az utcai ajtó. Guggolva, a vállam fölött hátranéztem, és megláttam Kate-t, amint egy nőt és Mare-t lökdösi felém. Mindjárt tudtam. Értem jöttek. Felkeltem és megigazítottam a szoknyámat. Elindultam feléjük. Megálltam Kate előtt, aki majdnem egy fejjel magasabb volt nálam. Az arcába néztem, sárga szemeiben dühöt és elszántságot láttam, a meggyőződést, hogy ő a vezér és nem engedi magát megtéveszteni.

Visszatekintettem az asszonyokra, akik csak álltak és várták, hogy mi fog történni. Mare elkapta az alkaronat és visszatartott. A házban még annyi időm maradt, hogy megmondhattam, hamarosan jövök, mert a másik nő rögtön megfogta a másik kezemet és Kate előtt hurcoltak el. Egy pillanatra megálltunk egy ház előtt. Kate lépett be először és megállt az ajtó mellett. Láttam az arcát, mely zárkózott volt, mégis tudtam, hogy örül a hatalmának. Elfogott és nem tudtam, mi lesz velem. Féltettem. Nem akadt senki, aki a segítségemre mert volna sietni. Ő sem segíthetett volna. Magam tehetek róla. Ilyen viszonyt akartam és nem köteles nekem segíteni. Hagytam magamat és arra számítottam, hogy végül jó kimenetele lesz a doognak. Talán engedni fognak, valaki talán mégis segíteni fog. Eszemben sem volt, hogy nőktől valaha is ennyire félhettek.

Mare kinyitott egy ajtót. Lementünk a pincébe. Belöktek és először nem is tudtam, hol vagyok. Kinyújtottam a kezeimet, hogy a vaksötéthében felmérjem a helyiséget. Csak egy lépést tettem meg és márás falba ütköztem. Álltam a sötétben, a testem görcsbe rándult. Leguggoltam és vártam a neszt, a fényt, valamit, ami kibillenthetne szorult helyzetemből. Semmi sem történt. Alig volt elég hely ahhoz, hogy térdelve leülhessék.

Lefeküdtem. Nem fognak megtörni. A vastag, széles szoknyát levettem és beborítottam vele a testemet. Jól aludtam. A lábaimat néhányszor a falnak támasztottam. Egyszer vagy kétszer felkeltem, hogy nyújtózkodjak, majd újra álomba merültem.

Világosabb volt, amikor ismét felkeltem. Az este beállta előtt hoztak oda, ezért feltételeztem, hogy ismét nappal volt. Hallgattam a közeli hangokat és nyugodtan ültem.

Így váltotta egymást alvás és virrasztás, és hosszú ideig nem történt semmi. Egy résen keresztül kaptam az éleelmet, vizet és száraz kenyeret. Az ételosztáskor a helyiségbe tóduló fény és levegő nyomasztó hatást gyakorolt rám. Ilyenkor minden magamba roskadtam és sírtam. Nagyon szűk volt az a lyuk, minden erőmre és tapasztalatomra szükség volt, hogy lenyugtassam megvadult gondolataimat, melyek egyre csak üldöztek. Szörnyen szűk volt a tér a kezeimnek és a lábaimnak, nem volt több hely egy lépésnél, a kezembe és a vállamba haraptam, így mentve meg testemet és becsületemet. Megkérném őket, had tegyek egy sétát, levegőért, három lépésért könyörögnék, nem lenne nagy kérés, ha nem tudnám, hogy ezzel örömet okoznék nekik. Át kell vészelnem ezt a válságot, különben nem tudom lebontani ezt a falat, és butaságra, korlátolságra leszek ítélezve. Most már nem szabadulhatok a szigetről, most már nem engednek el, ezért ki kell bírnom. De szeretnék is maradni.

Mire vártak? Hogy valamire megkérjem őket, valamit megfogadjak? Hogy mennyi ideig fogom bírni, azt nem tudtam. Szörnyű volt, bár sokat aludhattam. Az alagút, amiben találtam magamat, túl hosszú volt, fárasztott, ezért néha féltem, hogy összenyom a helyiséget, hogy átfog és megfojt. Ilyenkor leültem, átkaroltam a lábaimat és énekeltem. Higgadtságra intettem magamat, bár gyakran felálltam, lépkedtem, ilyenkor attól féltem, hogy üvölteni kezdek majd, több helyért és levegőért könyörögve.

Aznap fuldokoltam, görcsbe rándult a kezem és a lábam, fájt a fejem, hasogatott a hátam, a helyhiány okozta szenvedéstől izzadtam és a földön fetrengettem, mint a beteg kutya.

Kinyitották az ajtót. Megnyugodtam és megtöröltem magamat az ingem ujjával, mielőtt megláttak volna a fényben. Lehajtott fejjel vártam, hogy mi fog történni. Valaki erősen megragadott a vállamnál fogva és felemelt. A harmadik nő volt, akit először nem is ismertem meg. Felhurcolt a lépcsőn és egy szobába tasztított. Először semmit sem láttam. Nem tudom hány nap telt el, de a fény fájdalmat okozott. Csak ót láttam, aki idehozott. Egy székre lökött. Ültem és becsuktam a szememet. minden előttük kell járnom, ezért összeszedtem magamat. Tudnom kell, hogy hol vagyok és kivel, hogy felkészülhessék. Kate-t felismertem a hangjáról. Felelemtem a fejemet és megpillantottam. Az ablak alatt ült Mare-val, mögöttük állt néhány asszony, akik megvető tekintettel támaszkodtak a falnak és várták, hogy mi fog történni. Mögöttük a fehér fal kiemelte varjúarcukat és gonoszságukat. Egy pillanatra minden csodálkozva néztek, arra gondoltam, hogy csalódottak. Arra számítottak, hogy megtörtem, egy kisírt szemű, ijedt, talán a saját piszkától koszos nőt vártak. Nem adom nekik meg ezt az örömet, gondoltam és még jobban összeszedtem magamat. Tiszta voltam. A küliben hagyott, darabokra tépett ing elég volt ahoz, hogy ne váljak bűözssé.

Az asszonyokra néztem és nyugodtan álltam, gyűlölet nélkül, mint valaki, aki beszélgetni jött. Kate felém intett, éreztem a levegő áramlását, mikor megszólalt.

„Sokakat megtörtem. Téged is meg foglak. Vagy tönkreteszlek. Sosem fogom megérteni, hogy miért nem küldött rögtön el, vagy mert akart téged, még ha ilyen vézna is vagy, vagy mert túl sokat láttál. Most itt vagy és be fogsz hódolni. Már régen eldöntötték, hogy külön fognak élni, hogy ők hasznosabbak, ha minden külön élnek, hogy a táblázatokból hagyjuk ki az együgyű nemet, mely dolgozik és meghal. Veled

engedékenyebbek a férfiak. Figyelmeztetem őket, hogy karcos tudsz lenni, aki áttöri a falat, de nem hisznek nekem. Majd megtudják! Rád vonatkozóan nincsenek semmiféle utasításaim. Itt maradsz és végiggondolod, hogy neked mi a legjobb. Megnyugodni vagy a pincében maradni.”

Megfogta az előtte lévő asztalon fekvő botot és a másik kezével meghajlította. Így fenyeggett. Eszembe jutottak a gazzasszony szavai. Óvatlanul a következőket mondtam:

„A véletlen sodort ide és az is tart itt. minden egyébhez hozzászoktam, mert élnem kell”, mondtam, és már le is sújtott, kezével szájonvágott, a bot pedig a hátamon csattant, amit félelmemben felé fordítottam. A kezeimmel védtem a fejemet, mikor azt is teljes erőből ütni kezdte. Vártam, hogy elfáradjon, attól féltem, hogy hányni fogok a fájdalomtól és az izgalomtól. Egyre nehezebb lettem, sokáig tartott, és ha nem hagyta volna abba, nem tudtam volna tovább tűrni. Felálltam, hogy ellenálljak és ránéztem. Többet nem ütött. Az asztal mögé vonult és kikergetett. Hallottam, hogy mondott is valamit. Az asszonyok közül az egyik továbbtasztott és a pincébe kísért. Kinijított egy nagyobb ajtót és egy pillanatra hagyta, hogy ott álljak. A helyiségben néhány különböző korú nőt pillantottam meg. Nem ismertem őket meg, túlzottan fáradt és meggyötört voltam. A falba kapaszkodtam és beléptem. Helyet szorítottak nekem a deszkán, amin ültek. A lábaim már nem vittek tovább, alig jutottam el az ülőhelyig. Becsukta az ajtót, csak utána sírtam el magamat. A legközelebbi válla rámaszkodtam, testem görcsbe rándult. Nem tartottam vissza a sírást. Mindazok után, amit itt átéltem, a könnyek magától érte érte megharagudni. Sajgó vállamat átolelte egy kéz, és vigasztalt. Szeretem őket.

Teltek-múltak a hetek. Semmi fontos nem történt már, többet nem hivatott. Úgy éltem, mint a többiek, pocsék ételen és állott vizen, egymást váltották a foglyok és a napok, majd jó híreket kaptam. Az asszonyok javítgatták a házakat, ők pedig becsukták és verték őket, sokakat el is engedtek.

Kate-t még nem látta, amióta kint vagyok. A sebeim gyorsan beforrtak. Mindig egészszéges voltam. Mindig emlékezni fogok arra a napra, amikor megvert.

Úgy döntöttem, hogy életem második felét itt fogom tölteni, a legfurcsább tájón és környezetben fogok élni, amilyenről a szárazföldön valószínűleg nem is álmodnak. Milyen messze van a szárazföldtől? A hely ahol vagyok? Miért fogták őket el ilyen értelmetlenül, és miért nem engedik őket ilyen hosszú ideje szabadon? Egy napon elengedik őket. Talán a gazda fog engedni, ha megöregszik és nem lesznek fiatalok, akik átvennék a helyét.

Este van. Lefekszem. Szeretem az ágyamat és a párnámat, amit otthonról hoztam magammal. Az irányt sem tudom, honnan is jöttem. Úgy alakult, hogy ide kellett jönnöm, és maradnom kell. Majdnem ötven évem van hátra és mindegy, hogy hol öregszem meg. Egyedül vagy valakivel. Itt vannak az asszonyok, ők nem egyszerre fognak távozni.

Filio non è a casa

(estratto)

Translated by Sabina Tržan

Contact of the translator: sabinat@libero.it

Siamo a marzo. Il primo vento tiepido riscalda il terreno dell'orto dove spesso rimango seduta a scaldarmi il corpo infreddolito. Faceva freddo in quelle cantine dove mi hanno tenuta per tre mesi.

Quel giorno pulivamo una casa già imbiancata e pitturata. Eravamo in nove. Lavoravamo in fretta perché ci aspettava ancora tanto lavoro nelle altre case. L'autunno era lungo e caldo. Già stava volgendo all'inverno, pioveva sempre di più e le giornate erano sempre più fredde. Le giornate calde erano solo un ricordo ormai, anche se con il fresco e dopo aver lavorato bene avevamo ripreso fiato. Forse anche perché non era successo niente di quello che temevamo. Ma la tensione non scemò malgrado il buonumore. C'era qualcosa tra di noi che ci faceva paura.

Stavo pulendo le scale. Con la gonna rimboccata mi sentivo più giovane e forte. Le ginocchia sporche provocavano le risa e l'allegria di tutti noi. Mi facevano piacere i loro pensieri semplici e sani, le risa che si erano aperte per tutti i giorni dimenticati. Non possiamo cambiare molte cose. Dobbiamo essere contente di avere della calce e del colore a sufficienza, per avere le case pulite e belle e i bambini dalle guance rosse e sazzi.

C'erano tante risa, trattenute e forti, in quei giorni. Da casa a casa c'erano sempre più donne che aiutavano. Il lavoro proseguiva veloce. Metà della città aveva già un aspetto diverso e con la sua freschezza chiamava le case disordinate in compagnia.

Stavo raccontando una storiella alla donna che puliva la ringhiera del balcone sopra di me. Si aprì la porta che dava sulla strada. Mi girai, ancora in ginocchio, e sopra la spalla vidi Kate spingere verso di me una donna e Mare. Capii subito. Erano venute a prendermi. Mi alzai e mi sistemai la gonna. Andai verso di loro. Mi fermai davanti a Kate che era quasi di una testa più alta di me. La fissavo nel viso e vedeva la rabbia e la decisione nei suoi occhi gialli, la convinzione di essere l'autorità e di non lasciarsi distrarre.

Girai la testa di nuovo verso le donne che si erano fermate e aspettavano che cosa sarebbe successo. Aprì la porta sulla strada. Mare mi prese forte per un braccio e mi trattenne. Ebbi appena il tempo di dire in casa che sarei tornata presto, che anche l'altra donna mi prese per l'altro braccio e davanti a Kate tutte e due insieme mi tiravano via da qualche parte. Per un attimo ci fermammo di fronte a una casa. Kate entrò per prima e aspettò alla porta. Vidi il suo viso che era chiuso, e comunque sapevo che era contenta del suo potere. Mi teneva e io non sapevo che cosa ne sarebbe stato di me. Mi prese paura. Non c'era nessuno che osasse aiutarmi. Nemmeno lui poteva essermi d'aiuto in quel momento. Colpa mia. Ero io a volere un rapporto così e non aveva nessun obbligo di aiutarmi. Mi lasciai andare e sperai in meglio. Forse molleranno, forse qualcuno comunque farà qualcosa per me. Non avrei mai creduto che un giorno le donne mi avrebbero fatto tanta paura.

Mare aprì una porta. Scendemmo in cantina. Mi dettero una spinta e in un primo momento non sapevo dove mi trovavo. Stesi le braccia per fare il giro di quel luogo buio. Potevo muovere solo un passo in ogni direzione e già mi scontravo con il muro. Stavo nel buio e sentii una stretta nel corpo. Mi accovacciai in attesa di un suono, della

luce, di qualcosa che avrebbe potuto smuovere quegli attimi di angoscia. Non successe nulla. C'era appena lo spazio sufficiente per mettermi seduta a gambe mezze piegate.

Mi accovacciai. Non mi spezzeranno. Mi tolse la gonna spessa e larga e me l'avvolsi intorno al corpo. Dormii bene. Un paio di volte alzai le gambe alla parete. Una o due volte mi misi in piedi per stirarmi il corpo e poi mi riaddormentai.

Quando mi risvegliai c'era più luce. Mi ci avevano portato prima della sera quindi supponevo che fuori fosse giorno. Prestai l'orecchio alle voci nelle vicinanze e con calma mi misi seduta.

Così dormii e mi svegliai alcune volte e ancora non successe niente. Il mangiare, l'acqua e il pane vecchio, me lo passavano da una feritoia aperta in tutta fretta. La luce e l'aria che in quell'occasione entravano dentro, facevano scatenare anche l'angoscia. Ogni volta, dopo, vacillavo e piangevo. Non c'era spazio per nessuna cosa in quel buco e avevo bisogno di tutta la mia forza ed esperienza per poter stare ferma e cercare di calmare il pensiero che impazzava da solo e mi perseguitava. Un'angoscia terribile delle braccia e delle gambe che non avevano spazio che per un passo, non faceva che aumentare e gonfiarsi, e io mordendomi la mano, la spalla, e con le testate nel muro cercavo di salvare il corpo e tutto il mio onore. Avrei chiesto una passeggiata, un po' d'aria, tre passi avanti e indietro, una cosa piccola, se non fossi stata certa di farle contente. Devo vincere questa crisi, in ogni singolo attimo, altrimenti non potrò abbattere quel muro di potere e mentalità, sarò condannata alla stupidità e alle limitazioni. Adesso non posso più lasciare l'isola, adesso non mi lascerebbero più andare, per questo devo resistere. E io vorrei anche rimanere.

Che cosa aspettavano? Che gli chiedessi qualcosa, promettessi qualcosa? Non potevo sapere quanto avrei potuto resistere. Era dura, anche se dormivo molto. Il tunnel in cui mi ero trovata era troppo lungo, mi stancava, per questo a volte mi veniva paura che quel luogo mi schiacciisse e avvinghiasse, soffocandomi. Allora mi mettevo a sedere, mi abbracciavo le ginocchia e canticchiavo. Mi costringevo a stare ferma anche se spesso mi alzavo e passavo il peso da un piede all'altro, agitata, con la paura che mi sarei messa a gridare e pregare per più spazio e aria.

Quel giorno mi sentivo soffocare, piegavo le braccia e le gambe, avevo mal di testa, sentivo delle fitte di dolore nella schiena e in preda all'angoscia per il poco spazio sudavo e mi contorcevo in terra come un cane malato.

La porta si aprì. Mi calmai e mi asciugai nella manica prima che la luce mi mettesse in mostra. A testa china aspettavo che cosa sarebbe successo. Qualcuno mi prese duramente per la spalla tirandomi su. Era quella terza donna che in un primo momento non riconobbi. Mi trascinò su per le scale e mi spinse in una stanza. All'inizio non vedevo niente. Non so quanti giorni erano passati ma in ogni caso per me la luce ormai era dolore. Vedeva solo quella che mi aveva accompagnato. Mi spinse su una sedia. Mi misi seduta, chiusi gli occhi. Devo essere più veloce di loro in tutto, per questo mi concentrai. Devo sapere dove mi trovo e con chi, per prepararmi. Riconobbi Kate dalla voce. Alzai la testa e la vidi. Stava seduta sotto la finestra, insieme a Mare, e dietro di loro c'erano alcune donne che con disprezzo stavano appoggiate ad aspettare quello che sarebbe successo. Il muro bianco, dietro, metteva in risalto i loro volti da cornacchie e la loro cattiveria. Per alcuni istanti tutte mi guardarono stupite e pensai che erano deluse. Si aspettavano di vedermi spezzata, in lacrime e impaurita, magari sporca dei miei stessi escrementi. Non vi farò contente, pensai e mi concentrarai ancora di più. Ero pulita. La camicia che era rimasta nel secchio, fatta a pezzi, mi era servita per tutto quel che mi occorreva per non puzzare.

Guardai verso le donne e mi fermai, tutta tranquilla, senza alcun odio, come una persona venuta per parlare. Kate, mentre mi si rivolse, sferrò un colpo con il braccio nella mia direzione, potei sentire il movimento dell'aria.

«Ne ho fatte ragionare tante. Lo farò anche con te. O ti distruggerò. Non capirò mai perché non ti ha mandato via subito, sarà perché ti voleva, a te che non sei altro che una pertica, o forse perché avevi visto troppo. Adesso comunque sei qui e ti sottometterai. Da tanto tempo era deciso che loro vivessero separati, che erano più utili se vivevano ognuno per conto suo, e che secondo i calcoli delle tabelle è più conveniente lasciar venire al mondo la stirpe scema, che lavora e muore. Con te gli uomini sono più indulgenti. Li sto mettendo in guardia che potresti essere la fessura che farà crollare il muro ma non mi credono. Arriveranno a capire! Per quanto ti riguarda non mi hanno dato ancora nessuna istruzione. Rimarrai e rifletterai che cosa ti conviene di più. Stare ferma o rimanere in cantina».

Prese il bastone che stava sul tavolo davanti a lei e lo fece curvare con l'altra mano. Oscillava flessibile nella sua mano e mi minacciava. Mi vennero in mente le parole della padrona di casa. Senza prudenza dissi:

«Il caso mi portò e mi trattenne anche. A tutto il resto sono abituata perché devo vivere» dissi e lei in quell'istante mi diede una manata sulla bocca e subito dopo con il bastone cominciò a colpirmi la schiena che io nella paura le avevo offerto. Con le braccia mi nascondevo la testa quando i colpi volavano anche lì senza sosta e con tutta la forza. Aspettavo che si stancasse anche se avevo paura di vomitare per il dolore e l'agitazione. Mi sentivo sempre più pesante, era durato tanto e se non avesse smesso non avrei potuto nasconderglielo. Mi alzai per contrastarla e la guardai. Non mi colpì più. Si ritirò dietro il tavolo e mi cacciò fuori. La sentii dire qualcosa. Una delle donne mi spinse in avanti e mi accompagnò in cantina. Aprì con la chiave una porta abbastanza grande e mi lasciò per un attimo stare lì davanti. Nella stanza vidi alcune donne di tutte le età. Non le ho riconosciute, ero troppo sfinita e pesta. Mi appoggiai al muro ed entrai. Mi fecero spazio sulle tavole dove stavano sedute. Le ginocchia non mi reggevano più, a malapena arrivai a sedermi. Chiuse prima che io mi mettessi a piangere. Mi appoggiai sulla prima spalla e mi contrassi. Non trattenni le lacrime. Dopo tutto quello che passai qui anche queste lacrime sono una parte di loro. Non se la prenderanno. Un braccio mi cinse la spalla dolorante e mi consolava. Voglio bene a queste donne.

Così passarono quelle settimane. Non successe niente di importante, lei non mi chiamò più. Vivevo come tutte le altre, con il cibo cattivo e l'acqua stagnante, le prigioniere si davano il cambio come anche i giorni che portavano le buone notizie. Le donne risistemavano le case, e loro le imprigionavano e picchiavano e anche rilasciavano.

Da quando sono fuori non ho ancora visto Kate. Le ferite mi si rimarginavano velocemente. Sono sempre stata di buona salute. Ma il giorno in cui mi picchiò rimarrà per sempre con me.

Ho scelto di vivere l'altra metà della mia vita qui e la vivrò in un luogo e un ambiente così strani che quelli sulla terraferma non se li sognano nemmeno. Quanto è lontana la terraferma? Dove mi trovo? Com'è che li avevano presi così senza senso e non li lasciano per così tanto tempo? Un giorno si scioglierà tutto. Forse mollerà il padrone quando invecchia e non ci saranno i giovani per prendere il suo posto.

È sera. Vado a coricarmi. Mi piace il mio letto e il mio cuscino che mi portai da casa. Non so nemmeno da quale direzione sono venuta. Successe, mi trovo qui e qui devo rimanere. Ho quasi cinquant'anni e non importa dove invecchio. Da sola o con qualcuno. Ho le donne, loro non se ne andranno tutte quante insieme.

Filijos nėra namie (ištrauka)

Translated by Laima Masytė

Contact of the translator: masytel@yahoo.com

Kovas. Pirmi šilti vėjai šildo sodo žemę, sėdžiu ir šildausi sužvarbusi kūną. Šalta buvo rūsiuose, kur jos mane pralaikė tris mėnesius.

Tądien švarinome naujai išbaltintą ir perdažytą namą. Buvome devynios. Skubėjome, nes mūsų laukė daug darbų kituose namuose. Ruduo buvo ilgas ir šiltas. Bet jau éjo žiemop, todél vis dažniau lijo ir pasitaikydavo daugiau šaltų dienų. Šiltos dienos liko prisiminimose, nors vésote šauniai dirbdamos, pailséjome. Atsipūtėme gal ir todél, kad nenutiko tai, ko bijojome. Bet nepaisant geros nuotaikos įtampa neatslūgo. Tarp mūsų tvyrojo kažkas, kas mus baugino.

Šveičiau laiptus. Pasikaišusi sijoną pasijaučiau jaunesnė ir žvitresnė. Išpurvinti keliai mums visoms kélé juoką ir džiaugsmą. Mane džiugino jų paprastos ir blaivios mintys, juokas, prasiveržęs už visas pamirštias dienas. Daugelio dalykų negalime pakeisti. Turime džiaugtis tuo, kad yra pakankamai kalkių ir dažū namams išbaltinti ir pagražinti, kad vaikai – rausvaskruosčiai ir sotūs.

Tomis dienomis skambėjo daug prislopinto ir skardaus juoko. Kiekvienuose namuose atsirasdavo moterų, kurios prišokdavo pagelbēti. Darbas sparčiai éjo pirmyn. Pusė miesto įgavo kitą pavidałą ir gaiviai kvietė nesutvarkytus namus savo draugėn.

Pasakojau juokelių moteriai, kuri virš manęs valé balkono virbus. Prasivérė laukujęs durys. Klūpodama pažvelgiau pro petį ir pamačiau Katę, ji stumtelėjo kažkokią moterį, ir Marę, ji stovéjo priešais mane. Išsyk viską supratau. Jos atéjo manęs. Pakilau ir pasitaisiau sijoną. Žengiau prie jų. Sustojau priešais Katę, kuri buvo visa galva už mane aukštesnė. Žvelgiau jai tiesiai į veidą, jos rusvose akysė mačiau tūžmastį ir ryžtą, įsitikinimą, kad ji yra valdovė ir nesileis kvailinama.

Atsigréžiau į moteris, kurios stovéjo ir laukė, kas bus. Atidariau duris į gatvę. Maré tvirtai sugriebé mane už alkūnës ir sulaiké. Turéjau akimirką namiškiams pasakyti, kad netrukus gríšiu, ûmai atéjusioji moteris mane paémė už kitos rankos ir jos nusitempė mane kažkur paskui Katę. Trumpam sustojome prie kažkokie namo. Katę éjo pirma, prie durų stabtelėjo. Pamačiau jos akmeninį veidą, bet žinojau, kad iš tiesų ji mûgaujasi savo galia. Buvau jos valdžioje ir nežinojau, kas su manimi bus. Pabûgau. Neatsirado né vienos, kuri išdrįstų man padéti. Tą akimirką ir jis nieko negaléjo padaryti. Dél to pati esu kalta. Pati noréjau tokią santykį ir jis neprivalo manęs gelbėti. Atsidaviau likimo valiai ir tikéjausi geros baigties. Gal jos atlyš, gal kas nors vis délto ką nors padarys dél manęs. Nemaniau, kad kada nors šitaip bijosiu moterų.

Maré atidaré kažkokias duris. Nusileidome į rūsi. Mane įstumé vidun ir akimirką nesusivokiau, kur esu. Ištisieiau rankas, kad susiorientuočiau erdvéje. Į visas pusës galéjau žengti tik vieną žingsnį, nes išsyk atsitrenkdavau į sieną. Sustojau tamsoje, mano kūnas įsitempė. Atsitūpiau ir émiau laukti garso, šviesos, ko nors, kas išsklaidytu šią įtampą. Nieko neįvyko. Vietos buvo tiek, kad vos užteko parietus kojas atsisésti.

Atsiguliau. Jos manęs nepalauš. Nusivilkau savo storą, platą sijoną ir apsivyniojau juo kūną. Miegojau gerai. Kelis kartus iškéliau kojas ir atrémiau į sieną. Vieną ar du kartus atsikéliau pamankštinti kūno ir vél užmigau.

Kai vėl nubudau, buvo šiek tiek šviesiau. Mane atvedé vakaréjant, todél spéjau, kad dabar lauke diena. Įsiklausiau į netoli ese sklindančius balsus ir ramiai atsiséda.

Šitaip kelis kartus mainési miegas ir būdravimas, bet vis dar nieko nevyko.

Man paduodavo vandens ir senos duonos pro netikétai atsiveriančią angą. Tokiomis akimirkomis isiveržianti šviesa ir oras sukeldavo įtampą. Tuomet parklupdavau ir verkdavau. Šioje skylėje visai nebuvo vietas, turéjau sutelkti visas savo dvasines jégas ir patirtį, kad galéčiau apsiraminti ir paméginti numaldyti savo siautéjančias mintis, kurios man nedavé ramybés. Klaikus rankų ir kojų sąstingis – vietas turéjau tik žingsnį – didéjo, stipréjo, įsikasdama į ranką, į petį, trankydama galvą į sieną gelbėjau savo kūną ir savo garbę. Būčiau paprašiusi jų išleisti pasivaikščioti, įkvépti oro, žengti bent tris žingsnius į priekį ir atgal, būčiau paprašiusi kokio nors mažmožio, jei nesuvokčiau, kad tai jas pralinksmins. Privalau įveikti šią krizę, kiekvieną akimirką vis iš naujo, kitaip nepralausi šios galios ir galvosenos sienos, liksiu pasmerkta kvailystei ir ribotumui. Dabar iš salos nebepaspruksiu, dabar jos manęs net nepaleistų, todél privalau visa tai ištverti. Ir vis dėlto noréčiau čia pasilikti.

Ko jos lauké? Gal kad ko nors jų paprašysiu, pažadésiu? Nežinojau, kiek šitaip ištversiu. Tai buvo siaubinga, nors man pavykdavo daug miegoti. Tunelis, kuriame atsidūriau, buvo perdém ilgas ir tai mane vargino, tad kartais imdavau baimintis, kad ši erdvé mane suspaus, apglemš ir uždusins. Tokiomis akimirkomis atsistūpdavau, apskabindavau kelius ir imdavau niūniuoti. Iš visų jégų stengiaus nusiraminti, nors dažnai atsistodavau ir imdavau nerimastingai mindžikuoti, mane apnikdavo baimė, kad tuoj imsiu rékti ir maldauti daugiau erdvés ir oro.

Tą dieną dusau, riečiau rankas ir kojas, man skaudéjo galvą, maudulys laužė nugara, nuo ankštos erdvés baimės mušė prakaitas, raičiausi ant grindų lyg sergantis šuo.

Durys atsidaré. Prieš įsiskverbiant šviesai, apsiraminau ir nusišluosčiau rankove veidą. Nulenkusi galvą laukiau, kas bus. Kažkas šiurkščiai sugriebé mane už peties ir pakélé. Tai buvo toji trečia moteris, iš pradžių jos nepažinai. Ji nusitempé mane laiptais aukštyn ir įstūmė į kažkokį kambarį. Iš pradžių nieko nemačiau. Nežinau, kiek dienų praslinko, šiaip ar taip, šviesa man sukélė skausmą. Mačiau tik ją, tą, kuri mane čia atitempé. Ji stumteléjo mane ant kédés. Atsisédau ir užsimerkiau. Privaléjau užbégerti už aklų visiems jų veiksmams, todél susiemiau. Turiu žinoti, kur ir su kuo esu, kad pasiruoščiau. Katę pažinaiu iš balso. Pakéliau galvą ir pamačiau ją. Ji sédéjo po langu su Mare, už jų stovėjo kelios moterys, nutaisiusios paniekinamą miną, jos ramstési į sieną ir lauké, kas įvyks. Už jų nugara stūksanti balta siena pabrëžé jų paukštiškus veidus ir tūžmingumą. Kelias akimirkas jos nustebusios spoksojo į mane, man pasirodė, kad jos nusivylusios. Tikéjosi, kad pasirodysiu palaužta, apsiverkusi ir persigandusi, gal net išsiterliojusi savo išmatomis. Neketinu jūsų pralinksminti, pagalvojau, ir dar stipriau susiemiau. Buvau švari. Į skudurus supléšytais marškiniais, likusiais kibire, šluosčiausi, kad nuo manęs netvokstū.

Pažvelgiau į moteris, buvau rami, be menkiausio priešikumo kaip žmogus, atéjės pasikalbėti. Prabilusi, Katė mosteléjo mano pusén, pajutau oro srove:

– Daugelį paprotinau. Paprotinsiu ir tave. Arba sunaikinsiu. Niekada nesuprasiu, kodél jis tavęs iškart nepavarė šalin, ar todél, kad tavęs, tokio šakalio, užsigeidé, arba gal dėl to, kad per daug pamatei. Na, bet dabar esi čia ir turési paklusti. Jau seniai buvo nuspresta, kad visi gyvens atskirai, daugiau naudos, kai kiekvienas gyvena sau, paskaičiavę pagal lenteles leisime gimti skystapročiams, kurie tik dirba ir miršta. Tau vyrai atlaidesni. Ne sykį juos perséjau, kad tu gali būti tas plyšys, kuris sugriaus

visą sieną, bet jie manimi netiki. Jiems tai dar atsirūgs! Dėl tavęs dar neturiu jokių nurodymų. Liksi čia ir pamastysi, kas tau geriau. Paklusti ar likti rūsyje.

Ji paémé lazdą, gulinčią ant stalo, ir émė ją lenkti. Lanksti lazda émė grésmingai linguoti. Prisiminiau šeimininkés žodžius. Neapdairiai ištariau:

– Patekau čia per atsitiktinumą, per jį ir užtrukau. Prie visko esu pratusi, nes privalau gyventi, – vos pasakiau ir ji jau vožé man per lūpas, tada émė vanoti lazda per nugarą, kurią išsigandus iai atsukau.

Kai tūžmingi smūgiai pasipylé man ant galvos, užsidengiau ją rankomis. Laukiau, kol Katé neteks jégų, nors baiminausi, kad iš skausmo ir susijaudinimo pradésiu vemi. Aš silpau, talžymas tēsési nepaprastai ilgai, ir jeigu ji nebūtų liovusis, savo silpimo nebūčiau galėjusi nuslėpti. Pakilau norédama pasipriešinti, ir pažvelgiau į ją. Daugiau ji man nebesmogé. Atsitrauké prie stalo ir išvaré mane lauk. Nugirdau, kad ji kažką sako. Viena moteris mane stumteléjo ir nuvedé į rūsi. Atrakino platesnes duris ir leido man akimirką žvilgteléti į vidų. Kambarėlyje pamačiau kelias įvairaus amžiaus moteris. Nepažinau jų, nes buvau pernelyg nuvargusi ir stipriai sumušta. Nusistvériau sienos ir įsvyravau. Moterys pasislinko, atlaisvino man vietą ant lentų, kur buvo susėdusios. Nebesilaikiau ant kojų, vos ne vos nusigavau iki suolo. Moteris uždaré duris, tada pravirkau. Atsirémiau į pirmą pasitaikiusį petį ir susigūžiau. Neméginau sulaikyti ašarą. Po visko, ką čia išgyvenau, ašaros tapo įkalintųjų dalimi. Jų tai nejšeis. Ranka mane apkabino per maudžiantį petį ir émė guosti. Myliu jas.

Šitaip praslinko tos savaitės. Nieko ypatingo nenutiko, Katé daugiau manęs nebekvieté. Gyvenau kaip visos likusios misdama prastu maistu ir gerdama pagedusį vandenį, keitési kalinés ir dienos, atnešančios gerų naujienų. Moterys taisé namus, o anos jas kalino, mušé, uždarinéjo į rūsi.

Nuo tada, kai esu paleista, Katės dar nemačiau. Žaizdos gijo greitai. Visada buvau sveika. Dienos, kai ji mane sutalžé, niekada nepamiršiu.

Kitą gyvenimo pusę pasirinkau gyventi čia ir gyvensiu pačiame keisčiausiamame krašte ir aplinkoje, kurios tie, gyvenantys žemyne, nė sapnuoti nesapnavo. Kaip toli iki žemyno? Nuo ten, kur esu? Kaip gi galéjo jas be jokio pagrindo suimti ir taip ilgai nepaleisti? Vieną dieną tai pasibaigs. Galbūt šeimininkas atlyš, kai pasens ir nebeliks jaunu, kurie perimtu valdžią.

Vakaras. Eisiu miegoti. Man patinka mano lova ir pagalvė, kurią čia atsigabenau. Net nežinau, iš kurios pusės atvykau. Nutiko taip, kad patekau čia, ir turiu likti. Man beveik penkiasdešimt ir nesvarbu, kur pasensi. Viena ar su kuo nors. Čia yra moterų ir jos tikrai neišvyks visos sykiu.

Filio nu e acasă

(fragment)

Translated by Eva Georgeta Catrinescu

Contact of the translator: eva.catrinescu@gmail.com

E martie. Primele adieri de vânt cald încălzesc pământul din grădină, unde lenevesc dezmorțindu-mi trupul rebegit. Becuriile în care fusesem ținută alea trei luni erau tare friguroase.

În ziua aceea făceam curătenie într-o casă spoită și zugrăvită. Eram nouă femei. Îi dădeam zor, căci mai aveam mult de lucru și pe la alte case. Toamna fusese lungă și călduroasă. Dar iarna începea să-și intre treptat în drepturi, și vremea devinea tot mai rece și mai ploioasă. Zilele calde erau acum doar o amintire, dar faptul că lucram cu spor și pe răcoare ne-a făcut să răsuflăm ușurate. Poate și pentru că nu s-a întâmplat niciunul din lucrurile de care ne temeam. Dar cu toată buna dispoziție, starea de tensiune nu se atenuase. Printre noi plutea ceva care ne însăpământa.

Frecam scările. Cu fusta suflecată, mă simțeam mai Tânără și mai puternică. Genunchii murdari ne făceau pe toate să râdem și să ne veselim. Judecata lor simplă și sănătoasă, râsetele care ne însenină zilele pierdute, îmi umpleau sufletul de bucurie. Nu puteam schimba prea multe. Trebuie să ne mulțumim cu faptul că avem destul var și vopsea, că prichindeii vor fi rumeni în obrajii și sătui, iar casele curate și frumoase.

S-a chicotit și s-a hohotit mult în zilele acelea. Pe măsură ce treceam de la o casă la alta, tot mai multe femei veneau să ajute la curătenie. Treaba mergea repede. Jumătate din oraș căpătase deja o altă înfățișare, iar prospețimea sa părea că îndeamnă clădirile părăginate să i se alăture.

Tocmai îi spuneam o glumă femeii care curăța balustrada balconului de deasupra mea, când cineva deschise poarta dinpre stradă. Stând în genunchi, îmi aruncai privirea peste umăr și o văzui pe Cati, care împingea o femeie spre mine, și pe Mari. Îmi dădui seama numai decât. Veniseră după mine. Mă ridicai și-mi netezii fusta. Făcui câțiva pași spre ele. Mă oprii în fața lui Cati, care era aproape cu un cap mai înaltă ca mine. Mă uitai întâi la chipul ei și văzui furia și hotărârea din ochii-i gălbejiți, convingerea că ea este stăpână și că nimic nu-i stă în cale.

Îmi întorsei iar capul spre femeile care se opriseră brusc, așteptând să vadă ce avea să se-ntâmplice. Deschisei poarta dinspre stradă. Mari mă însfăcă de braț, ținându-mă pe loc. De-abia apucai să le zic celor din casă că o să mă-ntorc iute, că cealaltă femeie mă și înăhcă de mâna ailaltă, și amândouă mă traseră din din fața lui Cati, tărându-mă în altă parte. Ne oprirăm pentru o clipă în fața unei case. Cati intră prima și se oprii, așteptându-ne la ușă. Îi privii îscoditor chipul împietrit, știind prea bine că jubilează la gândul puterii pe care o avea. Eram la cheremul ei și habar n-aveam ce urma să se întâmpile cu mine. Mă cuprinse teama. Nimeni nu va îndrăzni să mă ajute. Nici el nu-mi putea veni în ajutor în clipa asta. Numai eu sunt vină. Doar eu eram cea care își dorise o astfel de relație, aşa că el nu era dator să mă ajute. Mă lăsai în voia lor, nădăjduind că totul o să se termine cu bine. Poate că au să cedeze, poate că cineva o să facă, totuși, ceva pentru mine. Nu credeam că voi ajunge vreodată să mă tem în halul asta de niște femei.

Mari deschise o ușă. Am coborât în beci. Îmi dădură un brânci, și-n prima clipă nici n-am știut mă aflam. Întinsei mâinile, căutând să dau ocol, pe întuneric, încăperii. Nu făcui mai mult de-un pas în toate direcțiile, că mă și lovii de zid. Stăteam în picioare în

beznă și simțeam cum mă ia cu fiori. Mă aşezai pe vine, aşteptând un sunet, o geană de lumină, ceva care să spulbere senzația că mă aflam la strâmtoreare. Dar nu s-a întâmplat nimic. De-abia aveam loc să sed, cu picioarele ghemuite.

Mă culcai. N-am să le las să mă doboare. Îmi scosei fusta groasă și încoviată și mă învelii cu ea. Am dormit bine. Mi-am săltat de câteva ori picioarele, sprijinindu-mi-le de zid. M-am sculat o dată sau de două ori, ca să-mi dezmorțesc trupul, și apoi am adormit la loc.

Când m-am trezit din nou, se mai luminase un pic. Cum mă aduseseră aici înainte să se însereze, bănuiam că afară se făcuse ziuă. Ședeam nemîșcată și trăgem cu urechea la vocile care se auzeau pe undeava, pe-aproape.

Astfel s-au scurs câteva reprise de somn și veghe, fără să întâmple nimic. Mă hrăneau cu pâine veche și apă, printr-o fantă care se deschidea brusc. Lumina și aerul care se revărsau atunci în încăpere îmi stârneau însă și o stare de neliniște. După asta, întotdeauna mă prăbușeam în genunchi și începeam să plâng. N-aveai loc nici să te miști în hruba asta, și am fost nevoită să-mi pun la bătaie întreaga mea forță și experiență, pentru a rămâne nemîșcată și a-mi ține în frâu gândurile dezlănțuite, care nu-mi mai dădeau pace. Cumplita senzație de amorțeală și mâninilor și picioarelor, chircite într-un spațiu strâmt, unde nu puteai face mai mult de un pas, se întețea, și cu mușcăturile de mâină, de umăr, cu loviturile de cap în zid, îmi salvam trupul și onoarea. Le-aș ruga să mă lase să mă preumblu un pic, să iau aer, să fac trei pași înainte și trei înapoi, ceva, cât de cât, dacă nu mi-aș da seama că asta le-ar da o satisfacție nemaipomenită. Trebuie să biruiesc această criză, clipă de clipă, altfel nu voi dărâma acest zid al puterii și al mentalității, voi rămâne prizoniera prostiei și a mărginirii. Acum nu mai pot pleca de pe insulă, acum nici nu mi-ar mai da drumul, așa că trebuie să rezist. De fapt, aş rămâne de bunăvoie.

Ce așteptau? Să mă rog de ele, poate, să le promit ceva? Nu știam cât timp am să rezist. Mi-era greu, deși mă deprinsesem să dorm mult. Tunelul în care mă trezisem era prea lung, mă obosea, aşa că uneori mi-era teamă că spațiul asta avea să mă strivească, să mă împresoare și să mă înăbușe. Atunci mă aşezam, îmi încolăceam brațele în jurul genunchilor și îngânam un cântecel. Mă sileam să rămân nemîșcată, dar, cu toate astea, adeseori mă ridicam în picioare și umblam neliniștită de colo-colo, temându-mă că o să încep să tip și să cerșesc mai mult spațiu și mai mult aer.

În ziua aceea simțeam că mă sufoc, stăteam încovrigată, mă durea capul, mă treceau niște junghiuri complete prin spinare, iar de groaza spațiului mic mă apucase nădușeala, și mă zvârcoleam pe jos ca un câine turbat.

Se deschise ușa. Mă potolii și mă ștersei cu mâneca, înainte să ies la lumină. Stăteam cu capul plecat, așteptând să văd ce avea să se-ntâmplice. Cineva mă însfăcă de umăr și mă ridică. Era cea de a treia femeie, pe care în prima clipă n-o recunoscusem. Mă târî pe scări în sus și mă îmbrânci într-o cameră. La început n-am văzut nimic. Nu ștui câte zile trecuseră, dar pentru mine, lumina era în orice caz chinuitoare. O vedeam numai pe cea care mă adusese. Îmi făcu vânt pe scaun. Mă aşezai și închisei ochii. Trebuie să fiu întotdeauna cu un pas înaintea lor, așa că mă silii să-mi vin în fire. Trebuie să aflu unde sunt și cine-i cu mine, ca să fiu pregătită. Pe Cati o recunoscui după voce. Ridicai capul și o văzui. Se așezase sub fereastră, împreună cu Mari, iar în spatele lor erau câteva femei, rezemate disprețuitor de perete, și așteptând să vadă ce urma să se-ntâmplice. Zidul alb din spatele lor le punea în evidență fețele colțuroase și răutatea. Mă priviră uimite câteva clipe și mă gândii că erau dezamăgite. Se așteptaseră

să mă vadă zdrobită, plânsă și înspăimântată, poate chiar plină de scârnă. N-am să vădau eu satisfacția asta, îmi zisei în sinea mea, redevenind și mai stăpână pe mine. Eram curată. Cămașa zdrențuită, care rămăsese în găleată, era tot ce-mi făcuse trebuință ca să nu put.

Le aruncai o privire femeilor și mă oprii, absolut liniștită, fără pic de dușmanie, ca o persoană venită să stea de vorbă. Cati flutură din mâna amenințător, făcându-mă să simt cum vibrează aerul, când începu să vorbească.

»Să știi că eu i-am învățat minte pe mulți. O să te cumințesc eu și pe tine. Sau o să te nimicesc. N-am să-nțeleg niciodată de ce nu te-a expediat numai de cădăcă, dacă nu a făcut-o pentru că te dorea, aşa, prăjină, cum ești, sau pentru că văzusești prea multe. Dar acum ești aici și ai să te supui. A trecut deja o veșnicie de când s-a hotărât că ei vor trăi separați, că sunt mai de folos dacă nu viețuiesc laolaltă, dacă, urmând întocmai calculele din tabele, o să lăsăm să vină pe lume un neam de tâmpuți. Care muncește și moare. Bărbații sunt mai îngăduitori cu tine. Eu i-am avertizat că s-ar putea ca tu să fii fisura din pricina căreia se va prăbuși zidul, însă ei nu îmi dau crezare. Să le fie învățătură de minte! Nu am primit nici un fel de instrucțiuni în ceea ce te privește. Ai să rămâi aici și ai să cugeți la ce e mai bine pentru tine. Să te potolești sau să rămâi în beci.«

Înhăță cu o mâna nuaia care zacea în fața ei pe masă, și o arcui ușor cu celalătă mâna. Mladioasă, nuaia se bălăngăni amenințător în mâna ei. Îmi adusei aminte de spusele stăpânei casei. Fără a sta prea mult pe gânduri, le-am zis:

»Întâmplarea m-a adus aici – și tot ea m-a făcut să și rămân. M-am deprins să fac de toate, fiindcă trebuie să supraviețuiesc.«, rostii, și mă trezii că-mi lipește o palmă peste gură, după care prinde a mă altoi cu nuaia peste spinarea pe care, întorcându-mă însă și împingându-mă cu spatele, o lăsasem fără apărare. Îmi acoperii capul cu mâinile, ferindu-mă de loviturile nemiloase care se revârsau fără încetare. Așteptam să obosească, deși mi-era teamă că am să încep să vomit de durere și de emoție. Abia mă mai puteam ține pe picioare; a durat mult, și dacă nu ar fi încetat, n-aș fi putut să ascund. Mă ridicai în picioare, ca să-o înfrunt, și o privii. Încetă să mai lovească. Se retrase în spatele mesei și mă alungă din încăpere. O auzii spunând ceva. Una dintre femei mă împinse și mă duse în beci. Descurie o ușă mare, lăsându-mă să stau o clipă în pragul ei. Înăuntru am zărit niște femei de toate vîrstele. Nu le-am recunoscut, eram prea vlăguită și schilodită. Intrai înăuntru și perete. Îmi făcură loc pe scandurile pe care ședeau. Genunchii mi se muiaseră de tot, și abia m-am întors până la locul meu. Ușa se închise chiar înainte să mă podidească plânsul. Mă sprijinii de primul umăr care-mi ieși în cale și mă făcui covrig. Îmi lăsai lacrimile să curgă în voie. După tot ce-am îndurat aici, lacrimile astea sunt și ale lor. N-au să-mi poarte pică pentru ele. O mâna mă cuprinse pe după umărul rănit, ogoindu-mă. Îmi sunt dragi.

Astfel s-au scurs săptămânilor acelea. Nu s-a mai întâmplat nimic important, Catii nu mă mai chema la ea. Îmi duceam zilele la fel ca toți ceilalți, cu mâncare proastă și apă stătută, deținutele și zilele se succedau unele după altele, aducând vești bune. Femeile renovau casele, iar alea ba le închideau și le băteau, ba le dădeau drumul.

De când am ieșit de-acolo, n-am mai văzut-o deloc pe Catii. Rănilor mi s-au vindecat repede. Întotdeauna am fost sănătoasă. Dar ziua în care mă bătu n-am să-o uit niciodată.

Am ales să-mi duc cea de-a doua parte a vieții aici, și mi-o voi petrece în cel mai ciudat loc și mediu cu putință, de care cei de pe continent probabil că n-au habar. Cât de departe o fi continentul? Unde mă aflu? Cum se face c-au izbutit să-i facă prizonieri

într-un mod atât de absurd și cum de îi țin aici de atâta amar de vreme? Într-o bună zi se va isprăvi cu locul ăsta. Poate că o să cedeze stăpânul, când are să îmbătrânească și nu vor mai exista tineri, care să ducă totul mai departe.

E seară. Am să mă culc. Îmi place patul meu și perna, pe care mi-am adus-o de-acasă. Nici măcar nu știu din ce direcție am venit.

A fost o întâmplare că am ajuns aici, dar trebuie să rămân. Am aproape cincizeci de ani și e totuna unde îmbătrânesc. Singură sau alături de cineva. Le am pe femei, iar ele n-au să plece toate deodată.

Filio nije tu (odломак)

Translated by Jelena Budimirović

Contact of the translator: jelena.buda@gmail.com

Mart je. Prvi topli vetrovi greju zemlju na vrtu, gde sedim i utopljavam promrzlo telo. Hladno je bilo u podrumima u kojima su me držale tri meseca.

Tog dana smo čistile okrečenu i ofarbanu kuću. Devet nas je bilo. Žurile smo jer nas je čekalo puno posla po drugim kućama. Jesen je bila duga i topla. Već se prelivala u zimu, i zato je bilo sve više kiše i hladnih dana. Topli dani su bili samo još sećanje, iako smo u hladnoći i uspešnom radu osećale olakšanje. Možda i zbog toga što se nije desilo ništa čega smo se plašile. Ali, napetost nije popustila, uprkos dobroj volji. Bilo je među nama nešto što nas je plašilo.

Ribala sam stepenice. Sa podvrnutom sukњom osećala sam se mlađe i jače. Prljava kolena su izazivala smeh i radost svih nas. Radovala sam se njihovoj jednostavnoj i zdravoj misli, smehu koji se otvorio za sve zaboravljene dane. Ne možemo puno toga promeniti. Moramo se radovati što imamo dovoljno kreča i farbe, što će domovi biti čisti i lepi, a deca rumenih obraza i sita.

Puno prigušenog i glasnog smeha bilo je tih dana. Od kuće do kuće bilo je sve više žena koje su pomagale. Posao je brzo napredovao. Pola grada imalo je drugu sliku i sveže je pozivalo neuređeno kuće u svoje društvo.

Prepričavala sam šalu ženi koja je čistila balkonsku ogradu iznad mene. Otvorila su se vrata sa ulice. Osrvnula sam se klečeći, preko ramena, i videla Kate kako gura neku ženu i Mare prema meni. Odmah sam znala. Došle su po mene. Ustala sam i poravnala sukiju. Uputila sam se ka njima. Zaustavila sam se ispred Kate, koja je za skoro celu glavu viša od mene. Gledala sam u njeno lice i videla gnev i odlučnost u žutim očima, uverenost da ona predstavlja vlast i da neće dozvoliti da bude pokolebana.

Okrenula sam glavu ka ženama, koje su stajale i čekale da vide šta će biti. Otvorila sam vrata ka ulici. Mare me je čvrsto uhvatila za lakat i zadržala me. Ženama ispred kuće sam samo stigla da kažem da će se brzo vratiti, jer me je odmah potom ona druga žena uzela za drugu ruku i ispred Kate su počele zajedno da me vuku negde. Za trenutak smo se zaustavile ispred neke kuće. Kate je ušla prva i kod vrata sačekala. Videla sam joj lice, koje je bilo zatvoreno, a ipak sam znala da se raduje svojoj moći. Imala me je i ja nisam znala šta će biti sa mnom. Uplašila sam se. Nije bilo nikoga ko bi mogao da mi pomogne. Ni on mi u tom trenutku nije mogao pomoći. Sama sam kriva. Takav odnos sam želela i on nije dužan da mi pomaže. Prepustila sam se i nadala se da će sve biti dobro. Možda će popustiti, možda će neko za mene ipak nešto uraditi. Nisam znala da će se ikada tako plašiti žena.

Mare je otvorila neka vrata. Otišle smo u podrum. Gurnule su me i u prvom trenutku nisam znala gde sam. Ispružila sam ruke da bih opipala prostor. Samo za korak sam mogla da se pomerim u bilo kom smeru pre nego što bih udarila u zid. Stajala sam u mraku, a telo mi je bilo stisnuto. Čučnula sam i čekala zvuk, svetlost, nešto što bi prekinulo te trenutke skučenosti. Ništa se nije desilo. Bilo je jedva toliko prostora da sam mogla poluzgrčenih nogu da sednem.

Legla sam. Neće me slomiti. Debelu, široku suknju sam svukla i obavila oko tela. Dobro sam spavala. Nekoliko puta sam podigla noge uza zid. Jednom ili dvaput sam ustala da protegnem telo, i ponovo zaspala.

Bilo je svetlige kada sam se ponovo probudila. Dovale su me predveče, i zato sam prepostavljalda da je napolju dan. Začula sam glasove negde u blizini i mirno sela.

Tako se smenilo nekoliko spavanja i bdenja, a još uvek se ništa nije dogodilo.

Hranile su me vodom i starim hlebom kroz prozorče koje su na brzinu otvarale. Svetlost i vazduh koji bi pri tom utrčali u prostoriju su samo pojačavali skučenost. Posle toga bih svaki put kleknula i zaplakala. U toj rupi nije bilo mesta ni za šta, i bila mi je potrebna sva moja snaga i iskustvo da bih ostala mirna i pokušala da umirim misao koja je divljala i proganjala me. Strašna skučenost ruku i nogu, koje nisu imale prostora za više od koraka, povećavala se, nadimala, a ja sam ugrizima u ruku, rame, udarcima glave u zid, spasavala telo i svu svoju čast. Molila bih ih za šetnju, za vazduh, za tri koraka napred i nazad, za nešto sasvim malo, kad ne bih bila svesna da bih to obradovalo. Moram prebroditi krizu, svaki trenutak iznova, inače neću srušiti taj zid moći i zatucanosti, osuđena sam na glupost i ograničenost. Sada više ne mogu sa ostrva, sada me više ne bi ni pustili, zato moram da izdržim. A i želim da ostanem.

Šta su čekale? Da ih možda za nešto zamolim, da nešto obećam? Koliko vremena ču izdržati, nisam znala. Bilo je strašno, iako sam umela puno da spavam. Tunel u kom sam se našla bio je predugačak, umarao me je, zato sam se ponekad plašila da će me prostor pritisnuti, stegnuti i ugušiti. Tada bih sela, zagrlila kolena i pevušila. Prisiljavala sam se da mirujem, iako sam često ustajala, nemirno se klatila s noge na nogu i plašila se da će početi da vrištим i molim za više prostora i vazduha.

Gušilo me je tog dana, grčila sam ruke i noge, bolela me je glava, probadalio me u ledima, od strahote malog prostora sam se znojila i uvijala po podu kao bolestan pas.

Otvorila su se vrata. Umirila sam se i obrisala se o rukav pre nego što me je svetlost pokazala. Sagnute glave čekala sam šta će biti. Neko me je čvrsto uhvatilo za rame i podigao me. To je bila ona treća žena, koju isprva nisam prepoznala. Odvukla me je stepenicama gore i gurnula me u neku sobu. Isprva nisam ništa videla. Ne znam koliko je dana prošlo, svetlost mi je zadavala bol. Videla sam samo nju koja me je dovela. Gurnula me je na stolicu. Sela sam i zatvorila oči. Moram ih nadvladati u svemu, zato sam se sabrala. Moram znati gde sam i s kim, da se pripremim. Kate sam prepoznala po glasu. Podigla sam ruku i pogledala je. Sedela je pored prozora sa Mare, a iza njih je stajalo nekoliko žena koje su se prezirivo naslanjale i čekale da vide šta će biti. Beli zid iza njih je još više naglašavao njihova čavkasta lica i zlobu. Sve su me gledale začuđeno nekoliko trenutaka, pomislila sam da su razočarane. Očekivale su me slomljenu, uplakanu i prestravljenu, možda umazanu sopstvenim otpacima. Nećete se radovati, pomislila sam i još više se sabrala. Bila sam čista. Košulja koja je ostala u kibili, iskidana na komade, služila mi je za sve što mi je trebalo da ne bih zaudarala.

Pogledala sam ka ženama i zaustavila se sasvim mirna, bez mržnje, kao čovek koji je došao da razgovara. Kate je zamahnula ka meni tako da sam osetila nalet vazduha kada je progovorila.

»Mnogo njih sam opametila. I tebe će. Ili će te satrti. Nikada neću razumeti zašto te nije odmah oterao, da li zato što te je želeo, tako žgoljavu kakva si, ili možda zato što si previše videla. Ali sad si tu i podrediceš se. Još odavno je odlučeno da će živeti odvojeno, da su korisniji ako žive svako za sebe, ako po proračunima iz tabela puštamo da se rađa bezuman rod koji radi i umire. S tobom su muškarci popustljiviji. Upozoravam ih da ti možeš biti raspuklina koja će srušiti zid, ali ne veruju mi.

No, opametiće se oni. Još uvek nemam nikakva uputstva u vezi s tobom. Ostaćeš i razmislićeš što je za tebe bolje. Da se smiriš ili da ostaneš u podrumu.«

Jednom rukom je uzela palicu koja je ležala ispred nje na stolu, a drugom rukom je izvijala. Tako elastična njihala se u njenoj ruci i pretila mi. Setila sam se reći gazdarice. Bez opreznosti sam rekla:

»Doveo me je slučaj, a on me je i zadržao. Na sve drugo sam se navikla jer moram da živim«, rekla sam, a ona me je već udarila rukom preko usta i odmah zatim počela da me udara palicom po leđima, koja sam u strahu podmetnula. Rukama sam sakrivala glavu, dok su udarci leteli bez prestanka i svom snagom. Čekala sam da se umori, iako sam se plašila da će povratiti od bola i užasa. Bivala sam sve teža, dugo je trajalo, i da nije prestala ne bih više mogla da izdržim. Ustadoh sam da joj se suprotstavim, i pogledah je. Nije me više udarila. Sklonila se iza stola i isterala me napolje. Čula sam da je nešto rekla. Jedna od žena me je gurnula napred i odvela me u podrum. Otključala je veća vrata i za trenutak me ostavila da stojim ispred njih. U prostoriji sam ugledala nekoliko žena svih uzrasta. Nisam ih prepoznala, bila sam žestoko izmrcvarena i istučena. Uhvatila sam se za zid i ušla. Napravile su mi mesta na daskama na kojima su sedele. Kolena me više nisu nosila, jedva sam stigla do klupe. Zatvorila je vrata pre nego što sam počela da plačem. Naslonila sam se na prvo rame i zgrčila se. Nisam štedela suze. Nakon svega što sam ovde preživila, te suze su deo njih. Neće mi ih zameriti. Ruka me je zagrlila oko bolnog ramena i tešila me. Volim ih.

Tako su prolazile te nedelje. Ništa važno se više nije desilo. Nije me više zvala. Živila sam kao sve, na slaboj hrani i bajatoj vodi, smenjivale su se zatvorenice i dani, koji su donosili dobre vesti. Žene su obnavljale domove, a one su ih zatvarale i tukle i ponovo puštale.

Kate više nisam videla otkako sam izašla. Rane su mi se brzo zaceljivale. Bila sam zdrava. A dan kada me je tukla ostaće zauvek iza mene.

Izabrala sam da drugi deo života provedem ovde, i živeću ga na najčudnjem mestu i okruženju, kakvo na kontinentu verovatno ni ne sanjaju. Koliko je daleko kontinent? Gde sam? Kako su ih tako besmisleno uhvatili i kako ih već toliko dugo ne puštaju? Osloboдиće se jednog dana. Možda će popustiti gospodar, kada ostari i kada više ne bude mlađih koji bi preuzeli.

Veče je. Leći će. Volim svoj krevet, i jastuk koji sam donela od kuće. Ne znam ni pravac iz kog sam došla. Desilo se da sam tu, i moram ostati. Imam skoro pedeset godina i svejedno je gde će ostariti. Sama ili sa nekim. Imam žene, one neće otići sve odjednom.

Filio no está en casa

(fragmento)

Translated by María Florencia Ferre

Contact of the translator: mariafferre@gmail.com

Es marzo. Los primeros vientos cálidos templan la tierra del jardín donde me siento y atempero el cuerpo helado por el frío sótano donde me encerraron durante tres meses.

Pasamos el día limpiando la casa blanqueada y pintada. Éramos nueve. Nos apurábamos porque nos esperaba mucho trabajo en otras casas. El otoño había sido largo y cálido. Ya se avizoraba el invierno, y los días eran cada vez más fríos y lluviosos. Los días cálidos eran sólo un recuerdo, aunque nos tomábamos un respiro con el frío y el trabajo cumplido. Tal vez también era porque no había ocurrido nada que hubiera que temer. La ansiedad no cedía, a pesar del buen humor. Había algo entre nosotras que nos espantaba.

Fregaba la escalera. Con la pollera arremangada me sentía más joven y fuerte. Las rodillas sucias provocaban la risa y la curiosidad de todas nosotras. Me alegraban sus pensamientos simples y saludables, sus risas, que se abrían hacia todos los días olvidados. No podemos cambiar mucho. Tenemos que contentarnos con la cal y la pintura que alcancen para que nuestros hogares estén limpios y bellos y nuestros niños tengan las mejillas rojas y estén bien alimentados.

Esos días hubo muchas risas a escondidas y a viva voz. Muchas mujeres ayudaban de casa en casa. El trabajo avanzaba con rapidez. Media ciudad tenía otra imagen y las casas renovadas pedían que se les sumaran las restantes.

Mientras le contaba un chiste a una mujer que limpiaba la baranda del balcón de arriba, se abrió la puerta de calle. De rodillas, miré por sobre el hombro a Kate: empujaba a otra mujer y a Mare hacia mí. Lo supe inmediatamente. Venían por mí. Me puse de pie y me alisé la pollera. Caminé hacia ellas, me detuve ante Kate; era casi una cabeza más alta que yo; la miré frente a frente y vi la furia y la decisión en sus ojos amarillos, vi su convicción de que detentaba el poder y no iba a permitir que la perturbaran.

Volví la mirada hacia atrás, hacia las mujeres que esperaban inmóviles para ver qué ocurriría. Abrí la puerta de calle. Mare me aferró fuertemente del antebrazo y me detuvo. Llegué a decir a las de la casa que volvería enseguida, antes de que la otra mujer me aferrara del otro brazo y me arrastraran juntas aparte, ante Kate. De pronto nos detuvimos frente a una casa. Kate entró primero y esperó junto a la puerta. La miré a la cara. Estaba impertérrita, pero yo sabía que se regodeaba en su poder. Me tenía y yo no sabía qué sería de mí. Tuve miedo. No había nadie que se atreviera a ayudarme. Yo tenía la culpa. Yo quise estar en esos términos y nadie me debía ayuda. Me entregué y conté con que me fuera bien. Tal vez cederían, quizás alguien hiciera algo por mí. No sabía que pudiera llegar a temer tanto a las mujeres.

Mare abrió una puerta. Entramos al sótano. Me empujaron y en un primer momento no supe dónde estaba. Extendí los brazos para recorrer el lugar a oscuras. Me moví sólo un paso en todas las direcciones y di con las paredes de inmediato. Me quedé parada en la oscuridad y el cuerpo se me encogió. Me acuclillé y esperé algún sonido, algo de luz que cambiara esos momentos de angustia. Nada ocurrió. Había apenas espacio para que me sentara con las piernas encogidas.

Me tendí. No me van a quebrar. Me saqué la pollera gruesa y amplia y me la enrollé en el cuerpo. Dormí bien. Un par de veces, alcé las piernas contra la pared. Una o dos veces me puse de pie para estirar el cuerpo y de nuevo me dormí.

Cuando volví a despertarme había algo más de claridad. Me habían llevado antes del anochecer, así que suponía que afuera era de día. Oía voces en algún lugar cercano y me quedé sentada, tranquila.

Así pasaron algunos sueños y vigilias y seguía sin ocurrir nada. Me alimentaban con agua y pan duro a través de un ventanuco improvisado. La luz y el aire que entraban cuando lo abrían mitigaban un poco la opresión. Después siempre temblaba y lloraba. No había espacio para nada en ese agujero y necesitaba de todas mis fuerzas y mi experiencia para apaciguarlo e intentar aquietar el pensamiento que se descarrilaba y me perseguía. Aumentaba la espantosa opresión de brazos y piernas, que no tenían espacio para más que un paso, y llegó a un extremo tal que tuve que salvar el cuerpo y todo su honor con mordiscos en los brazos, en los hombros, y golpeando la cabeza contra la pared. Si no hubiera sabido que así les iba a alegrar el día, les habría suplicado un paseo, un poco de aire, tres pasos adelante y atrás, algo bien pequeño. Tengo que atravesar esta crisis minuto a minuto, o no voy a romper ese muro de poder y esa mentalidad, voy a quedar condenada a la estupidez y la limitación. Ahora ya no puedo salir de la isla, ahora ya no me van a dejar, así que debo resistir. Y además me gustaría quedarme.

¿Qué esperaban? ¿Quizá que suplicara, que prometiera algo? ¿Cuánto tiempo me van a tener detenida? No lo sabía. Era duro, aunque dormía mucho. El túnel en el que me encontraba era demasiado largo, me agotaba, y a veces temía que el lugar se encogiera sobre mí, me estrechara y ahogara. Entonces me sentaba, me abrazaba a mis rodillas y canturreaba. Me forzaba a calmarme, aunque con frecuencia me ponía de pie inquieta y me paraba en un pie, después en el otro pie, temiendo empezar a gritar y suplicar por más espacio y aire.

Pero aquel día me estaba sofocando, contraía las piernas y los brazos, me dolía la cabeza; el dolor se iba extendiendo hacia la espalda y sudaba de horror por el espacio ínfimo y me retorcía por el suelo como un perro enfermo.

La puerta se abrió. Me calmé y me alisé las mangas antes de que la claridad me alumbrara. Esperé con la cabeza gacha. Alguien me tomó fuertemente por los hombros y me alzó. Era aquella tercera mujer que no reconocí en un primer momento. Me arrastró por las escaleras arriba y me empujó a un cuarto. Al principio no veía nada. No sé cuántos días pasaron, de cualquier modo para mí la luz era dolorosa. Sólo veía a la que me había llevado hasta ahí. Me empujó a una silla. Me senté y cerré los ojos. Tenía que adelantarme a ellas en todo, así que me concentré. Debía saber dónde estaba y con quién, para prepararme. A Kate la reconocía por la voz. Levanté la cabeza y la vi. Estaba sentada con Mare bajo la ventana y detrás había algunas mujeres apoyadas, que esperaban pendientes a ver qué ocurriría. La pared blanca de atrás de ellas subrayaba los rostros rapaces y malvados. Todas me miraron asombradas unos minutos y pensé que estaban decepcionadas. Esperaban que estuviera quebrada, llorosa y espantada, quizás sucia de mis propios desperdicios. No les voy a alegrar el día, pensé, y me concentré aún más. Estaba limpia. La camisa que había en el bote de la celda, rasgada en pedazos, me servía para todo, porque era necesario no estar pestilente.

Miré a las mujeres y me puse de pie en calma, sin odio, como quien llega a parlamentar. Kate comenzó a hablar y gesticulaba en dirección a mí, de modo que sentía el movimiento del aire.

"Las hice entrar en razones. Y a vos también. O te voy a aniquilar. Jamás entendí por qué no te mandó inmediatamente aparte, o porque te deseaba así esmirriada y todo o tal vez porque viste demasiado. Pero ahora estás acá y te vas a subordinar. Hace mucho se decidió que iban a vivir por separado para ser más eficientes; si cada una vive para sí y según los cálculos de las tablas las dejamos reproducir en una estirpe de idiotas, que trabajan y mueren. Con vos los hombres son más indulgentes. Les advierto que podrías ser la grieta que derrumba la pared, pero no me creen. ¡Ya van a escarmentar! No tengo ninguna instrucción en relación con vos. Te vas a quedar y vas a pensar qué es mejor para vos. Calmarte o quedarte en el sótano."

Agarró la vara que estaba sobre la mesa frente a ella y la dobló con la otra mano. Se curvaba, flexible, y me aterrorizaba. Recordé las palabras de la señora de la casa. Dije con imprudencia:

"Me trajo el azar y me retuvo aquí también. A todo lo demás estoy acostumbrada, porque tengo que vivir", dije, y ya me golpeó la boca con la mano y a continuación me dio con la vara en la espalda que había dejado expuesta por miedo. Me tapé la cabeza con las manos cuando cayó también ahí sin pausa y con todas sus fuerzas. Yo esperaba que se cansara, aunque temía vomitar por el dolor y la commoción. Cada vez estaba más pesada, estaba durando mucho y si no se detenía no iba a poder cubrirme. Me puse de pie para resistirme y la miré. No siguió golpeando. Se retiró detrás de la mesa y me sacó fuera. Oí que decía algo. Una de las mujeres me empujó hacia adelante y me llevó al sótano. Destrabó la puerta más grande y por un momento me dejó ahí parada. Vi algunas mujeres de todas las edades ahí dentro. No las reconocí, estaba demasiado cansada y golpeada. Me agarré de la pared y entré. Me hicieron lugar en los bancos donde se sentaban. Las rodillas ya no me sostenían, apenas llegué al asiento. Cerró antes de que empezara a llorar. Me apoyé en el primer hombro y me acurruqué. No me cuidé de llorar. Por todo lo que había vivido aquí, esas lágrimas también eran parte de ellas. No iban a ofenderse por eso. Un brazo me abrazó por sobre el hombro adolorido y me consoló. Las quiero.

Así pasaron esas semanas. No ocurrió nada más de importancia, no volvió a llamarme. Vivía como todas, con comida vieja y agua sucia, cambiaban las presas y los días que traían buenas noticias. Las mujeres renovaban las casas, ellas las encerraban y golpeaban y también las dejaban.

Desde que salí no vi a Kate. Las heridas se curaron rápido. Estaba siempre sana. Pero el día que me golpeó irá siempre conmigo.

Elegí la segunda mitad de mi vida aquí y la viviré en el lugar más extraño y en el entorno que menos se imaginan los del continente. ¿A qué distancia está el continente? Algún día se va a desmantelar. Tal vez el amo cederá cuando envejezca y no haya jóvenes que tomen su lugar.

Es de noche. Voy a acostarme. Me gusta mi cama y mi almohada, que traje conmigo desde mi casa. Ni siquiera sé en qué dirección está el lugar por donde vine. Ocurre que estoy aquí y aquí debo quedarme. Tengo casi 50 años y da lo mismo dónde envejecer. Sola o acompañada. Tengo a las mujeres; ellas no van a desaparecer de golpe.

List of Translators

STÉPHANE BALDECK (France)

Stéphane Baldeck studied Philosophy, Literature and History in Paris before passing an exam to teach Philosophy in secondary schools in France. Of Slovenian origin, he started translating Slovenian literature into French in 2011, initially focusing his work on the classic Slovenian author Ivan Cankar. He translated many of Cankar's short stories, as well as his famous drama *Hlapci* (*Les valets*) and short novel *Hlapec Jernej in njegova pravica* (*Le valet Jernej et son droit*). He is also interested in children's literature and has already translated such classic Slovenian children's books as *Zvezdica Zaspanka* (*Dormette la petite étoile*) by Fran Milčinski-Ježek, *Kako so si Butalci omisili pamet* (*Comment les Nigaudins ont acquis du bon sens*), *Laž in njen ženin* (*Mensongette et Fabulard*) by Fran Milčinski and Škrat Kuzma dobi nagrado (*Le lutin Tignon et sa récompense*) by Svetlana Makarovič. He is currently translating Dušan Šarotar's novel *Biljard v Dobrayu* (*Billard à Dobray*).

Contact: stephane_baldeck73@yahoo.com

Božidar Brezinščak Bagola (Croatia)

Božidar Brezinščak Bagola was born in 1947 in Vrbišnica, in the district of Hum na Sutli, Republic of Croatia. He is a professor, poet, writer of prose fiction, an essayist and a translator. He attended high school in Zagreb, and the Faculties of Theology in Ljubljana, Zagreb, and Munich, as well as the Faculties of Philosophy in Munich and Belgrade. He has translated many significant texts from Slovenian and German. His literary work is in many ways determined by his bilingualism, or even trilingualism. He has capitalized on the communication gap between Slovenian and Croatian, using it as a poetic source for obsessive pursuit of self-consciousness. Bagola analyzes subjective gnoseology with its ultimate consequence being a perpetual, closed process of searching for one's own personality and existential nausea as a result of that process. Bagola has managed to build an entirely new autonomous poetics in the field of contemporary Croatian literature.

Contact: bozidar.brezinscak.bagola@kr.t-com.hr

JELENA BUDIMIROVIĆ (Serbia)

Jelena Budimirović graduated in Serbian language and literature from the Philological Faculty at the University of Belgrade, and is currently enrolled in an MA programme at the Slovenian Academy of Sciences and Arts. Her thesis is about political language in Serbian and Slovenian newspapers during socialism. She works in the translation sector at the Serbian Government's European Integration Office. Budimirović has many years of experience in translating from Slovenian and English into Serbian. She translates literature (*Nekropolja* by Boris Pahor), works from the humanities (*Zgodovina historične misli* by Dr. Oto Luthar, *Enciklopedija SOVA*, *Sodobna vegetarianska kuhinja* by Nicola Graimes) and from economics and other sciences (*Ekonomija in kultura* by Dr. Milan Zver, *Inovacijski management* by Dr. Peter Stanovnik, *Poslovni moral* by Dr. Šime Ivanjko, etc.). She also works as a lecturer in Petnica Science Center and as a linguist-journalist on Radio Belgrade 2.

Contact: jelena.buda@gmail.com

AHMED BURIĆ (Bosnia and Herzegovina)

Well known as a poet and journalist, Ahmed Burić is also a translator from Slovenian: he has published the books *Oprosti, poezijo* with selected poems by Esad Babačić, *Namesto koga roža cveti* with selected poems of Vlado Kreslin, the novel *Čefuri, napolje* by Goran Vojnović, and the drama *Goli pijanist* by Matjaž Zupančič. He is currently working on Tadej Golob's novel *Svinjske nogice*. He collaborated with the Slovenian Book Agency and Traduki, promoting Slovenian literature in Bosnian-, Croatian- and Serbian-speaking countries. He is a columnist for www.radiosarajevo.ba, and he writes for several publications across South Eastern Europe. He lives and works in Sarajevo.

Contact: ahmedburic@gmail.com

EVA GEORGETA CATRINESCU (Romania)

Eva Georgeta Catrinescu was born in Bucharest. She studied Yugoslavistics and French philology at the Faculty of Foreign Languages and Literatures at the University of Bucharest. She is a teacher of Croatian, Serbian, and French language and literature. She works as a proof-reader and simultaneous and consecutive interpreter. She translates scientific, technical, legal, and literary texts, and used to be employed by the Mladinska knjiga Publishing House as its head editor in Bucharest. She also writes theatre and movie essays. Among other things, she has also translated works by Slovenian authors such as Boris Pahor, Katja Pegan, Milan Dekleva, Katarina Marinčič, Suzana Tratnik, Berta Bojetu, Dušan Šarotar, Marko Sosič, Peter Svetina, Ela Peroci, Desa Muck, Maja Novak, and Anja Štefan, as well as subtitles for Slovenian movies.

Contact: eva.catrinescu@gmail.com

MARÍA FLORENCIA FERRE (Argentina)

Born in 1965 in La Plata, María Florencia Ferre is a trained educator and primary school teacher. She studied Linguistics and Literature at the National University of La Plata in Buenos Aires. For quite a few years, she has been engaged in editorial work and translating sociological, humanistic, and literary texts. As a poet, she has published *El río* (1997) and Poems 2000-2010 (to be published). She translates from English, French, and Slovenian. She has translated works of various Slovenian authors into Spanish, among them Aleš Šteger, Dane Zajc, Edvard Kocbek, Alojz Ihan, Suzana Tratnik, Mojca Kumerdej, Miha Mazzini, and Dušan Jovanović.

Contact: mariafferre@yahoo.com

KARI KLEMELÄ (Finland)

Kari Klemelä, born in 1955, is a translator into Finnish, publisher and photographer. He has translated around 60 books from Russian and South Slavic languages. Since 1997 he has translated 25 books of prose and poetry from writers such as Danilo Kiš, David Albahari, Duvbravka Ugrešić, Predrag Matvejević, Miljenko Jergović, Goce Smilevski and others, many of them for his own publishing house Mansarda, which he founded in 2006. His translations from Slovenian include 12 books by Aleš Debeljak, Evald Flisar, Boris Pahor, Maja Novak, Žarko Petan, Tomaž Šalamun, Sergej Verč, an anthology of modern Slovenian poetry and translations for literary journals etc. In 1999 Klemelä founded the Finnish-Slovenian Friendship Association. In Finland he was awarded the Hollo Prize for translated non-fiction (2004) and in Slovenia the Pretnar Prize (2008). He has received also several other awards.

Contact: kari.klemela@kolumbus.fi

ARIANA KLIER (Croatia)

Klier currently teaches basic grammar of the Slovenian language (morphology and morphosyntax) at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb. She collaborated in the project Slovenian- and Croatian-Slovenian dictionary. With her colleagues she translated Feri Lainšček's book of fairy tales *Mislice* (2007). She is involved in other kinds of translations as well – she has translated some theoretical and scholarly articles about Slovenian literature, Slovenian recipes in the book called *Nostalgična kuharica* (2011), and other texts.

Contact: arianaklier@gmail.com

DANIELA KOČMUT (Austria)

Born 1980 in Maribor. She went to primary school in Maribor and Šmohor/Hermagor in Austrian Carinthia, where she also graduated from secondary school. She studied Translatology and Interpreting in Graz and Dublin. She is a translator and proof-reader for German and Slovenian, and also teaches Slovenian evening classes for adults at the University of Graz. She stages literary evenings with Slovenian and Austrian authors and writes poetry. She has translated works by Slovenian authors such as Drago Jančar, Maruša Krese, Milan Dekleva, Stanka Hrastelj and Katarina Marinčič.

Contact: daniela_kocmut@hotmail.com

ALEŠ KOZÁR (Czech Republic)

Aleš Kozár teaches Slovenian language and literature at the University of Pardubice. He has translated several novels from Slovenian language, e.g. Lojze Kovačič's *Zgodbe s panjskimi končnicami* (*Příběhy z malovaných úlů*) and *Kristalní čas* (*Křišťálová doba*), Polona Glavan's *Noč v Evropi* (*Noc v Evropě*), Goran Vojnović's *Čefurji raus* (*Proč na tebe každej sere*), Feri Lainšček's *Namesto koga roža cveti* (*Halgato*) and *Nedotakljivi* (*Nedotknutelní*), Vladimir Bartol's *Alamut*, and many more texts for literary journals. He was also a co-editor and co-translator of anthology of contemporary Slovenian poetry *Krajiny za slovy*. He also writes scholarly articles about Slovenian literature.

Contact: ales.kozar@upce.cz

GYÖRGY LUKÁCS (Hungary)

György Lukács was born in 1984 in Budapest. His mother is of Raba Slovenian descent. He finished the first primary school grade in Ljubljana 1991, where his family lived for four years because his father taught Hungarian as a foreign language at the Faculty of Arts. In 2008, he graduated from the Eötvös Loránd University in Budapest, where he is currently finishing a doctoral course at the Eastern European History of the 19th and 20th Century Department. He is concerned particularly with the history of the communist Yugoslavia and especially Slovenia. He has written several articles and papers on the history of the Slovenians. In addition to his studies, he has been engaged in translating for the past ten years.

Contact: lukacs.gyorgy@ymail.com

LAIMA MASYTĖ (Lithuania)

Born in 1975 in Belozerskoye, Ukraine, Laima Masytė studied Bulgarian and Slovenian at Vilnius University (1994-2000), where she also worked as a teaching assistant at the Department for Slavic Languages. Since 1998 she has been publishing translations from Bulgarian, Slovenian, Croatian, Serbian, and Macedonian in various Lithuanian periodicals, poetry almanacs, and books. She became a member of the Literary Translators' Society of Lithuania in October 2010. In 2009, she edited and translated an anthology of contemporary Slovenian short fiction.

Contact: masytel@yahoo.com

ELIŠKA PAPCUNOVÁ (Czech Republic)

Papcunová graduated in Slovenian Language and History at the Masaryk University in Brno. She translates mostly scholarly texts on history or literature, e.g. for *Slavica Litteraria*, the Tolmin museum (Slovenia) and others, and her main focus within belles-lettres is children literature. Papcunová is a member of the Porta Balkanica association.

Contact: elispapcunova@gmail.com

SABINA TRŽAN (Italy)

Sabina Tržan was born in Slovenia but has lived in Italy since 1984. She studied French literature at the Università di Firenze. Until 2012 she worked at the publishing house Barbès Editore as the editor of *Nikita-Series*, the edition of eastern European literature. Now a free-lance translator, her published translations include the novels: *Smrt slovenske primadone* (*Morte di una primadonna slovena*, 2007) written by Brina Svit, which she translated together with Simonetta Calaon, *Nedotakljivi* (*La storia di Lutvija e del chiodo arroventato*, 2009) by Feri Lainšček, and *Telesni čuvaj* (*Mi chiamavano il cane*, 2011) by Miha Mazzini. For the Italian publisher Atmosphere Libri she is currently translating the short stories *Saj razumeš?* and the novel *Spremeni me*, both written by Andrej Blatnik and planned to be published in 2014.

Contact: sabinat@libero.it

SEBASTIAN WALCHER (Austria)

Born in 1981 in Graz, Sebastian Walcher studied Slavic Studies at the Karl-Franzens-Universität in Graz. He has translated literary and technical texts from the areas of culture, pharmacy, linguistics, civil engineering, and others. He also works as an interpreter from German and Slovenian. He has translated works by such authors as Andrej Blatnik, Matej Bogataj, Nino Flisar, Lidija Gačnik Gombač, Stanka Hrastelj, Marko Samec, and Andrej E. Skubic.

Contact: sebastian.walcher@gmx.at

Co-financing for Publishing Slovenian Authors in Foreign Languages

Slovenian Book Agency (JAK)

Founded in 2009, the Slovenian Book Agency (JAK) is a government institution that deals with all actors in the book publishing chain, from authors to publishers and readers.

Subsidies to translator for the translation of Slovenian authors

The main form of international promotion is the co-financing of translations from Slovenian into other languages. JAK annually publishes a call for applications for co-financing translations of Slovenian authors' books into other languages, including adult fiction, children's and young adult fiction, and essayistic and critical works on culture and the humanities, theatrical plays and comics. Applicants can be publishing houses, theatres, and individual translators. In each case, a contract is concluded with the translator, and therefore all funding goes directly to him or her. The subsidy covers up to 100 % of the translation costs. Grants cannot be awarded retroactively.

Mobility grants for Slovenian authors

The call for applications is published once a year. The applicant can be a Slovenian author who has been invited to a literary event abroad. The application must be enclosed with the invitation and the program of the event. The subsidy covers up to 100 % of eligible travel expenses.

Contact

Javna agencija za knjigo Republike Slovenije / Slovenian Book Agency

Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

Phone: +386 1 369 58 20

Fax: +386 1 369 58 30

Email: gp.jakrs@jakrs.si

Webpage: <http://jakrs.si/eng>

Trubar Foundation

The Trubar Foundation is a joint venture of the Slovene Writers' Association, Slovenian PEN and the Center for Slovenian Literature. The aim of the Trubar Foundation is to subsidize publications of Slovenian literature in translation.

Subsidies to publishers for the printing costs of books translated from Slovenian

Foreign publishers can apply for subsidies to publish unpublished translations of Slovenian authors in their native languages. The Trubar Foundation contributes up to 50 % of printing costs. It does not subsidize translation. Priority is given to the works of living authors who are already established in Slovenia. However, the Board will take all applications for works of fiction, poetry, drama, or literary essays into account, as long as they are originally written in Slovenian. The Board consists of seven equal members, including the Presidents of Slovene Writers' Association and Slovenian PEN. They convene at least twice a year, usually in March and October. Therefore, applications received by the end of February and the end of September will be considered.

Contact

Društvo slovenskih pisateljev / Slovene Writers' Association

Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana, Slovenia

Phone: +386 1 251 41 44

Fax: +386 1 421 64 30

Email: dsp@drustvo-dsp.si

Webpage: <http://www.drustvopisateljev.si>

BERTA BOJETU BOETA

Filio Is Not at Home

Novel

SAMPLE TRANSLATIONS

Bosnian

Finnish

Hungarian

Romanian

Croatian

French

Italian

Serbian

Czech

German

Lithuanian

Spanish

